

ПОЛИТИКИН

Зрпавник

1. 8. 1986. •

XLVIII • 150 ДИН • БРОЈ 1805

Било једном
на Дивљем западу

•
ОСВЕТНИК
СА ЦРВЕНЕ РЕКЕ

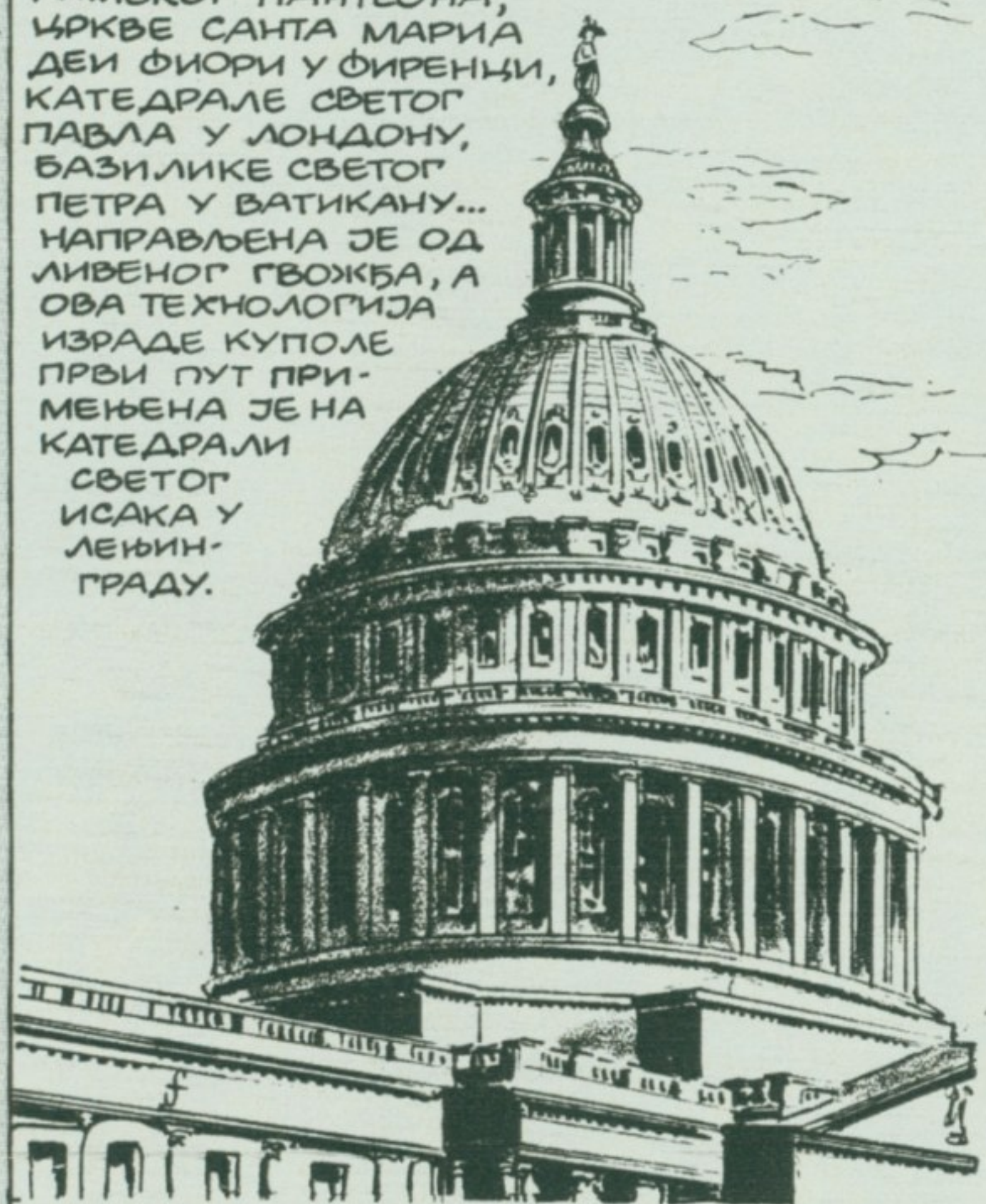

Фирме

Веровати или не!

КУПОЛА

КАПИТОЛА У ВАШИНГТОНУ ИМА СТИЛСКЕ ЕЛЕМЕНТЕ ЦРКВЕ ИНВАЛИДА У ПАРИЗУ, РИМСКОГ ПАНТЕОНА, ЦРКВЕ САНТА МАРИА ДЕИ ФИОРИ У ФИРЕНЦИ, КАТЕДРАЛЕ СВЕТОГ ПАВЛА У ЛОНДОНУ, БАЗИЛИКЕ СВЕТОГ ПЕТРА У ВАТИКАНУ... НАПРАВЉЕНА ЈЕ ОД ЛИВЕНОГ ГВОЗДА, А ОВА ТЕХНОЛОГИЈА ИЗРАДЕ КУПОЛЕ ПРВИ ПУТ ПРИМЕНЈЕНА ЈЕ НА КАТЕДРАЛИ СВЕТОГ ИСАКА У ЛЕЊИНГРАДУ.

КРОЗ ЉУДСКИ НОС

ДНЕВНО ПРОСТРУЈИ ОКО 9000 ДЦМ³ ВАЗДУХА. КАДА ЈЕ ЧОВЕК ПОД ВЕКИМ ФИЗИЧКИМ НАПОРОМ, И КОЛИЧИНА ВАЗДУХА ЈЕ ВЕКА.

ПТИЦА МЕДОЈЕД

ИЗ АУСТРАЛИЈЕ ПРАВИ ГНЕЗДО ДУГАЧКО ОКО 90 ЦМ И УСКО КАО ТУНЕЛ. ИЗ ЊЕГА ИЗЛЕТЕ МУЊЕВИТО, КАО РАКЕТА СА РАМПЕ ЗА ЛАНСИРАЊЕ.

МАРШАЛА МИШЕЛА НЕЈА

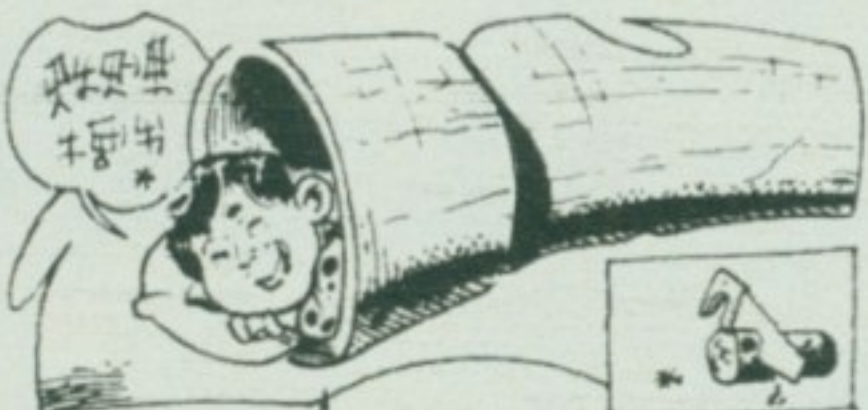
(1769 - 1815) ЈЕДНОГ ОД НАЈВЕКИХ НАПОЛЕОНОВИХ КОМАНДАНТА, НЕПРИЈАТЕЉИ СУ ОПТУЖИЛИ ЗА БЕЛЕИЗДАЈУ И ПОВУНУ. СТРЕЉАН ЈЕ ДЕЦЕМБРА 1815. ГОДИНЕ, А НА ПОГУБЉЕЊУ ЈЕ САМ ИЗДАО НАРЕЂЕЊЕ ЗА ПАЉБУ.

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● последњи крик туристичке моде је – преноћиште у цеви. Тако се у Јапану, у хотелу „Capsule Inn” у Осаки могу

изнајмити бродске собице високе 1,5 м, исто толико широке, а дугачке 2,3 м, у којима се релативно јевтино може преноћити.

●●● слонова кост је далеко боља за израду клавијирских дирки него пластична маса јер она,

за разлику од синтетичке материје, упија зној са прстију тако да они никад не склизну.

●●● у једној енглеској школи уведен је експериментални предмет робототехнике. У оквиру наставе ђаци сами конструишу и програмирају роботе.

●●● у америчком градићу Стимбот-Спрингсу (5000 становника), у Колораду, сваке године одржава се зимски карневал и тада дође преко 100.000 гостију. Они се такмиче у традиционалним зимским спорто-

вима, али и дисциплинама као што су клизачка акробатика или – санчање на лопати. За ручку велике лопате везују се узде, упрже коњ, а даље све зависи од издржљивости тркача. Најискуснији развијају брзину и до 50 км на час.

●●● реке су све више загађене природним и хемијским отпацима, али то, изгледа, уопште

не смета индијском слатководном делфину који се одлично осећа у Гангу и његовим притокама којима, пливајући узводно, често стигне чак до Хималаја. Дугачак је 2,5 метра, а великим кљуном стално рије по дну тражећи храну у муљу.

●●● чувени грузијски овчји сир, који се прави по рецепту из 18. века, оставља се да зри недељу дана на полицама пуним брезових гранчица – да би упио овај пријатан мирис.

●●● на малом острву крај источне обале Ирске налази се село у коме нема ниједне куће! Сви становници села живе у 70

старих бродова који су извучени на копно и причвршћени за обалу. Све предлоге да се пресеље у обичне куће сељани упорно одбијају.

●●● да не би морале сваког јутра да се шминкају, 15.000 Американки подвргло се – тето-

вирању. Сада заувек имају танку тамну линију на ивици горњег и доњег очног капка. Овај „украс” нарочито привлачи спортисткиње, жене са slabим видом или алергијама које изазива шминка.

●●● пошто је одслужио своје, гасовод у области Потстама (Демократска Република Немачка) није отписан у старо гвожђе. Сада одлично служи за наводњавање поља.

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

УСПЕО САМ!

МОЈ НАЈНОВИЈИ ПРОНАЛАЗАК!

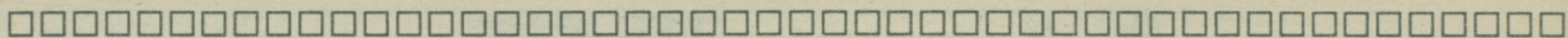
САМО ЈЕДНА КАП
ЧУДОТВОРНЕ ТЕЧ-
НОСТИ...

...НАТЕРА **СВАКУ** СТВАР
ДА ПОТРИЧ!

ПОГЛЕДАЈ!

О-ХО-ХО... САМО ДА НЕ ПРО-
ЦУРИ У МОЈУ ТАЈНУ
АРХИВУ!

Distributed by King Features Syndicate

АБРАХАМ
ЛИНКОЛН
НИ МРТАВ
НИЈЕ
ИМАО МИРА

БИО ЈЕ ТО
НАЈНЕОБИЧНИЈИ
ПЛАН КОЈИ ЈЕ СКОВАЛО
АМЕРИЧКО ПОДЗЕМЉЕ. СВЕ
ЈЕ ПОЧЕЛО ХАПШЕЊЕМ
ЈЕДНОГ ГРАВЕРА

КРАЂА МРТВОГ ПРЕД СЕДНИКА

Џим Кнели је био власник малог и неугледног бара „Хаб“ у Чикагу. Држањем локала није много зарађивао па није ни живео на високој нози. Све је то, међутим, била само фасада. Праву и лавовску зараду доносило је фалсификовање и растурање новчаница од десет долара. Кнели је био организатор и мозак групе. Лажни новац пуштан је у оптицај у неколико америчких градова. Цео посао почивао је на граверу Бену Бојду који је тако добро начинио клише за штампање да су и банкарски службеници тешко уочавали фалсификат.

Работа је проваљена средином 1875. Бојд је откривен и ухапшен. Кнели је сазнао у подземљу да гравер није одао никога из организације. Суд му је изрекао шеснаест година робије, а полиција уништила алат.

Власник бара „Хаб“ тешко се мирио с чињеницом да је златна жила пресечена. Додуше, постојале су залихе лажних новчаница, али шта када се то растури. Гравера попут Бојда није могао да нађе, а без њега од згртања богатства – ништа! Одлучио је да га избави из затвора. У први мах и њему самом учинио се невероватно дрзак начин који је изабрао, али што је време протицало све више му се чинио логичан и једино могућ.

Било је то 1876. годину дана после Бојдовог хапшења и једанаест после атентата на Абрахама Линколна.

Треба га и ноћу чувати

Абрахам Линколн, шеснаести по реду председник Сједињених Америчких Држава, после убиства у позоришту сахрањен је на гробљу Окхил удаљеном три километра од градића Спрингфилда у савезној држави Илиноис. Великом поборнику за људска права, нарочито Црнаца, подигнут је маузолеј од скупог белог мермера са обелиском на узвишици у кругу гробља одакле је пуцао видик на околину. Око обелиска се једним делом простире тераса до које се стиже широким степеницама, а испод ње се налазе две одвојене сале у које се улази са супротне стране. У једној

су смештене ствари које подсећају на Линколна, а у другој крипти тројице његових синова и саркофаг.

Саркофаг стоји на поду у средини сале и у њему се налази ковчег од кедровине, а у овом мањи оловни ковчег с Линколновим посмртним остацима.

– Може ли поклопац саркофага да се подигне? – упитао је дневног чувара тобоже наивно Кнели када се почетком маја обрео на гробљу с групом посетилаца маузолеја.

– Не може, заливен је цементом! – простодушно је одговорио чувар. – А и зашто би било ко то учинио?!

Кнели је изрекао пуно лепих речи на рачун маузолеја и његовог одржавања и, као узгред, додао:

– Треба га и ноћу чувати!

Чувар је подигао веће не кријући чуђење.

– Овде лопови немају шта да украду! Стражар који сваки сат обилази Линколнов гроб, непотребно штрапацира!

Несрећни човек није слутио да је Кнели дошао да осмотри околину и сам маузолеј јер је сковао план да украде посмртне остатке Абрахама Линколна! Замениће их за гравера Бојда, уценом ће изнудити његово пуштање из затвора!

Хвалисање у бару

Чим је чуо за план крађе, Џим Шеридан, Кнелијев сарадник у фалсификаторској работи и власник бара у Спрингфилду, згрозио се. Ипак, пристао је да учествује јер је и он живео од лажног новца, као бубрег у лоју. Кнели је, обећао да ће му послати четворицу момака у помоћ. Задатак им је да мотре на гробље и памте сваки детаљ који може да користи.

Утврђен је и датум необичне акције – 4. јул. Из више разлога. Тог дана се слави највећи амерички празник – Дан независности, у Спрингфилду треба да се одржи велика свечаност, трајаће дан и ноћ, пред зору ће грађани бити уморни, пажња ће попустити и ништа лакше него ући у маузолеј.

Кнелијеви момци су дошли и одсели у спрингфилдском хотелу, повезали се са Шериданом и све би било у реду да се једне вечери у бару неком од њих, добро наливеном

вискијем, није одвезао језик. У ствари, допала му се дебељушката девојка за шанком и он је, да би оставио утисак, почео да се хвали како ће он и његова „компанија“ ускоро приредити грађанима забаву која ће се дуго памтити. Чак је поменуо и крађу Линколнових посмртних остатака.

Девојка се насмејала и наставила да служи друге муштерије препричавајући хвалисање припитог момка као добар виц. Неколико озбиљнијих људи који су то чули пожурили су у полицију.

Полиција није могла ништа да учини: једноставно, крађе није било а за трабуњање се не одговара. Но, вест се брзо раширила градом. Шеридан је одмах удаљио момке из Спрингфилда, а Кнели одложио акцију. Надао се да ће прича брзо пасти у заборав. Био је у праву.

Прихватим сваки посао

Акција је одложена за новембар. Кнели је рачунао да ће грађани Спрингфилда бити заокупљени председничким изборима. Одабрао је нове сараднике, два мрачна типа из чикашког подземља – Хјуга и Мјулена. С њима је неколико пута обилазио гробље Окхил. Одређено је и место где ће бити скривени посмртни остаци. Најприкладније су биле пешчане дине непосредно иза границе у савезној држави Индијани. На таквом терену лако је ископати и закопати рупу, а ветар брзо разнесе песак и прекрије трагове.

Остало је да се сачека јесен.

Време је протицало, а Мјулен и Хјуг све више су били уверени да њих двојица сами не могу да обаве крађу. Био је неопходан још један човек. Обавестили су Кнелија да, ако не увећа групу, дижу руке од свега.

– Мислим да знам једног, као поручен је за наш посао! – одговорио је он. – Већ неколико недеља мува се по мом бару!

Убрзо је Кнели позвао незнанца у просторију поред бара на разговор и изосола покушао да сазна чиме се бави. Проћелави човечуљак полако је отпијао виски из чаше и жмиркао очима.

– Ниси ме звао само због пића, то сам могао да добијем и за шан-

ком! Рекао бих да сам ти потребан. Прихватим сваки посао осим киднаповања деце. Зовем се Свигл. Ужа специјалност ми је крађа, а не устручавам се, да, по поруџбини, шаљем људе на онај свет!

Кнели је направио кисео израз лица. Права хијена, помислио је одмеравајући Свигла. Незнацац је с поносом истакао да је у затвору Жолио, због покушаја убиства, одлежао седам година робије. Није пропустио да истакне да је тада имао пех и да је полицији улетео у руке захваљујући сопственој несмотрености. Кнели га је испратио не рекавши му ништа о свом плану. Живот га је научио да људе из подземља треба проверити: у том свету подметања и подвале то је сасвим обична ствар.

Било је довољно недељу дана да власник бара „Хаб“ преко својих веза утврди истинитост Свиглових речи. У полицијској картотеци је стајало да је човечуљак спреман да за новац учини све. Кнели је био задовољан – коначно је нашао трећег човека.

Рефлектори, мегафон и Свигл

Наступио је новембар. Тилден, демократа, и Хејс, републиканац, водили су борбу за положај председника Сједињених Америчких Држава. Кампању је, разуме се, пратио и читав Спрингфилд.

У подне 6. новембра Кнели је у Чикагу Мјулену и Хјугу рекао да је куцнуо час. Свигл је закаснио неколико минута. Увече је група села у воз за Спрингфилд. Крађу је требало да обаве сутрадан после поноћи. У Шеридановом бару су узели фењер, секиру, чекић, длето, гвоздену шипку за одбијање и платнену врећу за преношење посмртних остатака.

Злочинци су одсели у хотелу под лажним именима. Тачно у поноћ између 7. и 8. новембра нашли су се код гробљанске оgrade. Мјулен и Хјуг стигли су пешице из различитих праваца, а Свигл у изнајмљеном комбију. Аутомобил је паркиран поред улаза. Затим су три крадљивца кренула према маузолеју. Свуда тишина.

У маузолеј су ушли без тешкоћа. Катанац је био слаба препрека за гвоздену шипку. Хјуг је остао на

Илустровао Брана Јовановић

стражи, а Свигл и Мјулен преузели на себе да отворе саркофаг. Такав је био план.

На препреке се није рачунало. Ако наиђе ноћни стражар, Хјуг је морао да га убије. Лопови ниједног тренутка нису осетили грижу савести што скрнавје гроб једног од најзначајнијих америчких председника. Напротив, радили су нехајно као да обијају уличну трафику!

Када је отворен и оловни сандук, Свигл је изненада предложио Мјулену да не тегле врећу до гробљанског улаза, како је иначе раније договорено.

— Одох да дотерам комби пред маузолеј, видиш да у близини нема живе душе!

Мјулен се сложио. Пролазили су минути, а од Свигла ни трага. Већ је требало да буде овде, тргао се Мјулен. Чак ако и не може да упали мотор, зашто се не врати да о томе јави. Дугогодишње злочиначко искуство говорило му је да нешто није у реду. Излетео је из маузолеја без вреће и повукао за рукав збуњеног Хјуга. Удаљили су се тридесетак метара и прикрили у мраку.

Мјулена није преварило предосећање. Приметио је да између гробова и дрвећа промичу сенке. Неочекивано, маузолеј је осветљен рефлектором. Кроз мегафон се зачуо Свиглов глас:

— Хјуг и Мјулен, опкољени сте, излазите!

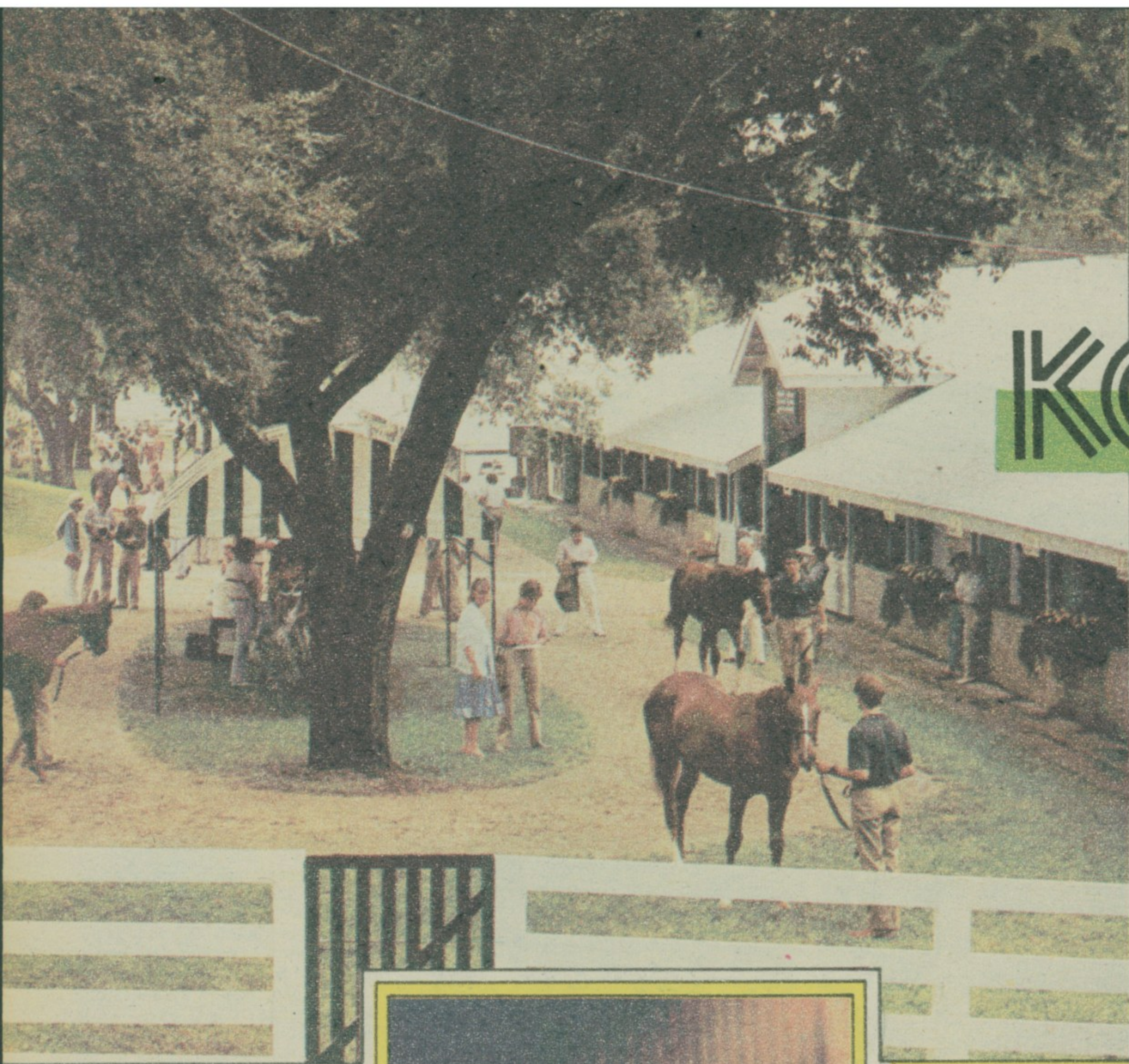
Пропаст пакленог плана

Крађа посмртних остатака Абрахама Линколна није успела само захваљујући изузетно способном агенту Луису Свиглу који је у „игру“ ушао пуком случајношћу. Наиме, гравер Бојд је проговорио у затвору и одао главног организатора растурања лажних новчаница Џима Кнелија. Поменуо је и Џима Шеридана из Спрингфилда. Како, међутим, против власника бара „Хаб“ у Чикагу није било доказа, а знајући да ће се он тешко одрећи добре зараде, Луис је одлучио да глуми човека из подземља не би ли се увукао у његову организацију. Истовремено, неколико агената пратило је Шеридана. Чувши за хвалисање припитог момка о крађи Линколнових посмртних остатака, они су обавестили Свигла. Даље се зна. Свиглу није пошло за руком да прибави доказе о Кнелијевом фалсификаторском деловању, али је зато спасао од скрнављења посмртне остатке великог човека.

Мјулен и Хјуг су умакли са спрингфилдског гробља, али су касније ухапшени у Чикагу и осуђени на годину дана затвора. Разлог благој казни је што се крађа гробова у Илиноису није сматрала преступом. Мјулен и Хјуг су могли једино да буду оптужени због покушаја крађе ковчега, власништва савезне државе. Џим Кнели је у време покушаја крађе био у Чикагу и имао чврст алиби. Поред тога, Мјулен и Хјуг су порицали да га познају. Плашили су се освете подземља.

Америчка јавност је била огорчена. Лист „Чикаго трибјун“ је на насловној страни донео опширан текст са крупним насловом — Подли атентат на посмртне остатке председника Линколна.

М. Тодоровић

труди се да је искористи што боље. Са собом доводе ветеринаре који на лицу места обављају прегледе и теренере који помно проучавају нијансе у ходу и држању коња.

Момци из Дубаија

Власници радо показују коње свакоме ко на рачуну у банци има бар милион

КОЊ

долара, а са нарочитим задовољством неколицини купаца познатих по томе што цене надувавају до астрономских пропорција.

Међу потоњима су и четири брата Мактум. Мактумови су синови шеика Рашида бин Саида ал Мактума, владара Дубаија, 1500 квадратних миља пустиње која лежи на мору нафте. У Дубаију је на снази строг исламски закон који забрањује клађење на коњским тркама и све што уз то иде. Али, како исти закон изричито не забра-

НА НАЈПОЗНАТИЈОЈ

АУКЦИЈИ КОЊА У

САД ПОНУДЕ СЕ НЕ

ИСКАЗУЈУ. КРИЈУ СЕ

ИЗА ПОКРЕТА КАКАВ

ЈЕ, РЕЦИМО,

ПОДИЗАЊЕ ОБРВЕ.

НИКАКО ЧУДО, С

ОЗИРОМ ДА СУ У

ИГРИ МИЛИОНИ

ДОЛАРА

Без најмање милион долара у џепу, озбиљан купац нема шта да тражи у Лексингтону.

де сатима. По беспрекорној чистоћи и реду, њихове стаје подсећају на собе за интензивну негу, а јато одабраних коњушара брине се да задовољи сваку њихову потребу. Власници ће вам рећи да уживају веће благодети него већина људи. Не претерују; мало нас спава у собама чији су зидови обложени махагонијем.

Показивање чистокрвног једногодца заинтересованима је уметност за себе. Пре свега зато што ждрепци плаве крви по правилу нису нарочито вољни да сарађују, а затим и зато што није довољно извести их из штале и прошетати пред могућим купцем.

Како је то уједно и последња прилика да изблиза осматре створење на које ће потрошити читаво богатство, већина купаца

њује поседовање тркачких коња, браћа су ову „рупу“ у прописима прописно искористила. Краљевска породица тренутно поседује ергелу од око 500 чисто крвних коња, што у Ирској, што у Великој Британији, што у Француској.

Већ од саме појаве „момака из Дубаија“ остале купце спопада ужас. Момци никада не одлазе из Лексингтона без онога што су наумили да купе, а купују само најбоље. Пре две године је један од њих, шеик Мохамед, потрошио 51 милион и 275 хиљада долара. Купио је, додуше, 46 једногодца.

Узгајивачи гаје да би продавали, али све су гласнији они који упозоравају да најбоља „крв“ америчких коња полако отиче у руке породице Мактум и неколицине британских, арапских и грчких купаца.

Једанаест месеци у години Лексингтон у Кентакију је слика и прилика америчке провинције. Средином јула, претвара се у стедиште светског џет-сета. Не доћи у Лексингтон је нешто као прескочити посету Сан-Тропеу или Сент-Морицу. У јулу се у овом граду одржава Кинлендска продаја одабраних једногодца, једна од најугледнијих аукција коња на свету.

Сунчање строго забрањено

Роба која се овде продаје, помно се проучава. Мултимиллионери, моћници и радознали стижу данима унапред да пиље у витке, сјајне ждрепце и ждребице који ниједном нису оседлани, а камоли доведена на старт неке трке. Сваки од тих коња, како тврде њихови власници, је будући шампион, а то ни пошто није далеко од истине. Ниједан не доспева до Кинлендске аукције уколико нема беспрекорни педигре и тражене суперкарактеристике. Од око 50 хиљада чистокрвних

Рекордно плаћени унук Нордери денсера: 13 милиона и сто хиљада долара.

ждребаца и ждребица, сваке године одабере се свега тринаест.

Са одабранима се поступа у складу са оним што су избором доказали: да

су бића од непроцењиве вредности. Из стаја их изводе само ноћу да случајно не прегоре на сунцу. Гланцају им копита, дотерују гриве, тимаре их и гла-

А крв је најважнија ствар у индустрији узгајања коња и коњских трка.

Сви прави чистокрвни коњи потомци су три пастува, једног арапског, једног турског и једног северноамеричког, и око 50 британских кобила чија су имена крајем 18. века забележена у првом издању „Књиге пастува“ објавље-

Коумс је продао 32 деонице од по 39 хиљада долара на име шампиона Нашуе. Сваки од 32 акционара стекао је право да Нашуа користи у расплодне сврхе, а Лесли Коумс нешто више од милион долара, односно четири пута више него што је његов шампион зарадио током тркачке каријере.

Била је то замисао која

редиво је већа од оне коју може да оствари на стази. Ствар је догурала дотле да се акције „Коумса и компаније“ онедавно купују и продају на Њујоршкој берзи.

Многи оплакују време кад су коњи били још коњи, али се круг акционарских власника из дана у дан шири. Добит је, кад је има, огроман, али зато и

сла, више воле коње од новца и да овог другог имају довољно да себи могу да приуште и ризик губитка.

Кад је о Лексингтону реч, лозинка је новац, а не љубав према коњима.

Занимање: ловац на мигове

У случају када коњи достижу вртоглаве цене слика старих мајстора, чак је и стручност особе задужене да их држи док се купци око њих надмећу од прворазредног значаја. Церемонијал мајстор кинлендске аукције је Френсис Вилсон који се овим послом бави тридесет и осам година. Отприлике исти стаж има и главни аукционар Томас Колдвел. Када не ради, Колдвел плива, хода и вежба дубо-

је у тој „професији“ од 1950. године:

— Не можете ни да замислите колико су наши купци дискретни у том погледу. Неки пут једноставно скину наочаре или испруже ногу у пролаз између седишта или, рецимо, само затворе каталог. Циљ је заварати конкуренцију — каже он.

Каткада исход окршаја, јер о томе је у неку руку ипак реч, не зависи више од вештине којом се понуда прикрива. То важи за прошлогодишњи рекордни дуел за ждребе, унука Нордерн денсера и полубрата троструког шампиона-Сиатл слуга. (Једногоцима се дају имена тек пошто их продају.)

Телевизијске камере зазувале су и пре него што је почело лицитирање. Неколико удараца аукцијским чекићем и сума је већ износила милион, па два милиона долара. Они са слабијим нервима, што у овом случају значи с мање милиона у џепу, кренули су да затварају каталоге мрмљајући „Превисоко, превисоко...“ Најупорнији

СКУПЉАЊИ ОД РЕМБРАНТА

ПЕДИГРИРАНИ, САВРШЕНИ, ПРЕЦЕЊЕНИ...

ној у Њумаркету у Великој Британији.

Џокеј клуб, организација која поставља правила којих сви власници чистокрвних коња морају да се придржавају, забрањује вештачко оплођење. Ждrepци плаве крви на свет долазе искључиво онако како је то природа уредила, а ствар је правонасна само уколико читав догађај, из стаклене кабине или какве сличне згодне осматрачнице, прате опуномоћени сведоци.

Нордерн денсеру, малом и не баш заманом победнику Кентаки дербија из 1964. године, за услуге ове врсте плаћа се и до милион долара, при чему власнику кобиле нико не гарантује да ће за поменути милионе заиста и добити ждребе. Само се по себи разуме да нико, ипак, није луд да расипа новац тек тако, јер је у 25 година пастувске каријере Нордерн денсер припомогао да на свет дође 117 шампиона и тако себи обезбедио статус најтраженијег пастува северноамеричког континента.

Како је Нашуа издељен на деонице

Узгајање и поседовање тркачких коња одувек је била омиљена разонода богаташа, али се све до 1965. године није сматрала и начином да се у њу уђе. Те године је амерички милијардер Лесли Коумс II дошао до закључа да је чистокрвни коњ нешто као компанија за себе, а у природи компанија је да има акционаре.

Томас Центри: најугледнији кинлендски узгајивач.

је зачас освојила узгајиваче и власнике и која је уз пут изменила много штошта у свету чистокрвних коња. Коњу са добрим педигреом који је освојио неколико значајних трка сада се ретко допушта да се такмичи после четврте године. Разлог је очигледан: добит коју доноси као акционарско добро неупо-

губитак зна да буде исто толико. Само три процента чистокрвних коња и када победи на некој трци, а отприлике један од десет покрива трошкове свог истраживања. У случају највећих фаворита, сума износи око 25 хиљада долара годишње. Речју, претпоставка је да они који новац улажу у ову врсту по-

ко дисање. Аукционарски посао је претежак.

Несумњиве звезде аукције су коњи, али је њихово извођење пред купце у аукцијској сали ипак пука формалност. У том тренутку, на сваком од 703 места која су резервисана месецима унапред седе особе које тачно знају шта хоће.

Прави купци, а у Лексингтон долазе само такви, труде се да прикрију предмет свог интересовања. Овде се понуде не извикују. Камуфлирају се. Отресање пепела са цигарете, глађење браде, чак и подигнута обрва могу да буду знак да је сума скочила за још стотинак хиљада долара.

Како ове, на изглед, случајне покрете није лако уочити, за то је задужена екипа професионалних „ловаца на понуде“, стратешки распоређених по сали. У Лексингтону се овим послом бави шесторо људи. Чарлс Ричардсон

су остали у игри дотеравши цену до 9 милиона долара за мање од два минута.

Трећи ударац чекића

У часу када је сума достигла цифру од 10 милиона и 100 хиљада долара, надметање се свело на две странке: групу америчких акционара које је заступао Вејн Лукас и европско „друштво“ на челу са Робертом Сангстером. Лукас се уопште није трудио да прикрије своје намере па се, у тренутку када је главни акционар Колдвел предложио да истакне суму од 13 милиона долара и тако оконча „ову ствар“, чак окренуо партнерима да се с њима договори.

Тренутак пре трећег удараца Колдвеловог аукцијског чекића Сангстер је суму подигао за нових сто хиљада долара. Унук Нордерн денсера и полубрат Сиатл слуга припао је Европљанима. **Мина Илић**

Од браће Мактум, осталим купцима диже се коса на глави. Само шеик Мохамед Мактум (десно) покуповао је пре две године ждребе за преко 51 милион долара.

ОЛОВО

ДНЕВНИК
ЈЕДНОГ
СУПЕРМАРАТОНЦА

У

НОГАМА

**ЗА 6 ДАНА, 12 САТИ И
38 МИНУТА ДУШАН
МРАВЉЕ ЈЕ СПАВАО
САМО 8 САТИ. ЗА ТО
ВРЕМЕ ПРЕТРЧАО
1006 КИЛОМЕТАРА,
ОД СИДНЕЈА ДО
МЕЛБУРНА. И ПОСТАО
ПОБЕДНИК
НЕЗВАНИЧНОГ
СВЕТСКОГ
ПРВЕНСТВА**

Троипо милионски Сиднеј, највећи град најмањег континента, данима је брујао о предстојећој „трци мира“, четвртој по реду. Уздали су се Аустралијанци да ће њихов миљеник Блумер први претрчати растојање од Сиднеја до Мелбурна, 1006 километара, и својој земљи први пут донети титулу најбржег на најдужем маратону на свету.

На старту испред робне куће „Вестфилд“, спонзора трке, већ око 8⁰⁰ – 2. маја ове године – нашло се 25 маратонаца. Било их је из Француске, Велике Британије, Норвешке, Шведске, САД и – Југославије. За Југославију ће кренути тридесет трогодишњи Душан Мравље, дипломирани инжењер машинства из Крања. Већ је неколико пута трчао супермаратоне по Аустралији и, децембра прошле године, стигао му је позив за „трку над тркама“.

Неколико хиљада људи, чета новинара и десетак

ТВ-камера углавном око тројице, тада су тако мислили, фаворита: домаћина Блумера, Француза Забалоа и енглеског супермаратонца Патрика. Камере

се често заустављају и пред једним младићем у спортској јакни и с гипсом на левом стопалу. То је Грк Јанис Курос, по многи-ма најбољи маратонац

**Душан
Мравље:
– Трчим
већ
седам
година
и сваке
године
превалим,
најмање,
10 хиљада
километара.**

овог века. Задесила га је невоља – сломио је палац – па ће ову трку у којој је два пута победио пратити из аутомобила.

Душан Мравље мирно посматра мравињак људи. Супруга Здравка, пратилац свих његових трка, још једном проверава провијант неопходан за овако напорно такмичење. Ту је и пратња: у две ауто-кућице две екипе са по три члана – шофер, кувар и масер. По пропису, једна прати тркача, друга се одмара.

Душан Мравље дао је „Забавнику“ део свог аустралијског дневника.

ри пријатељи. Жали се да је сасвим могуће да му ишијас не дозволи да стигне до Мелбурна. Колона се већ развукла. Спарно је. Здравка ми каже да је на сунцу 40°C и даје ми сок, да надокнадим изгубљену течност. Неких стотинак метара и она трчи уз мене. Аутомобили са судијама пролазе сваких пет минута, да неко од такмичара не седне у ауто у покрету. Иначе, правило је да кад се такмичар одмара ауто-кућица стане на паркингу и окачи црвени знак. Ноћу, пак, уз то још иде и жута ротациона светлост.

Трчим прилично уздржано. Ваља организам постепено навићи на напоре. Одмарао сам се неколико пута, тек да попијем на миру неку текућину и поједем залагај-два салате. Јабукe и крушке једем уз пут. Пролазимо кроз насеља и отпоздрављам људима са стране. Вичу, машући заставицама, Блумер, Блумер. Од званичног лица које нас свака два сата обавештава о месту свих такмичара чујем да је Блумер већ преузео вођство. И да одмиче.

2. мај

Тачно у 9,30⁰⁰ судија је дао знак да трка може да почне. Као на сваком старту, и овде гужва, она почетна. Многи би одмах на чело, посебно они слабији јер телевизија директно преноси, па к'о веле, бар закратко да буду у вођству. Да их виде. На тротарима маса света с аустралијским заставицама. На улицама угашени семафори. Овде ће човек сам себи бити семафор. Дуг је пут пред нама. Ваља знати кад треба стати.

Из Сиднеја, после неких тридесетак километара, држим се средине. Уз мене је Француз Забало. Трчимо и причамо као ста-

3. мај

Ноћ је прилично свежа. Сад трчим у тренерци, а фарови моје пратње осветљавају ми пут. Пратим

Трчи тркач а уз њега и масер. Мравље се жали на болове у листу ноге, масер Кеван спремно прискаче са спрејом.

своју сенку. Терам Здравку да одспава. Могу ја да трчим, тек смо кренули. Досадно ми је па тражим вокмен, с касетама диско-музике. Њихов ритам ми и те како одговара. Да сам се сетио да га узмем кад сам, пре неколико година, с др Срећком Бергантом трчао Порторож – Улцињ – Порторож. Ал' онда смо, тих 17 дана, трчали заједно па се и могло.

У 10 сати одмор. У ауто-кућици на паркингу масажа од пола сата. Аустралијанац Кеван, масер и акупунктуриста, прави је стручњак. Осећам како ми додир његових руку враћа снагу, па онда оне игле. Идемо даље. За та 24 сата већ сам превалио 200 километара. Сјајно! Одсад ћу на масажу после сваких 4-5 сати трчања.

Чујем да сам на шестом месту. Блумер ми већ бежи четрдесетак километара. Само мирно, убеђујем себе. Ово није само трка ногу, овде је и глава важна. Спавам од 21 до 23. И поново пратим своју сенку с фаровима у леђима. Ауто мора да буде тик иза мене и због евентуалне опасности од налетања отпозади. Још ме држе воће и сокови.

4. мај

Трчим и даље опрезно. Док сам спавао, претекла су ме двојица. Сад сам осми. Ништа зато. Има дана и... километара. Поново спавам, од 4 до 6. У 7 улазим у Канберу, административни центар Аустралије, 300 км од Сиднеја. И овде улице препуне света. У 9 варош је за мном, али ми Здравка, трчећи уз мене, говори да је страдао домаћи такмичар Џеф Крикмен. У току ноћи један неопрезни аутомобилиста налетео је на ауто-кућицу која је пратила Крикмена и тешко га повредила. Пренет је у болницу.

Око подне стиже наредба да оба аутомобила из пратње иду један за другим, због безбедности тркача. Стиже нова вест: одустао је Француз Забало, један од фаворита. Предвече ми се придружује заједно са својом пратњом. У ауто-кућици, за време кратког одмора, каже ми да су болови од ишијаса били несносни, да је морао да одустане. А ако желим, прикључиће се мени, да ми помогну.

Сад већ лакше дишем, без обзира што је водећи Блумер у предности 40 км или, бар, 4 сата трчања. Једна екипа из пратње

обезбедила ми је у мотелу каду с топлем водом. Како су ми пријала два пива док су ме масери пропуштали кроз шаке.

5. мај

Око један после поноћи први пут сам појео комплетно јело, бифтек с помфријем и салату. Баш сам био гладан. Сад ми је, чини ми се, корак лакши. Појачавам темпо. Око 9 Блумер ми бежи двадесетак километара. Знам да је сјајан тркач али, такође, знам да је упоран, трчаће до исцрпљености. Корак ми је још дужи и чвршћи. Око поднева психички шок. Званична лица ме и даље обавештавају да је Блумер и даље четрдесет километара испред. Немогуће. То не би могао ни Јанис Курос.

У ту вест не верује ни Забало. Организатори су сувише уложили у ову трку, и те како им је важно да њихов човек на крају буде први. Забало одлази да провери вест. Лажна. Блумер је испред мене само десетак километара. У 15 часова видим његову пратњу. На колима црвени знак. Одмор. Разумљиво. Аустралијанац би тешко поднео да га претекнем на асфалу.

Увече, око 21, измакао сам Блумеру пуних 30 километара, другима још више. Тог дана претрчао сам 190 километара.

6. мај

Ноге су ми од олова. Масажа помаже, али не задуго. Температура у хладу је 35°C. Потоци зноја теку низ мене. А асфалт се пружио у бескрај. Неколико пута сам грубо одбрусио Здравки кад ме је молила да мало предахнем. Шта она зна о супермаратону?! Зна, и те како. Зна, бар мене. Послушао сам је. Била је упорна. Док сам лежао причала ми је о излетима на Бохињ, Похорје. О свему што није имало везе с трком.

Идемо даље, још нешто више од 300 километара

7. мај

Бенела је иза мене, трчим у сусрет взроши Сејмуре. Блумеру сам већ измакао шездесетак километара. У предасима, сад све чешћим, на свака два сата, уз помоћ видео-рекордера у ауто-кућици, по-

сматрам себе. Аустралијска телевизија свакодневно, пет-шест пута, јавља се гледаоцима с лица места. У Сејмуру ме чека једна од мојих екипа из пратње. Испред тамошњег мотела кувар с каранфилом у реверу. И бифтек, када с топлем водом, пиво.

8. мај

Већ два сата трчим кроз кишу. Фарови једва пробијају мрак. Тренерка се непријатно лепи за тело. Пресвлачим се сваких сат времена. Више немам шта да обучем: по оваквом времену тешко је нешто и осушити. У помоћ прискаче Забало, сјајни пријатељ Забало. Његова тренерка ми је, истина, краћа ал' не мари. До циља још 120 километара. Блумер 70 километара иза мене.

Знам да у оваквим тркама ништа није сигурно. Калкулишем снагом, оним што је остало од ње. Око 18 часова у сусрет ми долази неколико аутомобила. Видим нашу заставу, чујем наш језик. Сазнали исељеници да сам пред циљем па стигли да, бодрењем, помогну. Помоћ која се никад не заборавља.

У 21 светлости Мелбурна преда мном. Циљ. Ал' до њега још 32 километра. Сад ме спроводе и прате кола саобраћајне полиције. А улице се издужиле, к'о жвакаће гуме. И свет на тротоарима. Сад видим много више наших застава. Ко зна откуд су их ископали.

Пуна четири сата кроз Мелбурн. У 23.38 – циљ. Први, најбољи на свету. Хиљаде руку ме граби, баца увис. Тело се грчи: 6 дана, 12 сати и 38 минута и – 1006 километара у ногама, као, отприлике. Љубљана – Ђевђелија. Онда конференција за штампу, честицања, проглашење победника. Блумер, „челични човек“, како су га дотад звали Аустралијанци, стигао је наредног дана у 16.30. Сачекала су га два организатора... На циљ је од 25 такмичара стигло – 11.

★ ★ ★

У Стражишчу, предграђу Крања. Душан Мравље данас прича да после данима није могао да спава. Ноћима се будио у голој води. Сањао да трчи и да никако не може да стигне ривала. После тог силног успеха дошао је себи тек кад су га његови мештани, 19. маја, сачекали на аеродрому Брник. С транспарентима и кочијама

Петар Милатовић

10 × 10

ИЛИ ПРОНАЂИТЕ ГРЕШКЕ

ПАПА ИНОЋЕНТИЈЕ ТРЧЕЋИ

По једна реч у свакој реченици има слово више или мање.

6. Јесте ли пробали наш чоколадни десерт с додатком кокса?

1. Чудно је да за управника ресторана буде изабран човек који нема прасе.

7. Године 1198. је Иноћентије трчећи дошао на папски престо.

8. Одлучили смо да раставимо цео штедњак, јер смо претпостављали да је кувар у рерни.

2. Пре него што полијете још коју чашу ракије, помислите како ће то деловати на вашу јетру.

3. Зачух тихо маукање и одмах помислих да је то мој изгубљени во.

9. Отвориће се још неколико шалтера за продају мрака.

10. Било је крајње време да награду добије и овај уметник, који је тако много остарио за последњих пет година.

4. По дану пчела лети и труди се да скупипоена.

5. Био је један од наших најстаријих музичара и оснивач првог каменог оркестра у Србији.

РЕШЕЊА:

1. праске, 2. јетру, 3. мукача, 4. полена, 5. камер-но, 6. кокоца, 7. трчећи, 8. вар, 9. марака, 10. оставио.

Илустровао: Димитрије Костић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

НАВРХ
ЈЕЗИКА

МУТНА ЈЕ ЗАМЕНИЦА „СВО“

Илустровала: Босилјка Кишевац

Кад се расправља о језичким грешкама, обично се сукобе „конзервативци“ и „модернисти“. Они први истичу да те и те грешке није било у њихово време, да се „језик данас искварио“ и да се треба борити против тога. „Модернисти“ им презриво одговарају:

– Ви бисте хтели да сви до века говоре онако како је вас учио професор у гимназији. Језик се мења, развија. Оно што је некад било „грешка“ временом постаје опште прихваћено, а ваш „правилни“ облик одлази у музеј, јер га више нико не употребљава!

Рекло би се: време ће пресудити ко је од њих у праву. Али у неким случајевима време као да заборавља на ту своју обавезу. Пролазе године, деценије, можда и векови, а нити се „грешка“ исправља, нити успева да потисне облик који се сматра правилним. Уместо тога, обоје се напореда употребљавају.

Добар пример за ово је заменица **сав**, тачније њен

средњи род. Граматике, уџбеници, језикословни приручници данас једногласно упозоравају да тај средњи род гласи **све** а не **сво**. Не ваља рећи „Сво време сам ту“ него „све време“, не „Узалуд је било **сво** наше залагање“ него „све наше залагање“.

Зашто не **сво**? Граматичари за то имају објашњење засновано на историји језика. Некада је овај заменички придев гласио **вас**, **вса**, **все** (облик **вас** чува се и данас у сложеницама као „**васцели**“ или „**ваздан**“). Ту је сугласник „с“ тражио такозвану меку промену, што значи да се средњи род завршавао на „е“ – као што и данас кажемо „наше“, „**вруће**“ (а никако „нашо“ или „**врућо**“). Потом су ради лакшег изговора „в“ „с“ променили места, па смо од **вас** добили **сав**, од **вса** – „**сва**“, од **все** – **све**. Облик „**сво**“ јавио се касније, по аналогији с другим заменицама и придевима са завршетком на „в“, као **такав** – **такво** или **плав** –

плаво. Али погрешит ćemo ако помислимо да је то „**сво**“ нека новотарија у језику. Још године 1847, ево шта је писао Јован Стерија Поповић, износећи своја језичка запажања у „Гласнику Друштва српске словесности“:

„**Све** и **сво**. Гдекоји изостављају ово последње, и свуда употребљавају **све**. Ја пак држим да је **све** више као наречије неко, а **сво** прилагателно. Тако се каже: **све** што мене окружава; **све** што знамо; напротив **сво** село; **сво** јестество, итд.“

(„Наречије“ значи прилог „прилагателно“ – придев, јестество – природа.)

За овакав закључак Стерија би данас добио двојку од сваког наставника осмогодишње школе. А ипак, међу нашим књижевницима он је био један од оних који су највише размишљали о језику, и његов суд не треба олако одбацити. Сасвим је тачно његово запажање да нико не би рекао **сво** у спојевима као

„све што знамо“, „то је све“ и сл., то јест кад заменица стоји сама за себе; али кад стоји уз именицу, као у „све село“ – ту је облик **сво** сасвим уобичајен и у наше и у Стеријино време.

Коју деценију касније, песник Војислав Илић, у једној од својих најпознатијих песама, без икаквог устручавања ће написати:

„Чуј како јауче ветар кроз пусте пољане наше

И густе слојеве магле у влажни ваља до“

Са криком узлеће гавран и кружи над мојом главом,

Мутно је небо **сво**“.

Овај последњи стих двапут се понавља у песми и оба пута се римује с речју **до** (долина), што значи да се уместо „сво“ никако не би могло рећи „све“. Па и кад би се могло – сумњамо да би иком од нас лепо звучао стих „Мутно је небо **све**“...

Ево и једног примера из најновијег доба. У „Приручној граматичи хрват-

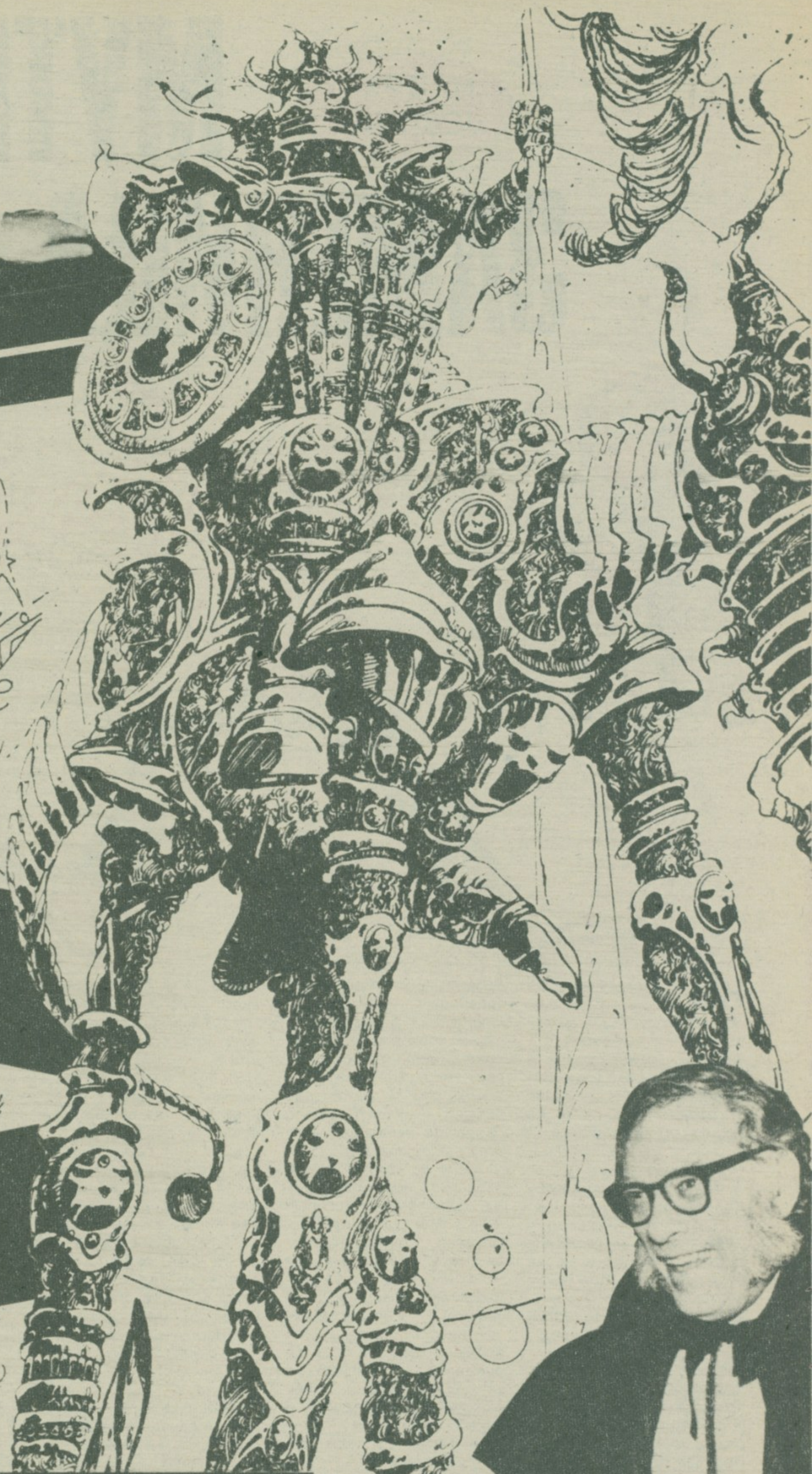
ског књижевног језика“, од групе аутора (Загреб 1979), на страни 127 дата је промена заменичког придева **сав** и као средњи род, наравно, наведен је само облик **све**. Али окренемо ли седам страна даље, до одељка о збирним бројевима, наићи ћемо на овакав пример: „Упутисмо се **сво** троје према потоку“! Деси се, значи, и граматичарима да у тренутку непажње забораве на сопствена упозорења...

Сва три примера потврђују нам да облик „сво“ живи, упркос прописима. Можда ће граматичари још морати да поразмисле о њему и, ко зна, да донесу неку одлуку с којом би се сложио добри стари Стерија. Али док то не учине – свима онима који пишу (а поготову ако за то писање добијају и оцену) саветујемо: кад вам треба средњи род од заменице „сав“, напишите „све“, а не „сво“. Сигурно је сигурно...

Иван Клајн

ИСАК
АСИМОВ:

ГОРЬ

ИМА

ЖИВОТА

**– ИЗ СВЕМИРА НАМ
НЕ СТИЖУ
НИКАКВЕ ПОРУКЕ.
НИКО НЕ ДОЛАЗИ
ДА НАС ПОСЕТИ.
АЛИ, У НАШЕМ
ЗВЕЗДАНOM
СИСТЕМУ – ТВРДИ
ДОБАР
ПОЗНАВАЛАЦ И
НАЈПОЗНАТИЈИ
ПИСАЦ НАУЧНЕ
ФАНТАСТИКЕ –
НА БАР
530 ХИЉАДА
ПЛАНЕТА ЖИВЕ
ЦИВИЛИЗОВАНА
БИЋА**

Своје излагање, Асимов не заснива на подацима о датећим тањирима, нити на познатим претпоставкама о трговима ванземаљског порекла неких споменика и догађаја из прошлости. Између нас и њих не постоји никаква веза!

Како онда да говоримо о њима?

То свакако није лако. Па ипак, у нашој галаксији набројали смо (приближно) 300 милијарди звезда. Оних које су сличне Сунцу и око којих може да се развије живот има бар 2 милијарде и 600 милиона. При том, бар четвртина од укупног броја планета (460 милиона) има те услове за живот. Уз претпоставку да су они слични условима на Земљи, на свакој од њих можда се развила, или ће тек да се развије, инелигентна врста.

Откуда онда то ћутање? Зашто се бар нека од њих не огласи? Одговор бисмо могли да потражимо у питању: како настаје и ко-

лико једна цивилизација може да траје.

„Мали глупи” су опасност

Да би достигла процват, врста обдарена разумом мора да буде прилично бројна, јер код ње треба да се развије мозак који ће бити у одређеној размери с телом. Величина уопште, а посебно величина мозга, главни је, дакле, разлог што се интелигенција на Земљи споро развијала.

То би морало да важи и за све друге сличне планете.

Осим тога, врста обдарена интелигенцијом мора непрекидно да се надмеће с не баш интелигентном врстом – ситнијом, бројнијом и плоднијом. И свакако се налази у независном положају, јер сви подаци говоре да је еволуција наклонена ономе ко има способност да брже ствара потомство. А „мали глупи” су за то управо рођени.

С друге стране, „мали паметни” потпуно су незаштићени и њихов изузетно сложен мозак нема могућности да се развије до одговарајућих размера. Али... међу њима бар три врсте – мрави, пчеле и термити – убрајају се међу друштвене. Иако су ситнији, образују велика и сложена друштва, тако да су заједно још разумнији и делотворнији.

Ако се интелигенција развија кроз бројност и у два облика – код појединаца или као својство читаве групе – може да се претпостави, да ће, пре или касније, нека паметна врста пребродити критичну тачку и у одређеном времену израсти у цивилизацију.

Интелигентна бића то постижу развијајући материјалну културу, где се поседовање великог броја ствари сматра вредношћу. Напредак технологије, дакле, спонтано доводи до повећања моћи појединца, али и до примене силе. Јер, сваки производ – оклагија на пример! – у бесу или страху може да се употреби као средство за напад или одбрану.

Будућност једне цивилизације је неизвесна не само зато што се стално сукобљавамо, него и због тога што смо веће свађалице од сваке друге врсте. То опет не значи да су људи искључиво зли или гори од животиња, већ им њихова интелигенција обезбеђује дуже и прецизније сећање из којег се, између осталог, рађа и идеја о освети. Уз то, друге

врсте немају ни много разлога за сукобљавање, јер се код њих све врти око хране и заштите младунца. У сваком случају, насиље лако надвлађа сарадњу и разумевање и све може да се сруши под тежином једном таквог терета.

Експлозије, судари, радијација...

Тај процес иде и даље... Иако већ поседује најразорније оружје за које историја зна, људски род непрекидно трага за што савршенијим и делотворнијим средствима за уништавање. Кад се стигне до тога да је оружје које производе разумна бића толико разарајуће да превазилази способност врсте да се, после сукоба, опорави, цивилизација је стигла до свог краја. Чак и споредни утицаји технологије у успону, ако није паметно вођена, могу једну цивилизацију да доведу до пропасти. Пренасељеност као резултат слабе контроле рађања и неразумно трошење енергије могу да изазову свеопшту глад а с тим и сукоб...

Природно је, осим тога, да цивилизацијама прете и спољашње опасности. Експлозија неке супернове (умируће звезде) радијацијом може озбиљно да оштети микроорганизме у неким световима, планета може да се судари с неким циновским астероидом, звезда око које кружи, у одређеним случајевима, може да има негативан утицај. Могуће је такође да цивилизација која је разрешила све своје проблеме уништи саму себе из чисте досаде.

Значи, немогуће је одредити колики је просечан век једне цивилизације. Али, на основу свега што је већ речено, може се претпоставити да је он ипак кратак. У том случају, могуће је да се на многим непознатим планетама у свемиру цивилизација још није ни развила. Можда је тек нестала или се већ угасила. Могуће је такође да цивилизације имају особину самоограничења и то што се не оглашавају значи да заиста трају кратко да би могле и то да постигну – да успоставе контакт с другим световима.

Земља је само наша

Пре закључка погледајмо да ли ћутање наших рођака из свемира има неко друго логичко оправдање... Рецимо да једна цивилизација у просеку траје милион година (то

је округла бројка – за наше појмове велика, за свемирске услове готово незнатна). Затим, узмемо и претпоставку да цивилизација не умире једном заувек и да чак и после атомског рата живот може да се обнови (кроз милион година, рецимо). Друга цивилизација, у том случају, може да доживи свој процват у наредних милијарду година и да живи још милион година пре него што умре. Тако може да се рачуна и на цивилизацију треће, четврте, пете, па и десете генерације, пре него што крај свему означи сама планета. Према ономе што знамо о еволуцији живота, нема сумње да је наша цивилизација на овој планети прва. Али зато постоји могућност да се после нас појави нека друга, или да ми сами обезбедимо наставак живота неким генетским путем или преко вештачке интелигенције.

Имајући и то у виду, може да се закључи да је просечан век цивилизације на некој планети десет милиона година. Другим речима, само на једној од 570 хиљада планета у овом тренутку цивилизација је на свом врхунцу. А технолошки степен достига је на 530 хиљада ових небеских тела. Чак ако имамо у виду и „смртност” цивилизација, таквих би требало да буде бар пола милиона.

Ако на само једној, од 570 хиљада планета, постоји напредна цивилизација, рачун показује да су те планете просечно удаљене једна од друге око 630 светлосних година. Кад је у питању контакт с другим световима, одговор најближи истини је немогућност да се савладају оволике раздаљине. Неке су цивилизације, упркос наплетку, вероватно изоловане у сопственом планетарном систему, тако да о путовањима у друге светове чак и не размишљају. Могуће је такође да су међупланетарни летови тешко изводљиви и осталима који се, можда, налазе на нашем технолошком нивоу.

Пустимо, дакле, нека прође још један век, или још десетак векова. Можда ће међупланетарни летови и за нас Земљане тада бити обична ствар. Не заборавимо да је само пре сто година пут на Месец изгледао немогућ, а млазњаци и телевизија били чиста фантастика.

**Приредио:
Диего Варагин**

**Исак
Асимов:
Шта је
фантастика
а шта
стварност?**

БИЛО
ЈЕДНОМ
НА
ДИВЉЕМ
ЗАПАДУ

ОСВЕТНИК

**СЕМ ХЕСЛИ СЕ
ВРАТИО ИЗ РАТА И СА
УЖАСОМ ПРИМЕТИО
ДА МУ ЈЕ КУЋА
ЗАТВОРЕНА А
ПОРОДИЦА
РАСТУРЕНА. КРЕНУО
ЈЕ ДА ПРОНАЂЕ
ВИНОВНИКЕ ЗЛА**

Шест месеци по завршетку грађанског рата између Севера и Југа, 1865. у Тексас се вратио, исцепане одеће, мршав као костур и с још незараслом раном на левој бутини, двадесетосмогодишњи Сем Хесли.

Био је врло мрачно расположен. Исто као и његов отац Дрју, његов зет Џим Макре и сви његови рођаци. Сем је у души био противник отцепљења од Севера, али је опет мобилисан у јужњачку армију.

На ивици пустиње Љано Естакадо Сем је прегазио Црвену Реку. Сад је већ јахао преко сопствене земље. Потерао је коња на једну узвишицу и загледао се у непрегледну равницу пред собом. Нигде није видео ни стадо ни каубоје. У души му се још више смрачило. Шта ли се то догодило на ранчу? Где је стока?

Потерао је коња касом. Када је угледао родитељски дом окружен циновским стаблима, учинило му се да је пуст. Из димњака се није дизала сива перјаница, мада је у Тексас већ стигла зима.

Ошинуо је уморног коња. У скоку је сјахао, потрчао уз неколико дрвених степеница и улетео у кућу.

Становници Чапарала

Отац је седео у столица са широким наслоном са њебетом пребаченим преко ногу поред хладног огњишта. Да га је Сем угледао негде на другом месту

не би га препознао. Дрју Хесли је ослабио бар двадесет килограма, бео као овца, са брадом и косом које су биле у неред. Прави изнемогли старац.

— Оче! — готово јакну Сем, паде на колена пред њега и загрли га. — Јеси ли болестан? Где су други?

— Дајна је отишла код доктора Кларка по лекове за мене! — рече старац тихо, али мало љутито. — Забранио сам јој да иде том лупежу, али ме није послушала!

— Добро, оче, сестра је отишла код доктора, али где су остали? Где је Џим? Где су момци?

— Никога више нема, Семе! — старчева глава опет паде на груди. — Остали смо само Дајна и ја. Шурак Џими је с надзорником Келсом и још неколико момака у „Чапаралу“, у шикари где су се склонили они што нису хтели да ратују против Јенкија, Семе!

— Па зашто се сад не врате? — Сем није могао да схвати шта се то догодило у Тексасу. — Јенки су победили, сад могу да се врате!

— Не могу због Џона Ерлија, сине! — тужно рече Дрју Хесли. — Ерли је сад газда овде! Прогласио их је одметницима!

— Џон Ерли! — узвикну Сем. — Па он је био најзагриженији непријатељ Севера, оче! Знаш ли шта говориш?

Старац се закашља, па се с муком исправи.

— Слушај ме добро, Семе! — сад му је глас звучао сигурније. — Џон Ерли је био против Севера кад је рат почео. Џон Ерли је исто тако хтео нашу земљу, наш ранч! Друге године рата упао је у ову кућу с бандом својих разбојника. И др Кларк је био с њим. Оптужио ме да сам присталица Јенкија. Нахушкао је читаву долину против мене. Оптужио ме је да сам тебе, твог зета Џима, надзорника Келса и још десетак каубоја наговорио да дезертирају из јужњачке војске и да се одметну у „Чапарал“! Везали су ме. Тукли! Ерли ми је ишчупао пола браде! Нису ме обесили, али су нам отели ко-

ње и говеда! Пред крај рата Ерли се изгубио одавде. Вратио се с Јенкијима. Сад је њихов поверљиви човек. Као и др Кларк.

Сем Хесли је дуго ћутао клечећи пред оцем. Најзад, мукло рече.

— Сад идем, оче! Поздрави Дајну. Вратићу се кад изравнам рачуне.

Брзим корацима, готово трчећи, изашао је из куће, бацио се на коња и одјахао у правцу великог пространства обраслог трновитом макијом које се звало „Чапарал“.

У „Чапаралу“ је нашао

зета Џима Макреа, надзорника Келса и каубоје који су с њима отишли у шикар-ру.

— Јесте ли људи, или којоти? — запитао их је грубо, уместо да им одговори на радосне поздраве. — Чему вам „колтови“ и пушке?

— Ништа не можемо, Семе! — постиђено одврати Макре. — Мислили смо да

су нам Јенки пријатељи, али они су обични окупатори! Ерли их је купио за оно што је од нас опљачкао. Кад су нам Ерли и доктор Кларк опустошили ранч, кад су ти испребијали оца

СА ЦРВЕНЕ РЕКЕ

Илустровао: Брана Јовановић

Слажете ли се?

Два дана касније Сем Хесли, Џим Макре и Џонатан Келс су растерали Ерлијева говеда по равници. За собом су оставили два мртва Ерлијева каубоја. Неколико дана касније плануо је корал др Кларка, а педесетак његових коња је нестало. Потере се нису усуђивале да уђу у густу „Чапарал“.

Ван себе од беса, а сигуран да га Јенки добро чувају, Џон Ерли је наговорио судију Кристијана да ухапси старог Дрију Хеслија, оптужи га за јатаковање

с бандитима и осуди на затвор.

Два месеца касније стари Дрију Хесли је од исцрпљености, како је судија Кристијан званично изјавио, умро у затвору. Трећег дана после тога неко је ноћу кроз прозор судијине куће убацио мртвог којота. Хајрам Кристијан је добро знао шта то значи. На брзину је спаковао своје ствари и нестao из Тексаса.

Месецима је дружина Сема Хеслија успешно нападала поседе Џона Ерлија, др Кларка и њихових пријатеља. Сваких неколико дана био је понеки њихов каубој или револвераш изрешетан оловом. Кад су у једном окршају погинула два северњачка војника, Ерли је успео да организује велику потеру у којој је учествовао читав пук коњице.

Једног дана Сегова дружина је упала у заседу. Војници и Ерлијеви плаћеници побили су готово све чланове Хеслијевог клана, а међу њима и Џима Макреа и надзорника Келса.

Сем Хесли је успео да умакне.

Плави коверат

У Вашингтону су желели да се што пре залече ратне ране. Развијеном многољудном Северу било је потребно месо из Тексаса. Северњачке официре које је купио Џон Ерли сменили су други. Кристијана је заменио судија који у људима из „Чапарала“ није гледао разбојнике и заклете непријатеље Севера, него жртве једног суровог рата. Преживели чланови Хеслијевог дружини су се, један по један, враћали кућама.

Сем Хесли је остао у „Чапаралу“.

Једне ноћи планула је кућа др Кларка, а прва три човека која су покушала да угасе пожар пала су прострељена пушчаним мецима. После тога сви су избегавали доктора. Плашили су се осветничког метка. Др Калвин Кларк је одлучио да се изгуби попут судије Кристијана. На брзину је продао све што је имао и отишао.

Џон Ерли није смео да промоли нос из куће коју су непрекидно чували плаћени револвераша. Живео је у непрестаном страху као заточеник. Најзад је и он напустио свој велики ранч, и окружен четом до зуба наоружаних пратилаца и потерао своје огромно стадо према северу.

О Сему Хеслију се месецима није ништа чуло. Они који су се још враћали из „Чапарала“ причали су да је некуд одјахао.

У јесен 1870. године „Мисури Демократ“ објавио је вест да је неки незнацац „наслед улице судију Хајрама Кристијана погодио у срце првим метком“.

Годину дана касније неки странац, чији се опис слагао с описом Кристијановог убице, погодио је метком из „винчестерке“ посред чела доктора Калвина Кларка.

На адресу Џона Ерлија поштом су, од непознатог пошиљаоца, стигли новински исечци који су читаоце обавестили о те две смрти. За њега, живот је постао мора. Очекивао је да ће се сваког часа појавити пред њим Сем Хесли. Почео је да се сели из града у град, из државе у државу.

Једне вечери, крајем 1875. године, док је вечерао са породицом, одједном су се врата бучно отворила. Кад је дигао поглед, угледао је Сема Хеслија с револвером у руци.

– Најзад ти је дошао крај, Џоне! – хладно је рекао Сем. – Имаш минут времена да твојима објасниш због чега ћеш умрети!

Пошто је неколико секунди буљио у Сем Џен Ерли рече:

– Овог тренутка се плашим годинама. У мом столу лежи плави коверат. У њему пише зашто је овај човек сад дошао. Дајте писмо шерифу. Не желим да неко плуе на мој гроб!

Сем Хесли повуче обарац, па полако изађе из куће.

О њему се више никад ништа није чуло.

Д. Брандон

си издајца!“ – рекао ми је. „Кад си издао Конфедерацију, издаћеш и нас!“ Покушао је да ме ухапси, али сам побегао. Семе!

– Мало нас је! – додаде Келс. – Северњачки војници штите Ерлија и Кларка!

– Отераћемо Јенкије с наше земље! – рече Сем. – Вратићемо Ерлију и Кларку мило за драго.

отишао сам до судије Хајрама Кристијана и поднео тужбу. Мислио сам, он је војни судија Јенкија, знаће да је правда на нашој страни, знаће да се нисмо борили против Уније. „Ти

ЗАКОН ЛЕПЕ РЕЧИ

КРАДЉИВЦИ БИЦИКЛА, ЗА МНОМ!

ПАТРИСИЈА САЛИВЕН ЈЕ ПОГЛЕДАЛА УХАПШЕНИКЕ И, НА
ЗАПРЕПАШЋЕЊЕ ШЕРИФА И СУДИЈЕ, ЗАТРАЖИЛА ДА ИХ
ПОВЕРЕ ЊОЈ

Обећала сам себи да ћу тог дана заиста устати с првим петловима. У башти је било посла и за троје јачих људи, а камоли за жену у годинама. Звоњава будилника ме је, чини ми се, погодила право у мозак. Скочила сам као опарена. Одвикла сам се раног устајања. Деца су поодавно напустила фарму, поженила се и раде у граду. Мој муж Чак је такође службовао у вароши и, уз то, био је на терену. Ко зна где.

На једвите јаде, невољно, ипак сам устала. Док сам поспремила собу и припремила доручак сунце је и те како одскочило. Залуду ми такво устајање. Стресла сам се кад сам кроз прозор видела коров у башти. Кад би све расло као он...

У последњем тренутку сам се сетила да, пре свега, морам да обиђем коње и проверим ограду. До штале је било неких триста метара. Уз њу су биле још неке домаћинске зграде. Прво што сам приметила била су одшкринута врата на остави за алатке. Онда

ру, пренуло ме куцање на вратима. Крадљивци бицикла, дечаки Чип и Дејл, скрушено су стајали напољу.

— Уђите, момци. Само, да знате за убудуће, није потребно да долазите пре 9. А сад, пре него што кренемо на посао, да доручкујемо.

Чим је поставила јело, завукоше главе у тањире.

— Не тако брзо, момци! Овде се чека да сви седну за сто! — рекох. Деца разменише зачуђене и подсмешљиве погледе. Касније, док су халапљиво гутали јаја, кобасице и палачинке, онако без уобичајеног реда, рекли су ми да Чип има 10 а Дејл 11 година, али да похађају исти разред. Због развода родитеља Чип се прошле године трипут селио, а Дејлова мајка је доживела нервни напад после мужевљеве смрти од чега се још није сасвим опоравила.

Морам да признам да су ми прилично помогли око вађења корова. Истина, неколико пута су уместо корова почупали усев али

Илустровао: Рајко Ковачевић

разбијен прозор. Унутра је све било на свом месту сем бицикала мојих синова.

Месни шериф је обећао да ће све учинити да нађе крадљивце. У његовом крају морају да се поштују ред и закон.

Поклони, дугачки и љигави

После недељу дана шериф ме је, не кријући понос, телефоном обавестио да је пронашао крадљивце.

— Да ли, госпођо Саливен, желите да против њих поднесете тужбу?

— Још како — готово сам крикнула од беса. — А да ли сте пронашли бицикле?

— Један јесам, а за други крадљивци тврде да им је украден. Нашао се неки већи лопов од њих — брундао је шериф тешком муком обуздавајући смех.

— Где су ти лопови? — сад сам већ била озбиљно бесна.

— Ево их код мене, у предсобљу.

Одјурила сам као без главе и зачас се охладила. У предсобљу шерифове канцеларије седела су два мршава дечака крупних уплашених очију, рашчупане косе.

— Шерифе, јесте ли сигурни да су ово крадљивци? — питала сам бојажљиво.

— Госпођо, ван сваке

сумње — поново се шериф испрсио. — Ухапшена лица драговољно су признала почињену крађу. Судија Бенет само што није стигао...

Врата су се отворила и појавила се дежмекаста прилика месног судије. Сад ће, највероватније, да изрекну пресуду на лицу места.

— Чекајте — готово сам завапила. — Можда постоји неко друго решење... Зашто ова деца сад кад је распут не би радила код мене. Тако би ми надокнадили онај украдени бицикл, помогли би мени на имању а, у крајњем случају, вероватно би научила да поштују туђи рад.

Шериф и судија су се немо згледали.

— Надам се, драга госпођо, да сте свесни опасности. Ви сте сами а њих двојица — оклевајући изговорио је судија непрестано гледајући у шерифа као да од њега тражи подршку. — Али, пошто видим да сте упорни, нека вам буде. Задужићемо једног инспектора из бригаде за малолетно преступништво који ће једном недељно долазити на вашу фарму да испита стање...

Одахнула сам, али ми није било баш најпријатније кад сам приметила да се дечаки подсмешљиво подгуркују.

У суботу, тачно у 7 ујут-

ни данас нисам сигурна да ли је то било из незнања или из обести. После подне сам их одвела у варош на ручак.

У понедељак, првог дана распуста, куцали су на вратима тачно у 9 часова. Баш су фино васпитани, поштују реч. Дочекали су ме с осмехом а Дејл је, некако зајапурен, рекао да имају поклон за мене. Следећег тренутка Чип ми је у руку стрпао змију. Нисам се уплашила, бар им то нисам показала. Безопасну белоушку сам, истог тренутка, вратила Дејлу који је, изненађен, одскочио.

Чини ми се да су ме отад гледали с више поштовања. Целог дана смо

радили на фарми, а они су ме, мало-мало, запиткивали о многим стварима. Морала сам да им испржим још неколико шницли за ручак, толико су били гладни. После тога причали смо о природи, филмовима, чак и о неким рок-саставима. Нису се бунили кад сам предложила да им прочитам једну причу коју сам, доста давно, написала да бих забавила своју сад већ велику и далеку децу.

Зашто их нема?

Сутрадан, у уторак, поново су били тачни и поново се чуло оно њихово да „за поштовану госпођу имају леп поклон, сад заиста леп“. Неће, ваљда опет. Хоће. Сад су покушали да ми у руке утрпају једног црног огромног смук. Побеснела сам:

– Слушајте, мангупи. Одгајила сам деветоро деце и од њих доживела свакојаке несташлуке. А ако ви нисте способни да смислите нешто оригиналније од ових старих јадних гмизаваца, не замарајте се даљим покушајима да ме уплашите.

Мислим да сам тада први пут приметила да су им се образи заруменели. Сличних несташлука више није било. Радили смо заједно мада су ме они често опомињали да се не премарам, да ће они сами то урадити. Већ су постали прави мајстори за сређивање баште. Знали су и око коња. Награђивала сам их излетима, шетњама, одласцима у биоскоп...

Једном сам се пожалила мужу да њих двојица једу за четворицу, и то одраслих. Чак је, кроз осмењ, приметио да већ дуго нисам спремала тако укусна јела. Инспектор из бригаде за малолетничко преступништво више није ни долазио. Само би се јавио телефоном и сам одговарао: „Је л' и даље немате примедби?“

Чип и Дејл не само да су одрадили онај украдени него су зарадили и за своје бицикле па су ме ујутру будили звоњавом. Кад је почела школска година, нису ме заборавили. Били су на фарми сваке суботе не дозвољавајући ми тада да било шта тешко радим.

Једног јутра припремила сам им доручак и на сто изнела и слатко које смо заједно кували. Нисам могла да одолим жељи па сам једну кашичицу принела устима. Чип и Дејл углас повикаше:

– Не тако брзо, госпођо! Овде се чека да сви седну за сто.

МАЛИ МОРСКИ РЕЧНИК

Када смо у Брелима, на мору, ми туристи и свакојаки путници мислимо да смо баш у Брелима и само у Брелима. А Брељани су час у Јакируши, час у Стомарици, па су у Поцржављу, Медићима, час су у Крићку, Солину, Кругу или, пак, у Лозници. Све су то Бреља, али су она састављена од комшилука: тако они називају те скупине кућа од давнина, када нису постојале улице, па према томе ни њихови називи.

Из Бреља се, идући ка југоистоку, уз море, долази у Башку Воду. Тамо, чини се, свака стена, свака котлина, парцела, брдашце и увала – имају име. Зову се: Солиндолац, Ђоце, Влашњик, Стазица, Скозно, Загребен, Лацина, Рогач, Гамотов Кук, Напутица, Старетина, Батва... Од Башке Воде, ако се пут настави, у истом смеру долази се у Промајну и Братуш, па у Крвавицу и Макарску. Код Макарске су села Пухарићи, Макар, Котишани и Батинићи. Потом се наилази на Тучепе, горње и доње, као и на Подгору, горњу и доњу. У Далмацији, па и у целом приморју, сви из „доњих места“, дошли су из „горњих“. Овдашњи народ је живео на падинама Биокова, „у брду“, а до мора су се спуштали само због рибарења. Горе су сада углавном напуштена камена села. Изменио се живот. Већином сиромашни Далматинци развојем туризма су заимали, променили навике, начин живота па и поглед на свет. У ове крајеве досељавају се људи и из Босне, Србије, Македоније, из северне Хрватске... Мешају се навике, традиције, језик, обичаји, па данашња далматинска деца постају под свим тим утицајима, другачија од својих родитеља, као што су већ и они другачији од својих. По неколико месеци годишње ова деца су, на различите начине у додиру и са странцима, гледају телевизију, филмове у биоскопима, заборављају језик својих дедова, бака и прабаба, чукундеда и белих чела. Тим језиком не говори готово нико, само су тргови остали. Био је то језик на који су утицали освајачи и трговци, једини странци с којима су Далматинци, сиромашан народ притешњен с једне стране голим и сурим планинама, а са

КРУВ ИЗ БАВУЛА

Јелена Станић: Упознавање с језиком својих предака

друге морем, у борби за отстанак, имали додира. Отуда највише утицаја имају италијански и турски језик. А богатство народа, у културном свету, мери се и богатством језика.

С намером да прибележим колико-толико мало познатих, ретких речи којима су се људи служили у Далмацији, разговарао сам са Роком Станићем (42), дипломираним економистом за којег важи мишљење да тај језик памти, иако се ни на који начин не бави прикупљањем, нити бележењем таквих речи. Са нама је седела и његова кћерка, тринаестогодишња Јелена. Како се Роко више уносио у своје детињство, присећао се ове или оне речи, тако је више падао у ватру. Одушевљавао се појединим открићем, изненађивао се како је то и то ето, чинило му се потпуно заборавио, па је то његово буђење прошлости, скидање прашине са израза које су затрпале новине, телевизија, људи с којима се дружи, прешло и на Јелену, која за многе од тих речи није чула. То је личило на игру, али и на откриће.

– Дај ми пијат, терину и крув из бавула – рекао је Роко. Девојчица га није

сасвим разумела. У преводу то је значило: „Дај ми тањир, виљушку и хлеб из сандука“. Бавул је сандук у којем стоји хлеб, али он је и део намештаја на којем се седи.

А онда је почело упознавање с речима.

Ракатежа је ренде, лазањур – оклагија за справљање лазања, теста које се реже у каишеве. Боцун, односно боцунџић од кварте је боца за вино, демеана – балон за вино. Чикара (чикарица) је шоља за кафу или млеко. Когума (когумица) је џезва за кафу. Гвантјера је послужавник, шугаман – пешкир. Банак је клупа поред стола, шофо је мали кревет за једну особу, док је постеја брачни кревет. Ланцуни су чаршави, кушин је јастук, биац је домаћи зимски покривач од вуне, инботиа – јорган, штрамац – мадрац од вуне или јуте, а психа је ормарић са огледалом. Велтрина је креденац.

Коноба је у Далмацији подрум за вино, пршту, сланину сир, за бачве, бигуње, винотеке. Право значење конобе се све више губи. За многе је данас коноба национална далматинска крчма, народна кухиња и пивница. Права коноба, дакле не мисли се на

ЈЕЗИК НАШИХ ДЕДОВА И БАКА ОСТАВЉЕН НАМ ЈЕ НА МИЛОСТ И НЕМИЛОСТ, ПА СЕ ЛАКШЕ ПРАВИМО ЕНГЛЕЗИ НЕГО ДА БУДЕМО НАШЕ ГОРЕ ЛИСТ

кафану, не може да се замисли без – ганача. Ганач је кука о коју се окачије пршута, сланина, алат, решето, сито. Ганач виси о греди конобе.

Мреже за риболов уз обалу и у каналима овде се називају – мигавицама. Пошта је место које је проверено да је чисто, па се ту риба може потезати (ловити). Мрежа за туну назива се тратун, а за већу туну – шебакун. Мреже за риболов ове врсте још се називају: когој, простинце, попане, срдејске...

И ветрови имају своје називе. Бура је северни ветар, шилоко је југо, мештра је маестрал, летњи подневни ветар. Гарбинада је југозападни ветар, а лебићада западни. Трамонтана је северозападни, а леванат југоисточни...

Рибе се називају: грдобина, кањац, пирак, кнез, зелентура, лист, музгавац (врста хоботнице), лубин, гранцикула (велики рак), штарг...

Роко и Јелена су се заморили. Ни са мном није бољи случај. Све што се учи, учи се постепено. За овај пут, ово је, свима нама сасвим довољно.

– А зашто ви то бележите? – питала ме је Јелена.

– Да се не би заборавило – одговорио сам јој. – То је језик твојих дедова. Ако га ти заборавиш, тешко да ће твоја деца икада сазнати за ове речи, осим ако их неки страствени сакупљач не чува, али то опет допире до малог броја људи, не шири се и не развија ако не живи свој прави живот, ако није у употреби.

– И ја ћу да препишем те речи, да их не заборавим – рекла је Јелена.

Слободан Стојићев

Илустровао: Петар Радичевић

САМ ИЗМЕЂУ ДВЕ ВАТРЕ

**ДА БИ СЕ СПАСАО ИЗ ПЛАМЕНОГ
ПАКЛА,
ВАТРОГАСАЦ-ПАДОБРАНАЦ
МОРАО ЈЕ ДА ДОНЕСЕ ОДЛУКУ
КОЈА ЈЕ МОГЛА ДА ГА СТАЈЕ
ЖИВОТА.**

Тог јулског поподнева у предњем делу авиона ДЦ-3, где је температура била готово несна, неки од млађих ватрогасаца осећали су се лоше. Као заглављени, летелица је непрестано подрхтавала а сунчеви зраци пржили су немилосрдно.

Предводник Род Мекајвер – млад, висок и витак човек са искуством од преко шест година стајао је крај врата у дну авиона и осматрао околицу. Ако Ловел Хенсон ускоро не изда наредбу за искакање, мислио је, људима ће бити толико лоше да нико више неће ни моћи да напусти авион.

Хенсон је такође био окупиран мислима. Знао је да времена нема напретек. Избацио је три дугачке траке у боји, да би проверио правац ветра који је дувао брзином од двадесет пет километара на сат. Зацепршале су према густо обрастим обронцима планине Калво, као да показују место где је три часа раније букнуо пожар и већ уништио двеста педесет хектара шуме.

Чим је Хенсон угледао голу зараван, довољно велику да је на њу могао да се спусти сваки падобранац, радио-везом је пренео пилоту одговарајућу поруку.

Мекајвер је осетио како се авион нагиње на једну страну и одмах затим угледао прву двојицу како искачу и нестају у простору. Он је био следећи. Хенсон му је показао тачку где треба да приземљи и дао знак да пође. Нагињући се напред Мекајвер се бацао у плаветнило кристално чистог неба изнад Монтане (САД).

Пре него што је додирнуо земљу, саставио је стопала и откотрљао се низ благу падину. Али, ветар је истог часа надувао падобран, и пре него што је Род схватио шта се догађа, почео да га вуче... Покушао је да се одупре. Није вредело. Стиснуо је зубе настојећи да издржи све жешће ударе раменима и леђима о камење које је ту и тамо вирило из земље. Повукао је механизам за ослобађање од каишева, али ни то није помогло. Ветар га је све брже вукао, право у пламен. Одједном је ватра захватила куполу падобрана и буквално је прогутала. Осетио је олак-

шање. Ослободио се преосталог терета и брзо удаљио с тог места.

Случајно сам се осврнуо

Двадесетак метара даље с вођом летеће екипе Хенсоном застао је да сачека остале који су пристизали носећи терет који је спуштен аутоматским падобранима. Били су то џакови у којима се налазила противпожарна опрема. Затим је Хенсон издао наредбу пилоту да се врати у базу у Мисули, а њих дванаесторица дали су се на посао.

Пожар на планини Калво гутао је шуму у виду огромног троугла. Екипа ватрогасаца нашла се баш на месту које је било врх тог троугла. Намеравали су да прекину ширење пожара тако што су одмах почели да секу дрвеће у ширини од неколико метара, држећи се линије којом се стихија ширила.

– Посао нам је добро ишао – сећа се Мекајвер – крчили смо, сваког сата, више од осам стотина метара шуме. После три часа рада случајно сам се осврнуо и на удаљености од око пола километра угледао дим: ватра нам се приближавала из неочекиваног правца. Постојала је опасност да останемо заробљени, па сам се понудио да извидим ситуацију.

Пожурио је преко исечених стабала да што пре стигне до места одакле је могао да осмотри околицу. И нашао се на једном брежуљку, око четири стотине метара изнад области захваћене пожаром. Одахнуо је схвативши да се ватра спорије шири и из џепа извадио парче чоколаде... Али, задовољство је трајало само неколико минута. Ветар је променио правац и почео да дува много снажније. Пожар се поново разбуктао.

С његове леве стране дизао се пламени зид висине тридесетак метара, а с десне се толико димило да се небо више није ни видело. Ватра је ишла право на њега, гутајући све пред собом. Пуцкетање дрвећа захваћеног пламеном било је посебно застрашујуће. У тренутку је схватио да нема више никаквог изгледа за повратак и да је, практично, упао у замку.

Ти то нећеш урадити!

Нешто га је терало да бежи, али се он свим силама трудио да остане прибран. Мора нешто да учини...

Извадио је марамицу и завезао је преко лица. Иако му је ватра била за леђима, запалио је шибицу и принео исушеној трави. То је поновно још неколико пута и на више места, све док ватра коју је сам изазвао није кренула према планини. У поређењу с оним што је стизало са супротне стране то је била игарија, али његова једина нада.

Како је топлота постајала све жешћа, ноге су га све више издавале. На простору који је сам запалио, и који је већ био изгорео, сагнуо се колико је могао, леђима окренут огромним пламеним језицима који су се све више приближавали. Знао је да ће се спасти ако буде зауставио дах и издржао врећину пламена који ће прелетети преко његове главе – и стишати се, јер даље нема куда. Припремао се за тај тренутак попут човека који се спрема да зарони без опреме. Напунио је плућа ваздухом, затворио очи и задржао дах.

Пламен га је тог часа коначно сустигао и почео да кружи око њега ширећи топлоту какву још никад није осетио. Лице му је бридело од бола. Кренуо је мало напред за „својом“ ватром... Па још мало... Успео је да се још мало помери, пре него што се уочио од бола.

Тог тренутка осетио је прве знаке гушења. Нестале су резерве кисеоника и, ако и даље буде задржавао дах, сигурно ће изгубити контролу над собом и почети несвесно да дише. Што значи, да ће му врео ваздух сагорети плућа. Остало му је само једно – да протрчи кроз пламен, ка делу преко којег је ватра већ протутњала. Некаку заштиту сигурно ће му пружити његово ватростално одело и шлем.

Скочио је на ноге, одредио правац кретања, чврсто затворио очи и дао се у трк користећи последње атоме снаге. Али, пошто му је недостајао ваздух, спонтано је отворио уста и удахнуо. Мислио је да ће му то бити последњи пут у животу. Међутим, ништа се није догодило. Наставио је да дише истом снагом и трчи све брже и све даље од тог страшног пламена. Онла је пао на колена и заплакао. Прешао је рукама преко лица. Болело га је, али на њему није било пликова. Уши су му биле нагореле, руке натекле и јаркоцрвене. Ипак, био је жив!

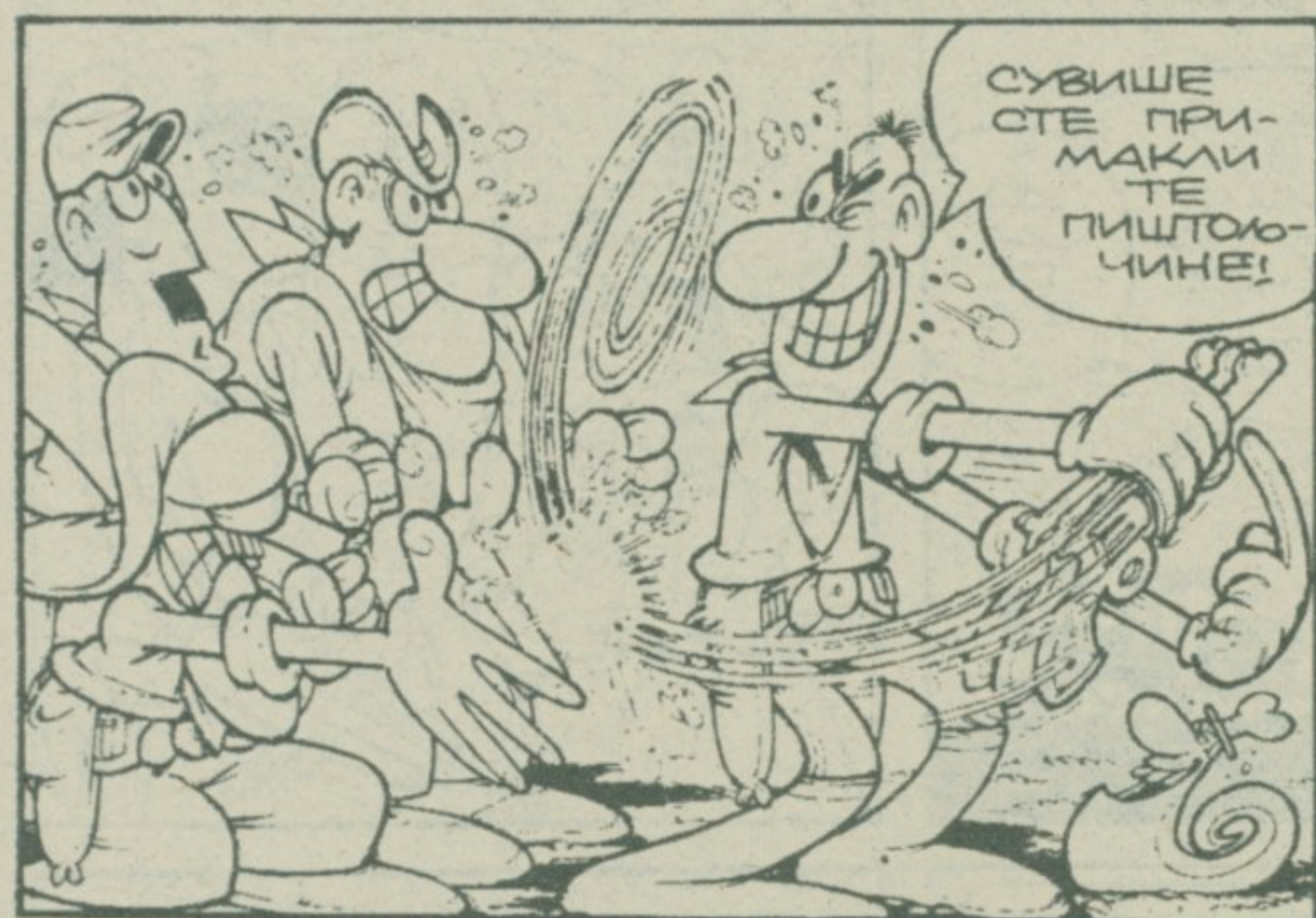
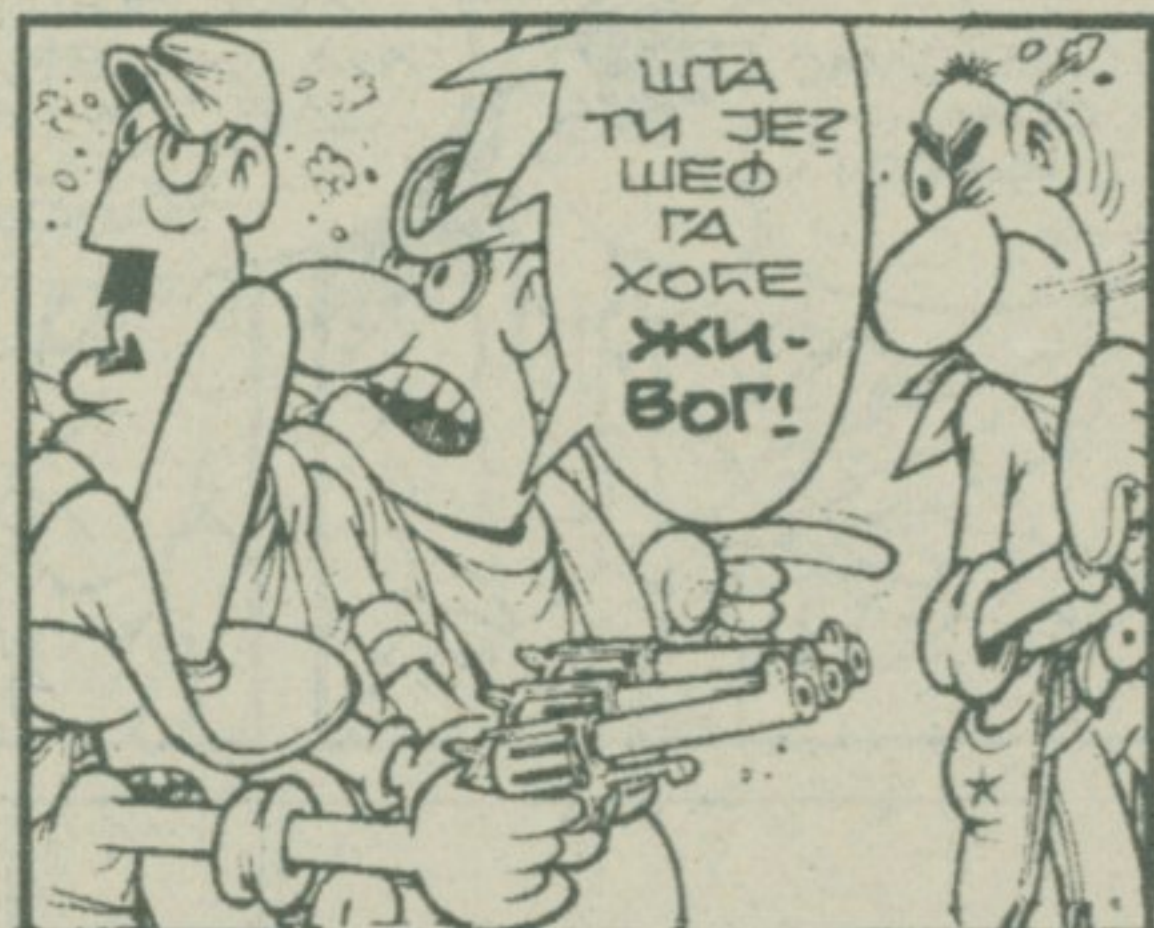
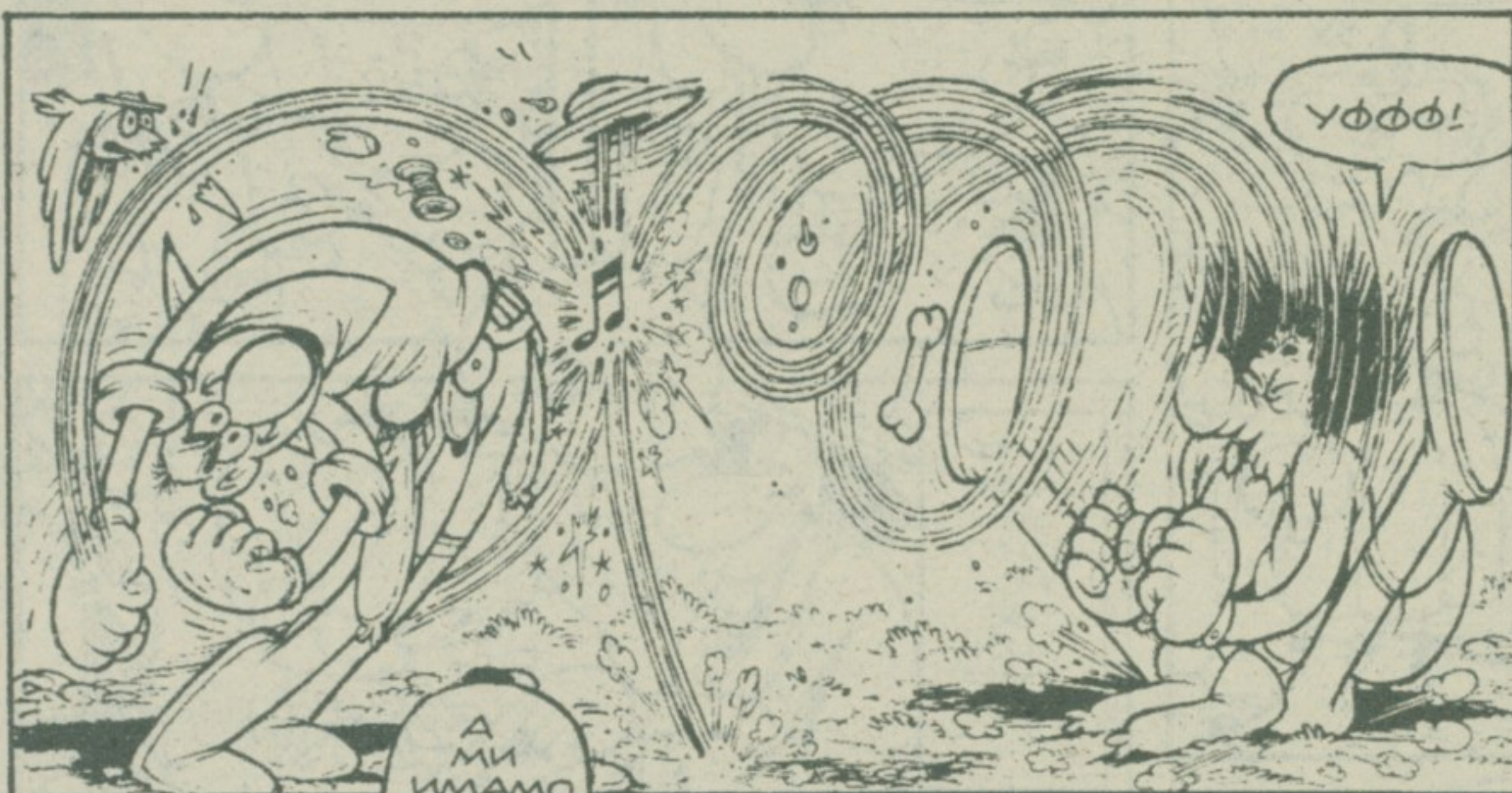
☆ ☆ ☆

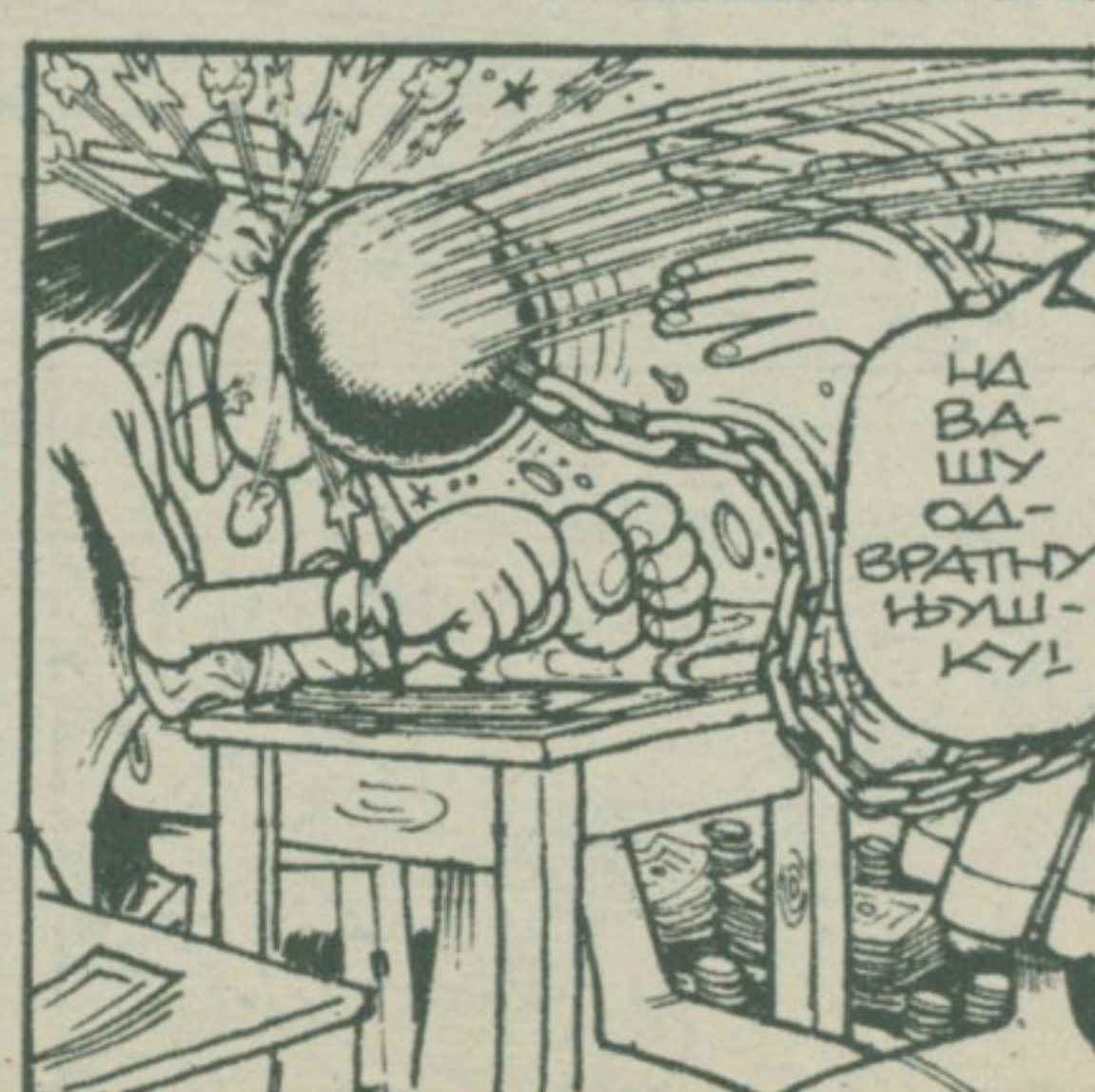
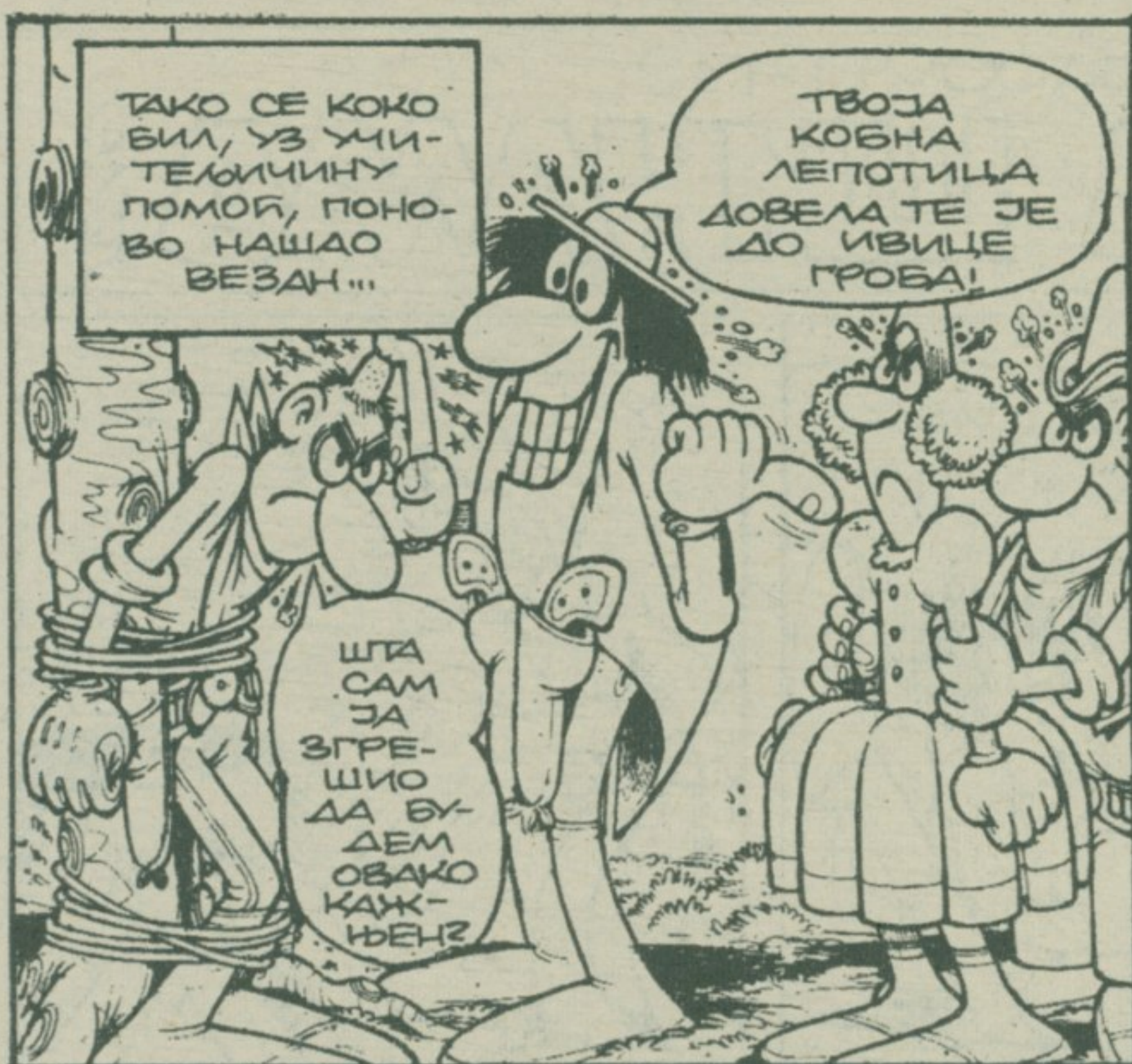
Око поноћи је набасао на једну другу екипу ватрогасаца-падобранаца који су изаили радио-станицу па је одмах обавестио другове о свом удесу. А око пет ујутро били су већ заједно.

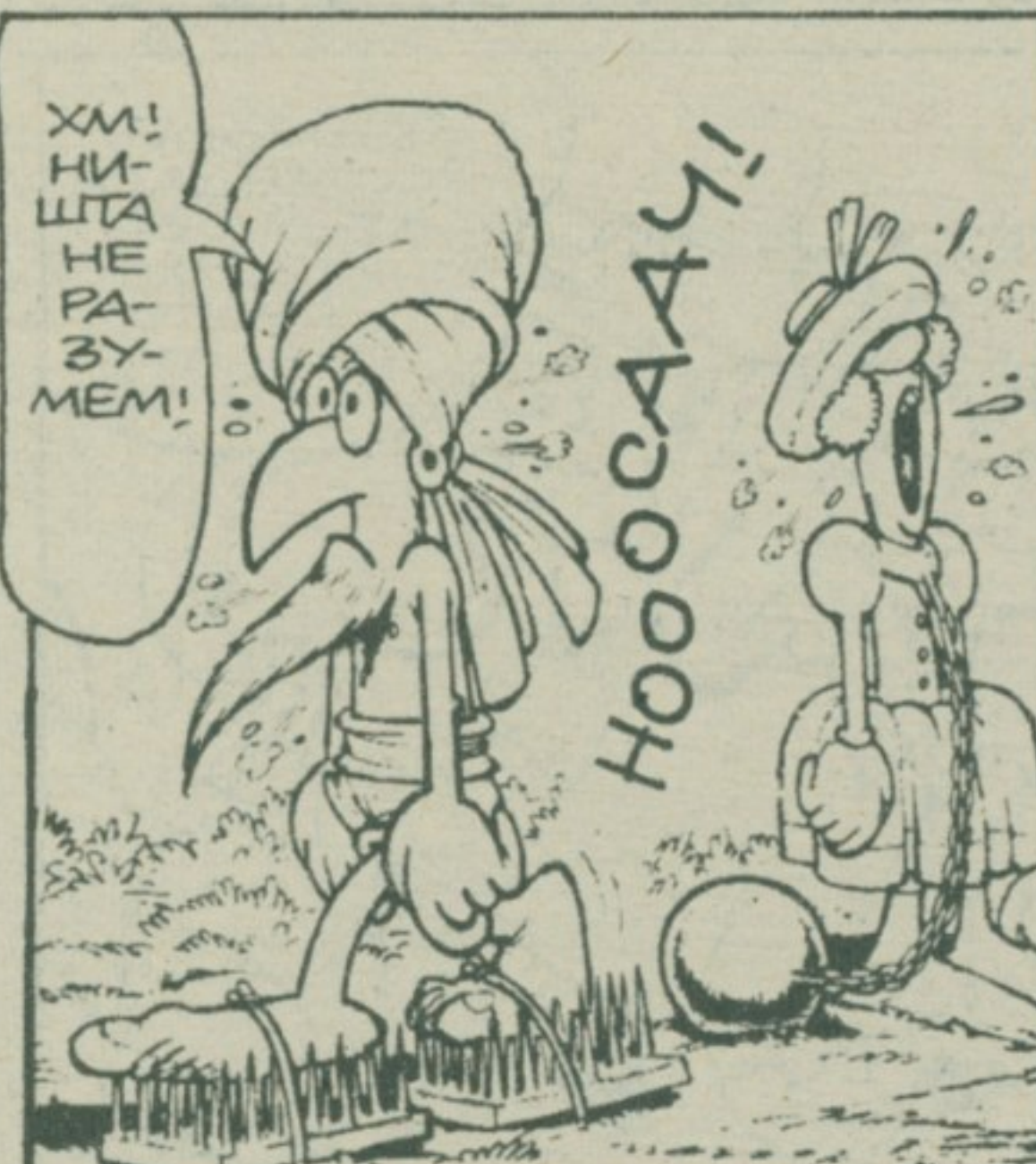
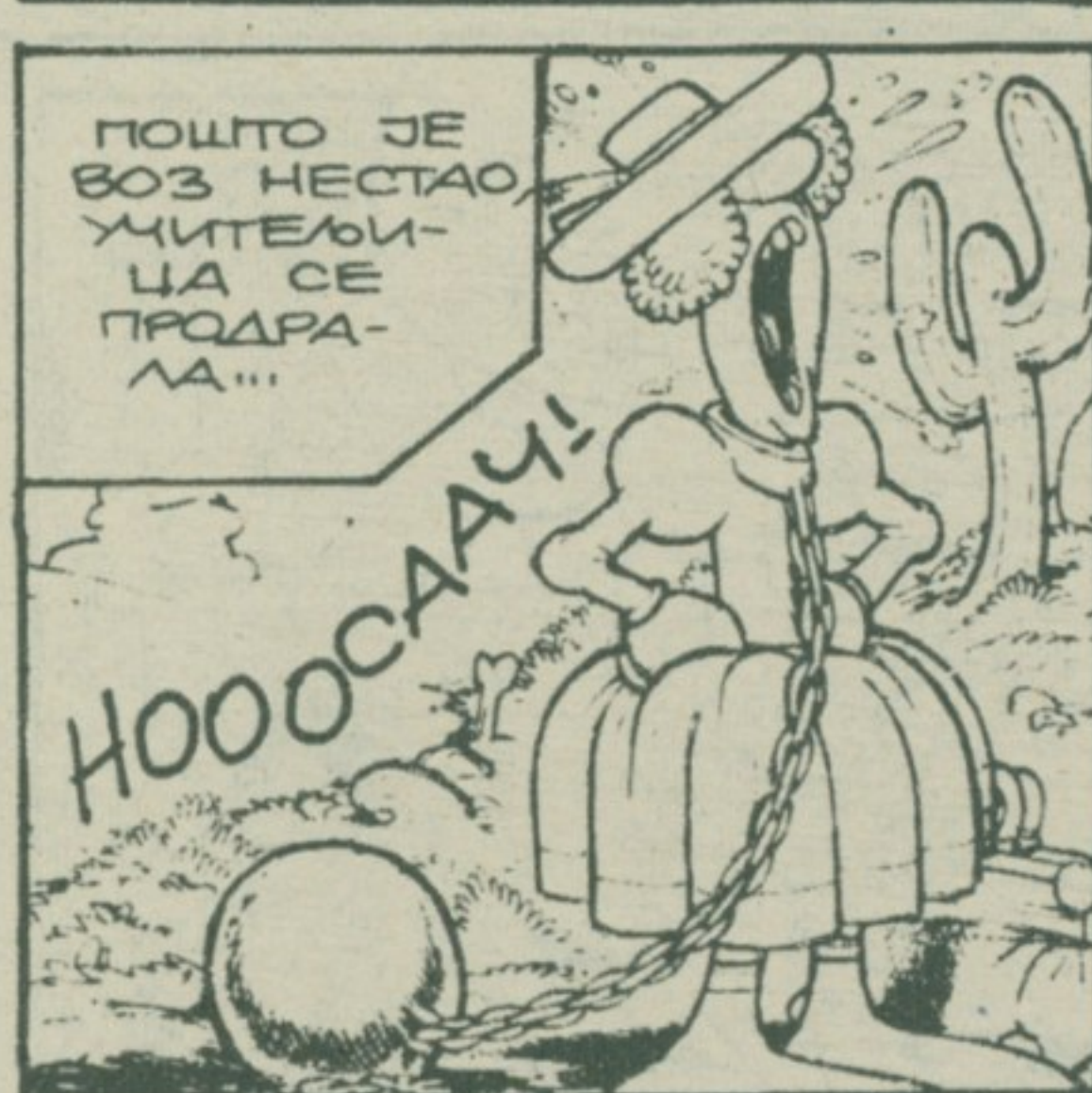
Пожар је угашен око једанаест, пуних осамнаест часова након што су се укрцали на ДЦ-3. Скупили су опрему и кренули хеликоптером до места где их је чекао аутобус. У једној кафани на путу за Мисулу, Мекајвер је, у натеклој шаши препуној пликова, једва држао лименку с пивом. Знао је да ће рука да прездрави и није се жалио. Напротив, био је задовољан.

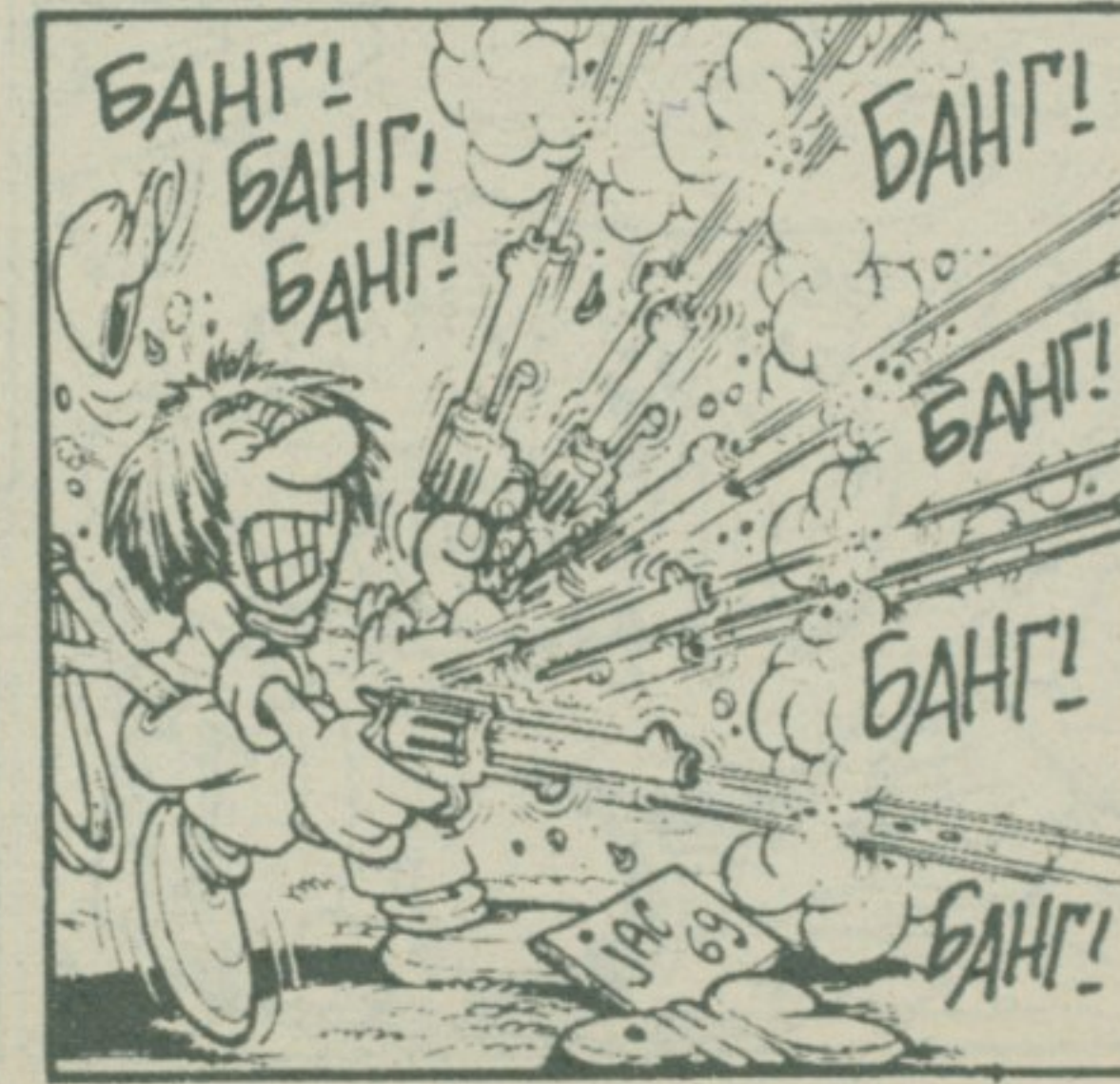
Д. В.

ЯКОВИТИ (JACOVITTI) КОКО БИЛ НА ШИНАМА ТИЛЕО

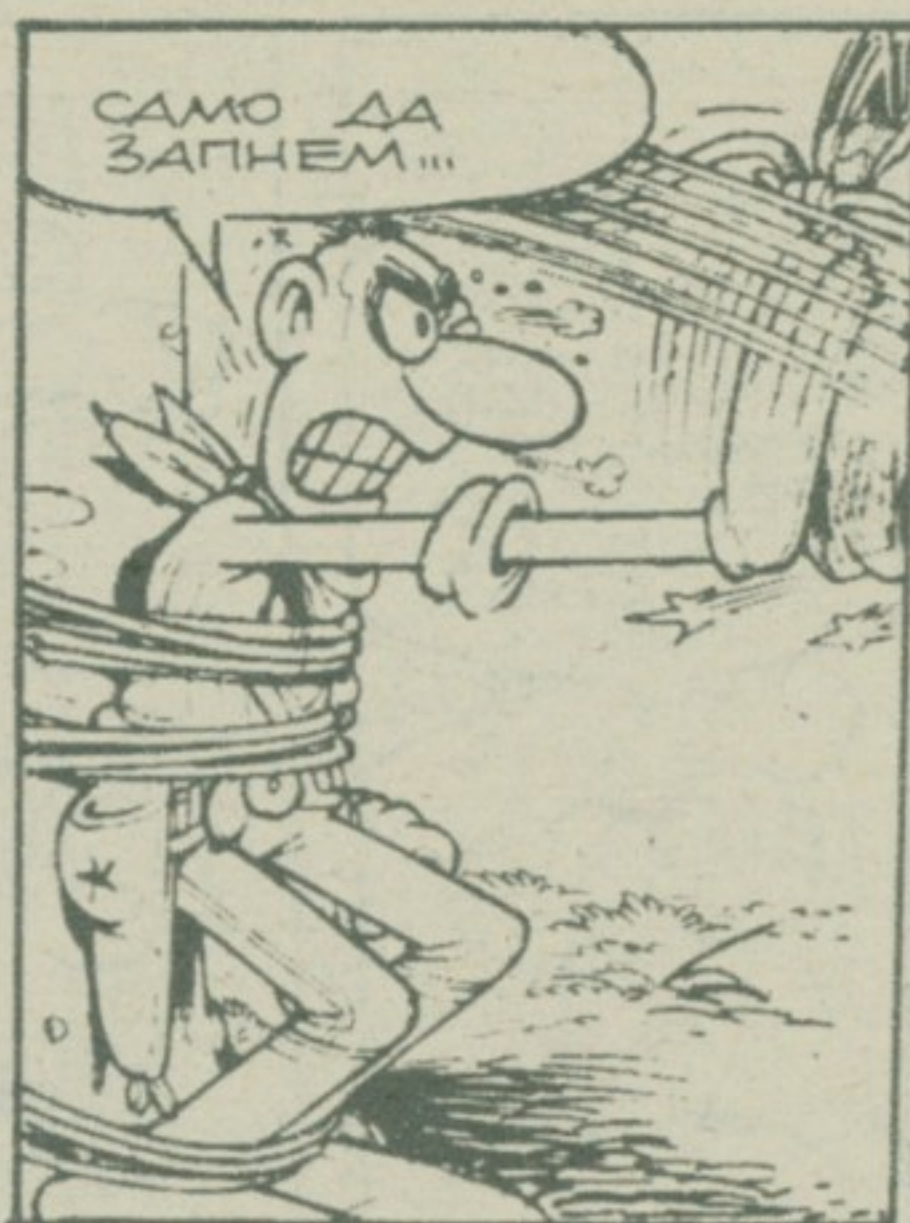

ЕЈ, КЛИНАЦ! ПРИ-
ЧЕКАЈ МАЛО!

САМО ДА
ЗАПНЕМ...

ШТА? ПА
ЈА САМ
СЛОБОДАН!

МАЛИ МОЈИ СПА-
СИОЦИ, ОВАЈ, БУН-
ТОВНИЦИ
КОЈЕ
САМ ЈУ-
ЧЕ... ОВАЈ...
ВЕЛИКУ
УСАДУ
СТЕ МИ
УЧИНИЛИ!
ОНЕ ВО-
ЗКРА-
ДИЦЕ
СУ МЕ
ЛЕПО
УДЕСИ-
ЛЕ!

МИ
БЕМО
И УБУ-
ДЖЕ
ДА СЕ
БУНИМО,
АЛИ
САМО
ПРОТИВ
УЧИТЕ-
ЉИЦА!

ЈЕСАМ ЛИ ВАМ РЕКАО
ДА ЈЕ САЧЕ-
КАТЕ У
ШКОЛИ?!

ТРАЖИ-
ЖИМО
УЧИТЕ-
ЉИЦУ
КОЈУ СУ
УКРАЛИ
ЗАЈЕД-
НО С
ВОЗОМ!
МОРАМО
ДА ЈЕ
ОСЛОБО-
ДИМО!

ХОБЕТЕ
ДА ЈЕ
ОСЛОБОДИ-
ТЕ ДА БИ-
СТЕ
ИМАЛИ
ПРОТИВ
КОГА ДА
СЕ
БУНИТЕ!

ОБЕКАВАМ!
ЧИМ ЈЕ
ОСЛОБОДИМ,
ПРЕДАЈЕМ
ЈЕ ВАМА,
ПА СЕ БУНИ-
ТЕ ПРОТИВ
ЊЕ ДО МИ-
ЛЕ ВОЈЕ!

И ТО НЕ ЗАТО ШТО ВАМ
ДУГУЈЕМ ЖИВОТ,
ВЕА ШТО
ЈЕ У ПИТА-
ЊУ БАШ
ТА
УЧИТЕ-
ЉИЦА!

А САД,
НАТРАГ У
ГРАД, А ЈА
БУ У ПОТРА-
ГУ ЗА ВО-
ЗОМ И УЧИТЕ-
ЉИЦОМ!

НЕ-
ЗАХ-
ВАЛ-
НИЧЕ!
А МИ?

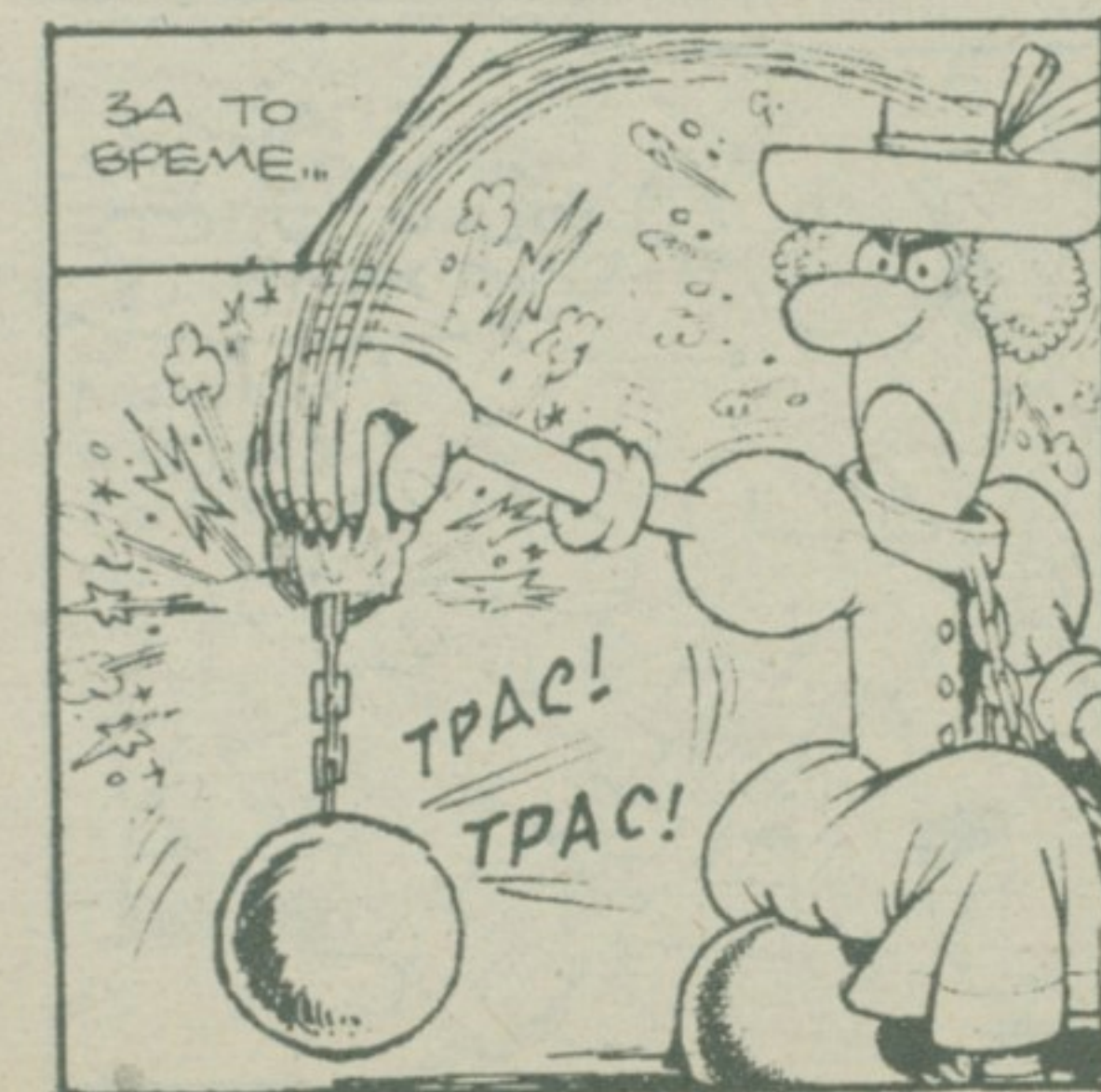
ДОБРО-ДЕ! НА-
ПРАВИТЕ
МИ
МЕСТА!

УРА!
ТИ
СИ
ДРУГ!

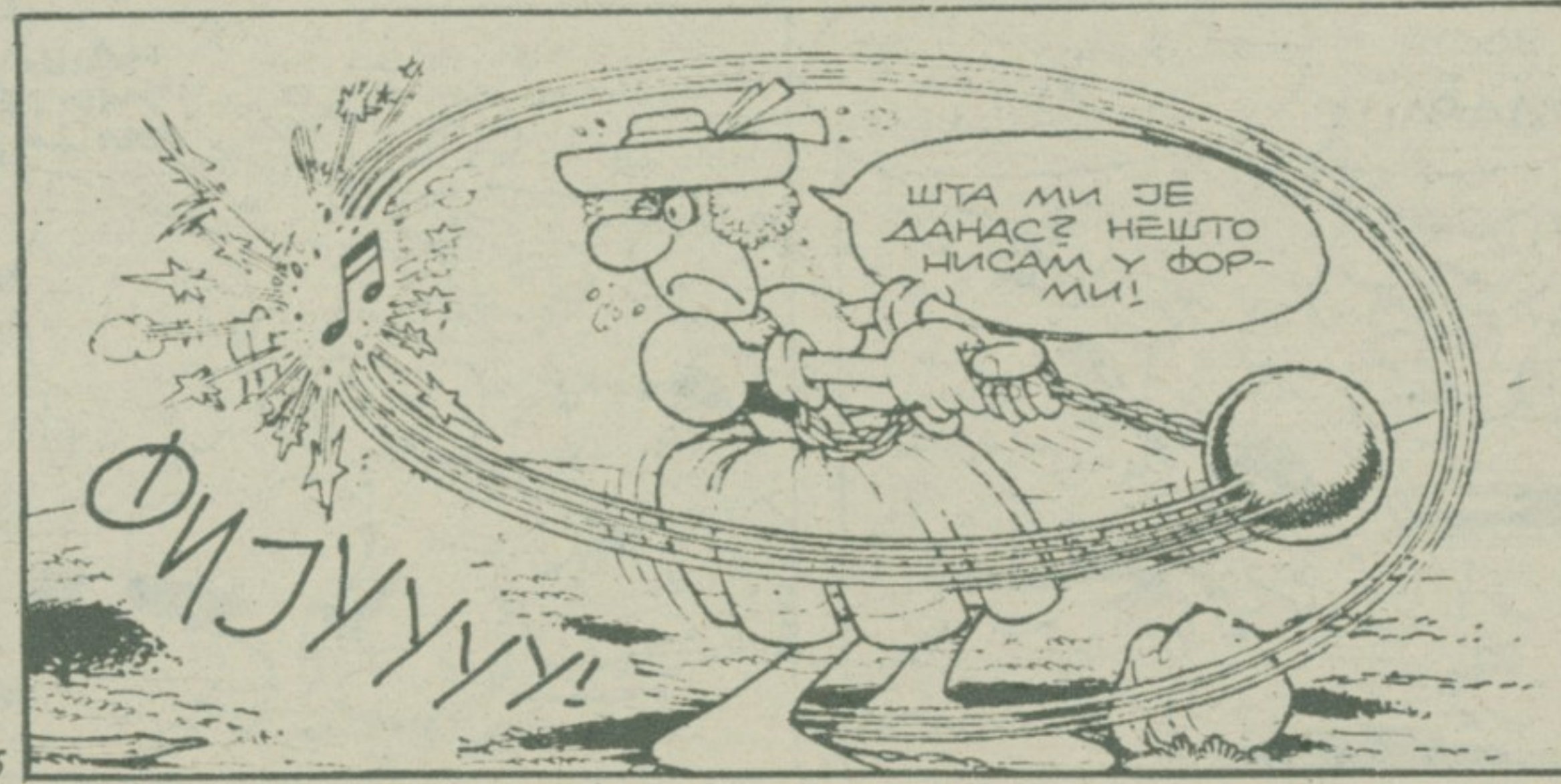
ЗНАМ КАКО БЕТЕ
МИ ПОМО-
БИ КАД
ЗАТРЕБА!

ХЕ!
ХЕ!
ХЕ!
ХЕ!

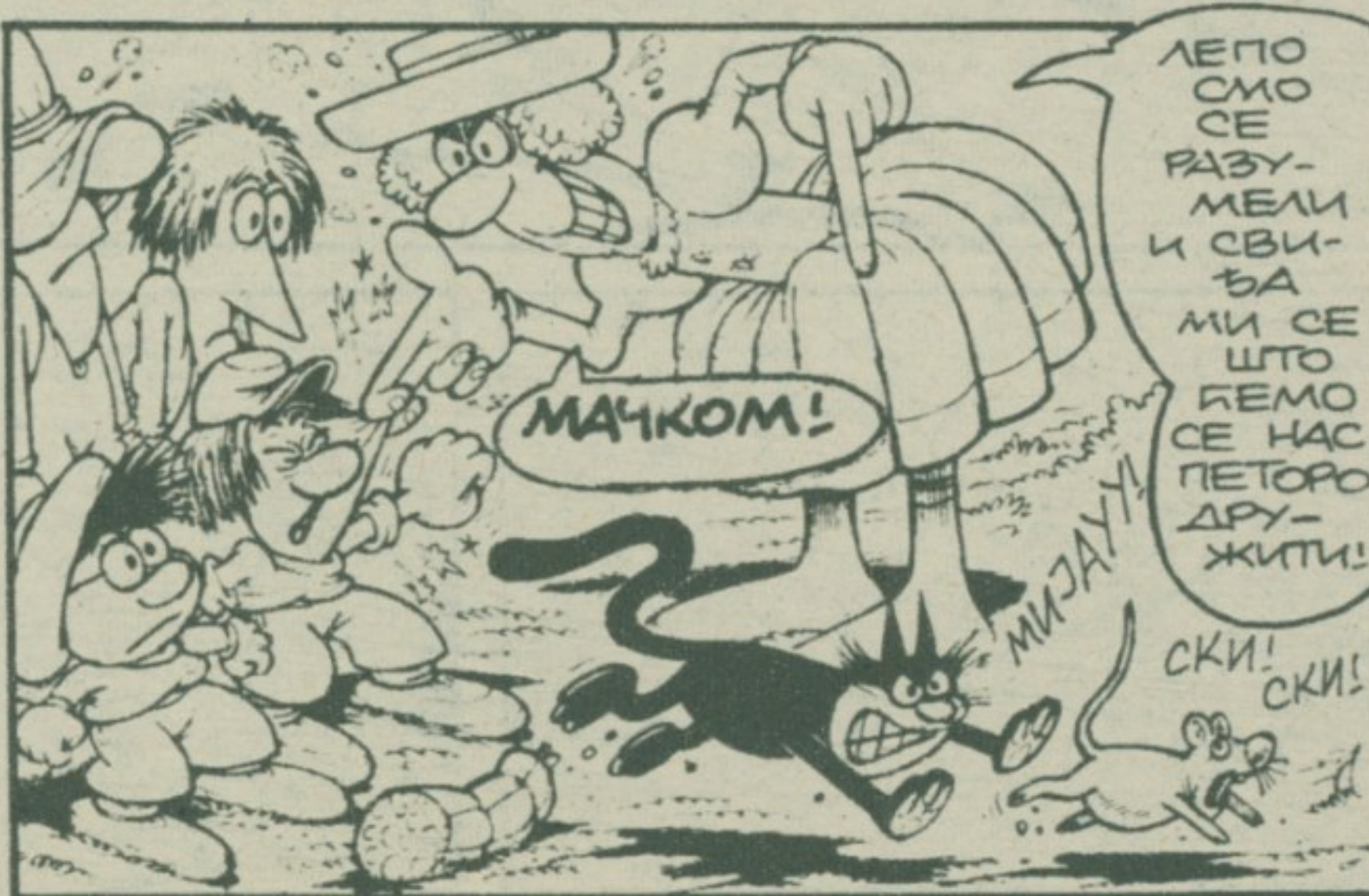
ЗА ТО
ВРЕМЕ...

ТРАС!
ТРАС!

ШТА МИ ЈЕ
ДАНАС? НЕШТО
НИСАМ У ФОР-
МИ!

ФИЈУУУ!

ТУ ЈЕ ПОТРЕБАН ПРИБОР: ТАБЛА, КРЕДА И -МОЗАК!

НЕ-УМОР-НА ОСУ-ЗАНА БИЛА ЈЕ ТВРД ОРАХ ЗА ДЕЧ-ЈЕ ЗУ-БЕ...

РЕЦИ МИ СЕДАМ РИМСКИХ ЦАРЕВА?

БАШ ЈЕ НЕЗАХВАЛААН ОНАЈ ТИП ШТО СМО ГА СПАСЛИ! ДИВНУ НАМ ЈЕ УЧИТЕЉИЦУ УТРАПИО! ПИХ!

ШКОЛА НА ЈЕ-БИМА КРАВЕ

КРАВА СА ШКО-ЛОМ НА ЛЕБИ-МА ПОШЛА ЈЕ У ДИРАЛДОН, А КОКО БИЛ У НОВУ ЦОР-ЦИЈУ...

САД СЕ ДЕЦА И ОСУ-ЗАНА МЕЂУ-СОБНО УКРОЋУ-ЈУ! ХЕ!ХЕ!

ХЕ!ХЕ!ХЕ!

У ГРАДУ БУ НА-БИ КАСКАЛА И ДВОШЕ-РИФ! СА-МО, БАШ МИ СЕ НЕ ИДЕ ПЕШ-КЕ!

ХМ... ЕНО НЕ-КОГ...

ХОРЕШ ДА ЗА-РАДИШ КОЈИ ДОЛАР?

НА-РАВ-НО! КО-ГА ДА СРЕ-ДИМ?

И ТАКО ЈЕ ЗА ДВА ДО-ЛАРА КОКО БИЛ "УЈАХАО" У НОВУ ЦОРЦИЈУ...

КОГА ВИДИМ! СИРОЧЕ МОЈЕ КОЊСКО, МОРАЛО ЈЕ НЕКАКО ДА СЕ ПРЕХРАНИ!

СТИГ-ЛИ СМО!

ЕВО ТИ, КО-ЊУ!

ОНДА ЈЕ КАСКАЛО (НА КОЊ-СКОМ ЈЕЗИКУ) ИСПРИЧАО КАКО СЕ ВРАТИО У ГРАД С РАЊЕ-НИМ ДВО-ШЕРИ-ФОМ. КОКО ЈЕ СМЕС-ТА ПО-ШАО ДА УТЕ-ШИ ДВО-НИКО-ГО-ВИ-БЕ...

ПОСЛЕ ШОЛ-И-ЦЕ ОРИШКЕ КАМИЛИЦЕ И ЛЕПО ПРО-СПАВАНЕ НОЋИ, КОКО ЈЕ КРЕНУО У ПО-ТРАГУ ЗА ВОЗО-КРАДИ-ЦАМА...

БЕЗ ОСУЗА-НЕ, ЛАКШЕ БУ СРЕДИ-ТИ ТОГ СТО-ПОСТО ЛУДОГ!

ИБИ БУ ЧАК НА ДА-ЛЕКИ ЗАПАД ДА ПРО-НАЂЕМ ТАД ВОЗ. АЛИ ТЕК У СЛЕ-ДЕ-ЋЕМ БРО-ЈУ!

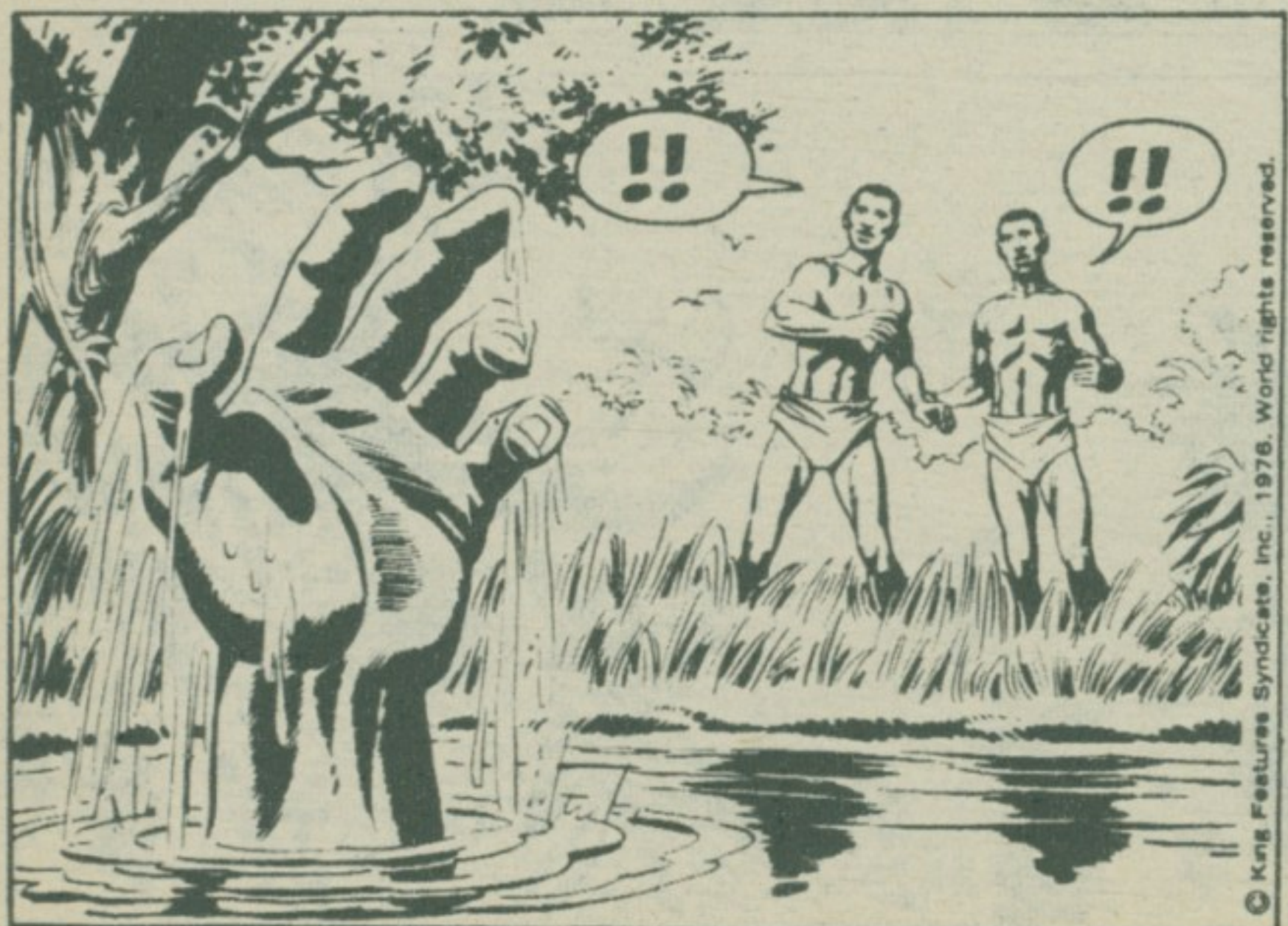
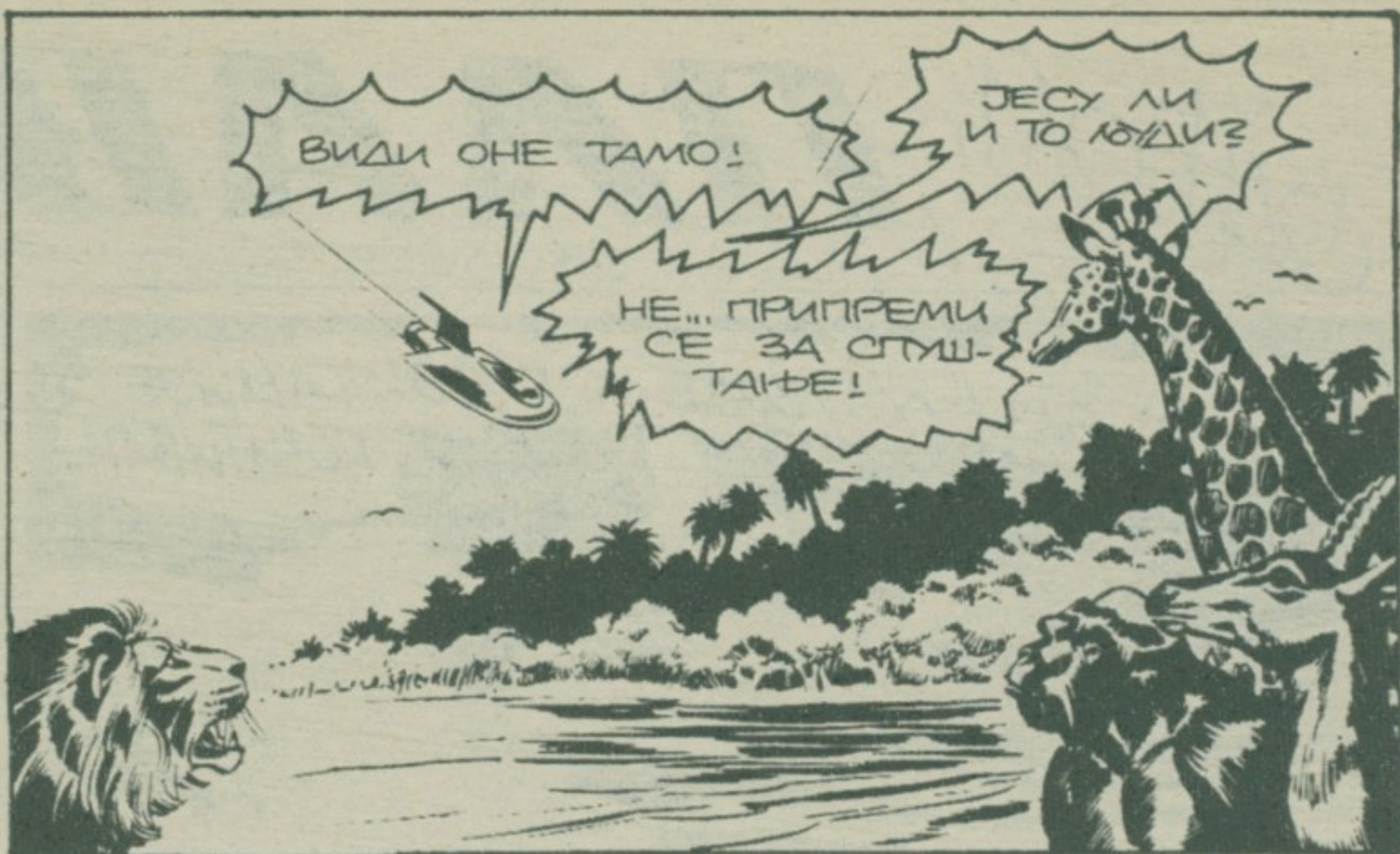
ФАНТОМ:

ПЛАВИ ДИВ

ПИСАЉИ ФОЛК (LEE FALK)

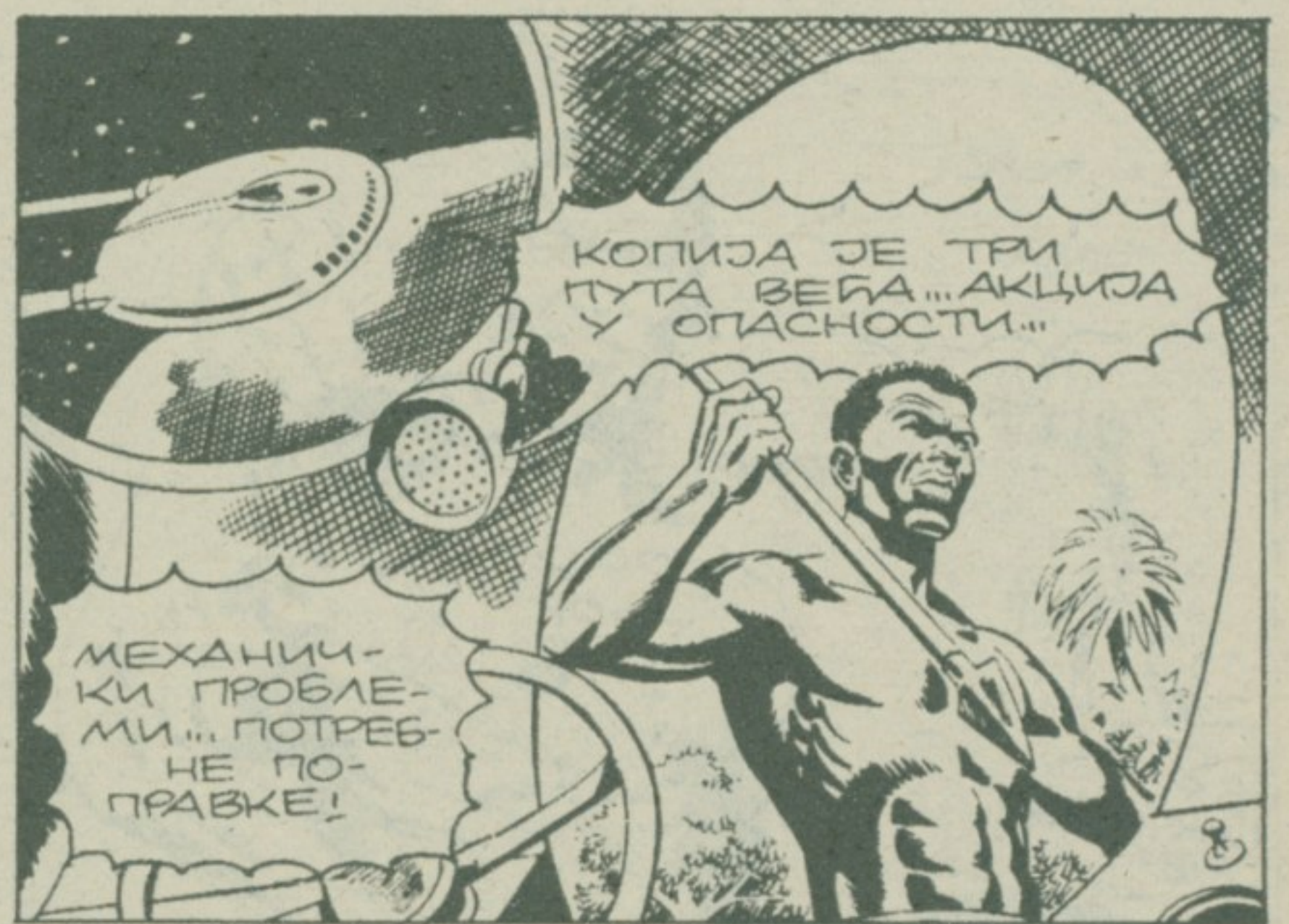
ЦРТАЉ СТУ БЕРИ (SY BERRY)

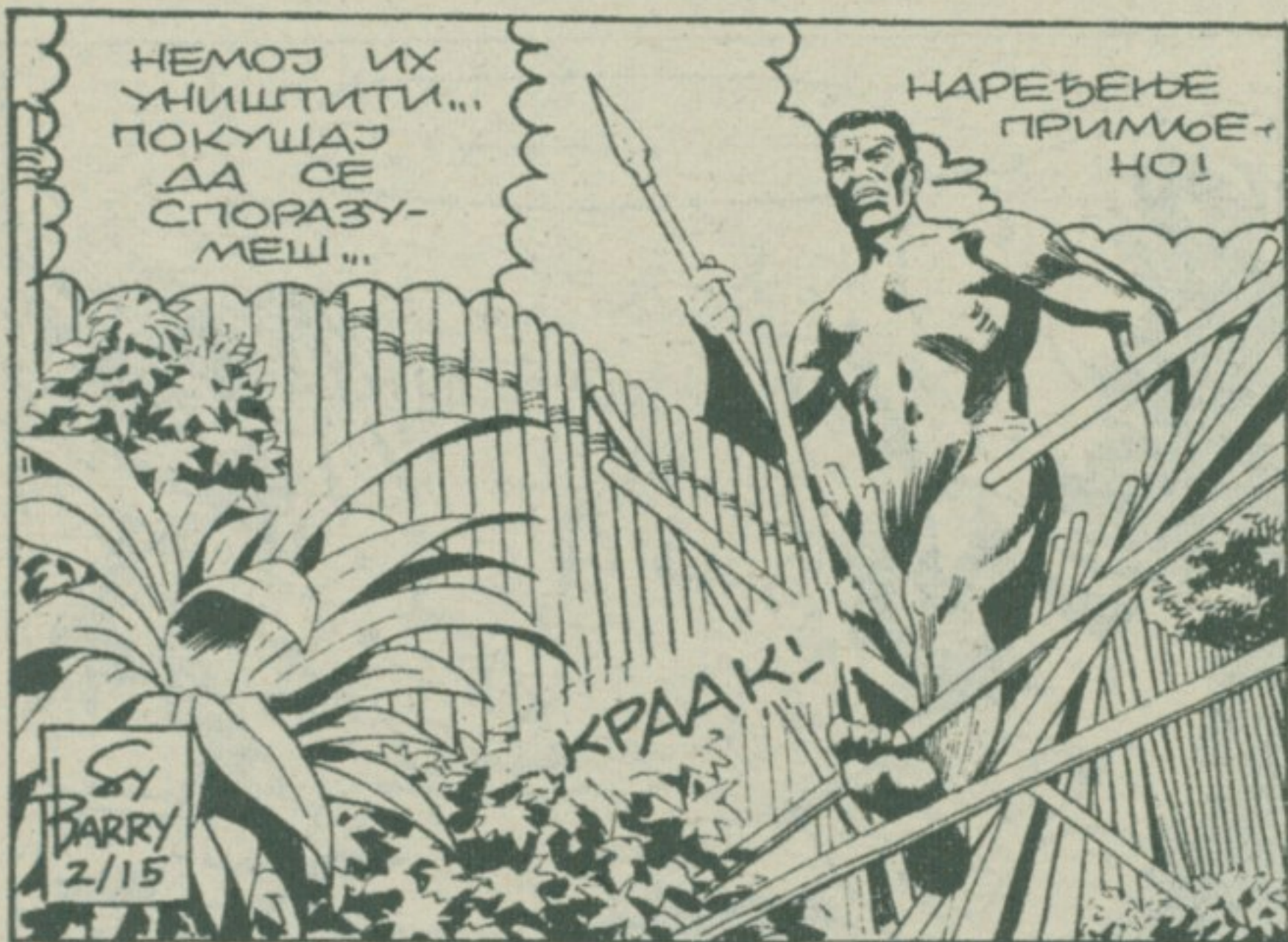

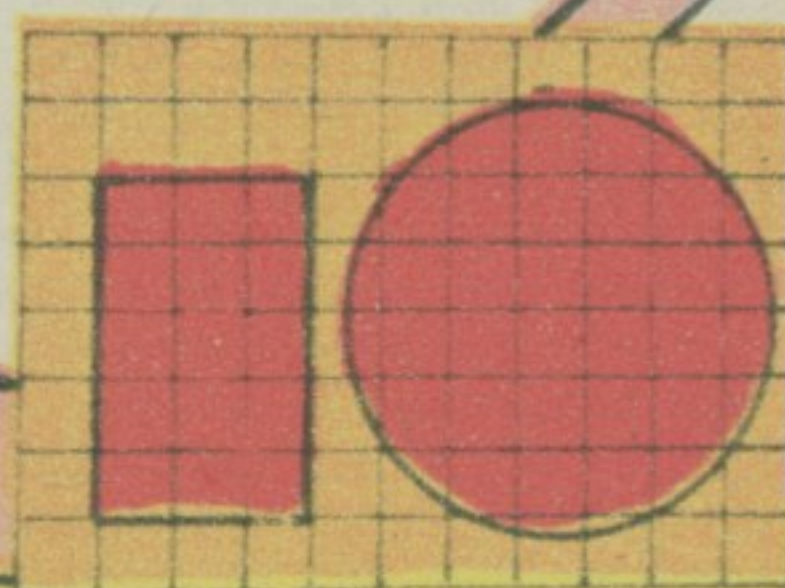
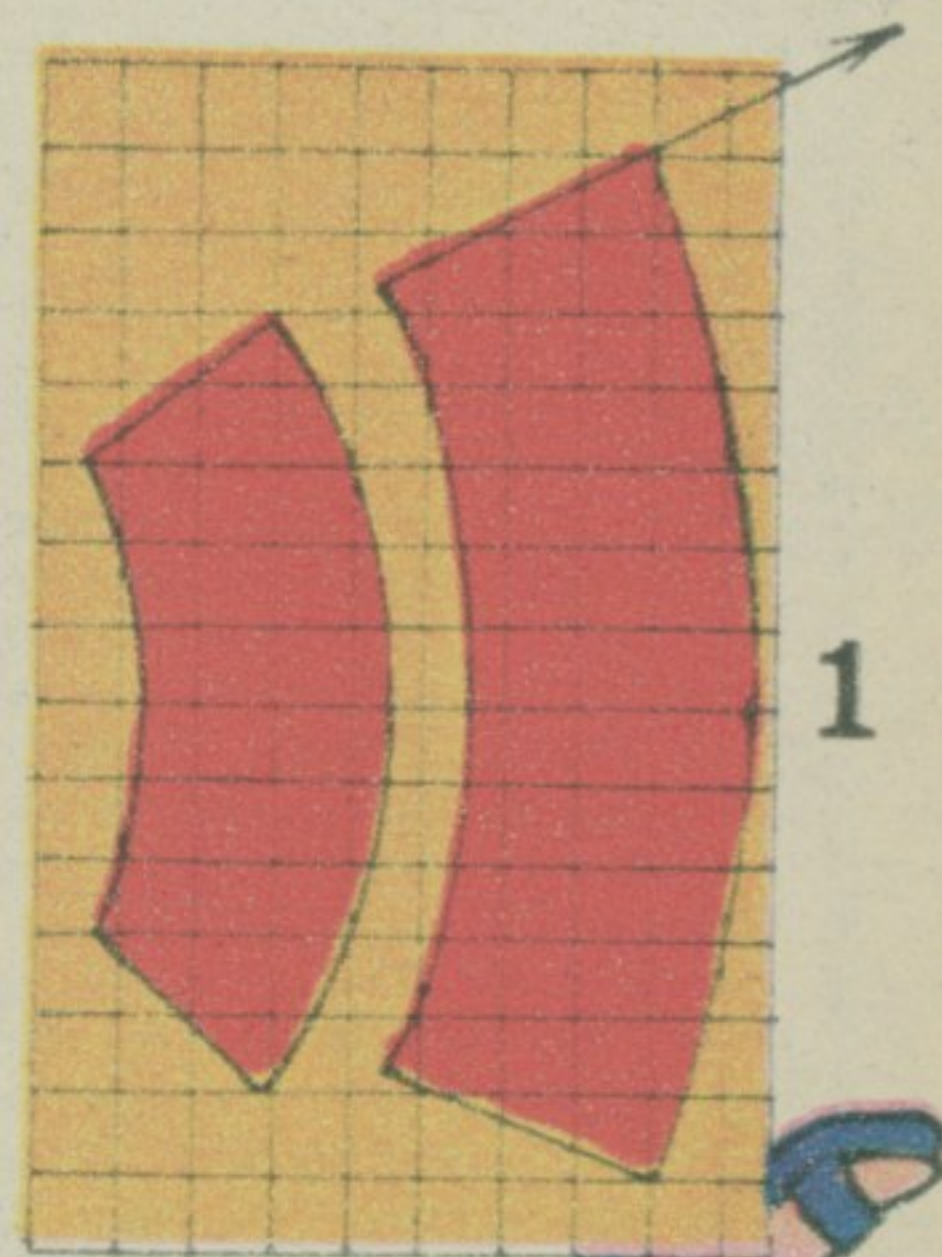
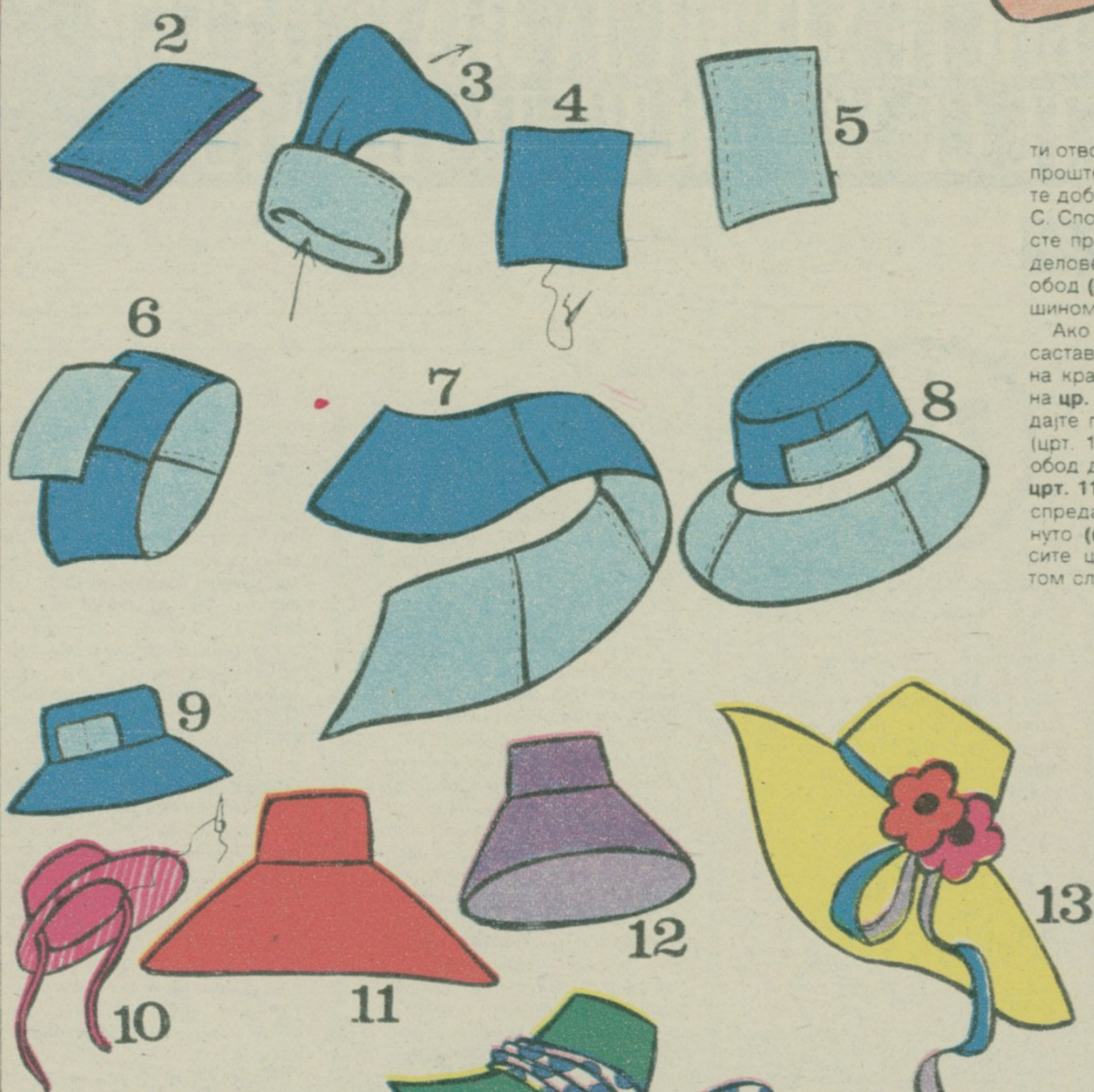
СПОРТСКИ ШЕШИР

Крој шешира дат је на црт. 1: А је капа, В обод, С дно шешира, а D џеп који није обавезан. Мрежа коцкица за малу децу треба да буде 2 цм, за старије 3 цм, а за оне који имају већу главу 4 цм. Ако нисте сигурни која би вам величина одговарала, исеците четири пута део А, четири пута део В и један део С, залепити исечене делове селотејпом и ставите на главу. После ове пробе и евентуалних корекција можете да кројите.

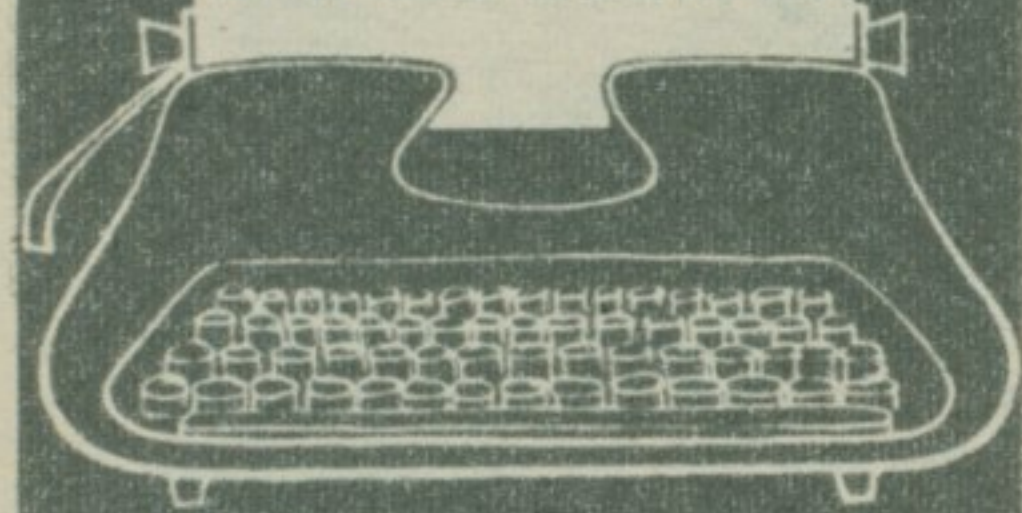
Ако је платно чврсто и дебело, кројите А и В четири пута, а С и D по једанпут, ако је танко — А и В кројите осам пута, С два пута а D једанпут. У том случају спајаћете по два одговарајућа дела и прошити као на црт. 2 преврнути на лице (црт. 3), заши-

ти отвор кроз који сте превртали (црт. 4) и проштепати по ивицама (црт. 5). Тако ћете добити четири дупла дела А и В и један С. Спојите делове капе и нашијте џеп који сте претходно порубили (црт. 6). Спојите делове обода (црт. 7), нашијте дно и обод (црт. 8). Шешир можете спајати машином или руком, зависи од материјала.

Ако шешир правите од дебелог платна, састављајте као што је објашњено, само на крају порубите обод. Готов шешир је на цр. 9. Ако га правите за мало дете, додајте пантљике да се веже испод браде (црт. 10), за младе помодарке продужите обод да буде шири — највише двоструко — црт. 11. Обод можете да кројите тако да спреда буде мањи, позади дужи, или обрнуто (црт. 12). Шешир можете да украсите цвећем, марамом (црт. 13), али у том случају не треба да стављате џеп.

ОБРАТИТЕ ПАЖЊУ, ОВО ЈЕ НОВА РУБРИКА!

Сако од нас у себи носи нешто што му не да мира, неку дилему коју не зна како да реши, неку невољу због које каткад потајно пати. Понегде се о томе и нешто може да прочита, нешто се може поверити добром другу, пријатељу или блиском рођаку. Само, остаје сумња: да ли смо добили прави одговор? Другу и пријатељу обично не кажемо све – а кад то и учинимо, и доживимо извесно психолошко растерећење, убрзо увидимо колико је кратког века – он нема оно знање које можемо добити од особе којој је животни позив да помогне људима. Шта урадити с оним невољама које потичу из односа са људима на које се у свакодневним приликама највише ослањамо (родитељи, блиски рођаци, наставници)?

Хтели бисмо да вам помогнемо да о овоме говорите отворено, без осећања стида и кривице; затим, да све заједнички расветлимо, сагледамо на неки други начин, стекнемо бољи увид, најзад, да вам нека решења и понудимо. А ви ћете изабрати оно које вам најви-

Радомећемо објављивати и давати своје мишљење и о оним писмима која представљају ехо (критику, подршку, присећање на неко своје раније искуство) неких ваших писама – верујемо да вам дијалози те врсте могу бити од велике користи. Објављиваћемо и она писма у којима од нас очекујете да вам помогнемо да у потпуности осмислите нека своја искуства која нисте успели најбоље да разумете. У случају да имате сувише завршене и болне тешкоће, упутићемо вас онима који ће моћи најбоље да вам помогну. На нека писма потрудићемо се да одговоримо – писмом сличним вашем. Такође ћемо изврстан простор дати и писмима ваших родитеља, наставника, свих оних који су са вама у непосредном контакту – да би једни друге боље разумели.

Не заборавите: у психологији нема забрањених тема, нема моралне осуде, нити покушаја наметања неких решења за која мислите да вам не одговарају! Као и ови младићи и девојке, чија ћете писма читати, можете се пот-

СВЕ ШТО БИСТЕ ХТЕЛИ ДА ЗНАТЕ О СЕБИ А НИСТЕ СЕ УСУДИЛИ ДА ПИТАТЕ

ше одговара. Тако ћете, временом, читајући ову рубрику, научити како да што боље помогнете – сами себи!

писати на начин који вама одговара, тако да наше пријатељско дописивање буде потпуно искрено и остане наша тајна.

На ваша писма одговараће психолог Весна Васић.

ОБОЈЕ СУ ТВОЈИ РОДИТЕЉИ

Пошто су ми родитељи однедавно разведени, тешко је бити добар према обојма а не повредити ни једног. На пример, шта да радим када ме тата позове да се нађемо негде у граду, а мама је против тога? И сад, то је права унутрашња борба у мени: ићи и повредити маму или не ићи и повредити тату?

Јасна

На жалост, изгледа да многи родитељи, у тренутку развода, и нехотично повређују своју децу. То што се теби десило, дешава се многој деци, само је начин проживљавања различит. (Осећам колико патиш, колико си повредљива и колико желиш да не повредиш ни једно од родитеља.) Они те воле, на свој начин, онако како најбоље умеју. Зато и имају потребу да те виде или да си стално поред њих, зато се плаше да те не изгубе или желе да ти се оправдају. Развод је „свеж“, али временом ће се многе ствари решити саме по себи и неће вам бити толико тешко. У овом моменту, предлагам ти да покушаш да покажеш својој мачи да је нећеш оставити уколико се виђаш са татом, а да у исто време и тати објасниш да ваши, тренутно ређи сусрети, нису знак одбаљивања. Коначно, обоја треба да ставиш до знања да морају

поштовати твоје жеље, као што се поштују жеље сваке слободне и независне личности. Мислим да ти то неће бити нерешив проблем, већ и због тога што добро процењујеш ситуацију и имаш добар однос према оба родитеља. Ипак, драга Јасна, у свему томе желим ти и мало среће.

БРОЈАТИ ДО ДЕСЕТ!

У школи постоји једна девојчица која ми се много свиђа. Мислим да се и ја њој свиђам, стално се „мота“ око мене и воли моје друштво. То да јој се свиђам знам сигурно, мада се тешко да објаснити. Међутим, она има дечка (то је одвратно), са којим неће да раскине (и то не знам зашто). Шта да радим? Да чекам да раскине са њим? (То чекање ме „убија“.) Не знам шта ћу са собом...

Има још један проблем. У мом комшилуку постоји једна особа, мушка, која се мени као човек уопште не свиђа. Кад га видим, одмах ми се стегну зубу и „убио“ бих га да могу. Чуо сам од дру-

гих да и он мене стално оговара и да ме мрзи, а ја стварно не знам зашто...

Дејан

Драги Дејане, што се твог првог проблема тиче, покушај да још једном процениш осећања те девојчице према теби: да ли јој се допада твоја наклоност према њој, а ни не мисли да раскине са својим дечком – или је заиста у тебе заљубљена, али јој одређени разлози онемогућавају да ти коначно приђе. Што се тих разлога тиче, најпре препитај своје понашање, односно размисли да ли јој довољно дајеш до знања колико ти се свиђа, или си пред њом збуњен и затворен, што она онда може да тумачи на свој начин. Уколико си на претходним преиспитивањима „прошао“, предлагам ти да се распиташ или размислиш какав је њен однос са дечком са којим неће да раскине. Питање је какве је природе тај однос и колико траје, шта он према њој осећа и чиме је и даље везује за себе, не осећа ли се она несигурном или кривом због могућег раскида... Сви су ти разлози реални и, у том случају, ништа ти друго не преостаје него да чекаш. Уосталом бити стрпљив, добра је особина у животу. Уколико се одлучиш да прекинеш чекање, које те „убија“, предлагам ти да (храбро) са њом поразговараш или се обратиш за помоћ неком вашем заједничком пријатељу.

Што се оне друге невоље тиче, изгледа да је ваша антипатија обострана. Твоје писмо врло је штуро: не кажеш ми колико та мушка особа има година, шта си чуо да каже о теби, зашто ти се не свиђа, да ли је међу вама раније било сукоба?... У сваком случају, твоја мржња прелази границе уобичајеног и (за тебе) подношљивог, па би о томе зашто је то тако морао добро да размислиш. Посебно питање је да ли је његово оговарање претходило твојој мржњи или представља њену последницу? Да ли је међу вама раније постојала чак и нека врста симпатије? Зашто твоје мисли окупирала особа која је, по твојим мишљењима, безвредна?... За сад, покушај да не обрађаш пажњу на оно што о теби каже, успостави према њему бар привремену осећајну дистанцу и добро размисли о особинама оних „преносника“.

Чини ми се да је твој први проблем важнији?!

Ваша Весна

Vesna Vasić

МАЛИ КОЊ ИЗ МАЛОГ ОГЛАСА

Пошто им је вољени пони угинуо, породица Тома Њумена из Бирмингема одлучила је да преко огласа прода опрему која им више није била потребна. Текст малог огласа који су дали гласно је: „Седло за понија и узде, 30 фунти.“

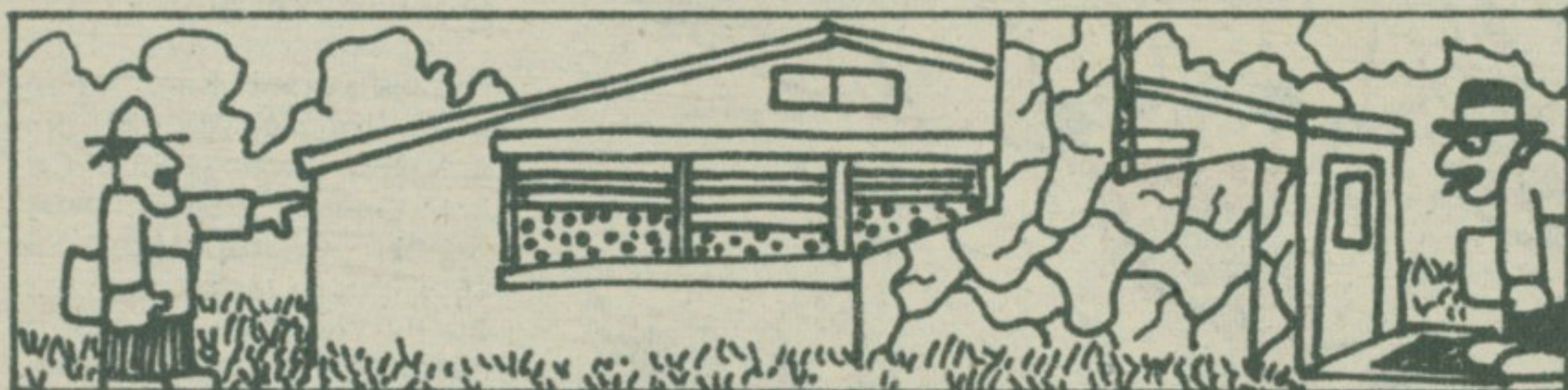
У штампаној варијанти, текст је гласио: „Седло, пони и узде, 30 фунти“. Само се по себи разуме да Њуменови неколико дана нису могли да живе од телефон-

ских позива. Разговор између Синди која о штампарској грешци тада још није имала појма и првог потенцијалног купца текао је отприлике овако.

Купац: „Јављам се поводом вашег огласа. Тридесет фунти за понија, седло и узде, то је изузетно мало. Шта фали понију?“

Синди: „Понију?!... Фали му што је мртав.“
С друге стране жице – мук. ■

ЗАБРАЊЕНО ЉУБЉЕЊЕ

Табла којима се забрањује ово или оно има напретек, али у Дирфилду у Илиноису постоји једна која је без сумње јединствена на свету. Та табла виси на јед-

ном крају зида железничке станице у овом граду и на њој крупним словима пише: „Забрањено љубљење“. Како Дирфилд, ипак, није најзатуцаније место на кугли земаљској, на супротном крају перона истакнута је табла с написом „Дозвољено љубљење“. Граница је тачно на пола перона. ■

ОСИГУРАЊЕ У СЛУЧАЈУ СРЕЋЕ

У Јапану је обичај да играч голфа који из једног јединог удараца убаци лоптицу у рупу изведе суиграче на вечеру, момку који му носи штапове да

велику напојницу, раздели десетак купица за лопту са угравираним иницијалима, поклонити бар педесетак пешкира клубу и посадити једно дрво. Чашћење ове врсте срећника не може да кошта испод 400 хиљада јена или, прерачунато у наше (старе) динаре, око осам и по милиона.

Нека јапанска осигуравајућа друштва почела су да нуде полисе за „погодак из прве руке“. ■

ДРЖИТЕ СЕ КАО ДА ВАС ПЛАЊАМ БОГОВСКИ

Амерички импресарио Дејвид Беласко био је чувен по својој тактичности што у преводу на језик позоришног света значи да се трудио да сваком глумцу, без обзира колико безначајна његова улога била, улије осећање да је баш он, односно она, звезда представе.

Једном приликом је на премијери, неколико тренутака пре него што се завеса подигла, пришао глумцу који је играо неку епизодну улогу и упитао га:

– Колико вас плаћам?

– Педесет долара недељно – одговорио је овај.

– Вечерас – рече Беласко обгрљивши га пријатељски – играјте као да вас плаћам хиљаду. ■

ГДЕ СПАВАШ, ТАМО ПЛАЊАШ

САД имају приличан број савезних држава и готово исто толико кућа које су саграђене мало на једној, мало на другој територији. Сама по себи, ствар не би представљала никакав проблем, да не постоје порези. Човек би помислио да је правна недоумица решена тако што власник пола-пола куће плаћа пола-пола порез, само што није тако. Новац добија она држава на чијој се територији налази газдина спаваћа соба. ■

ЛЕТЕЋИ МАРАТОН

Неко је израчунао и ово: током лета преко Атлантике и назад до САД, стјуардеса односно стјуарт који раде у „боингу 747“ препешаче 17 километара. У опису радних обавеза стоји да при том још треба и да се непрестано смешкају. ■

ПРЕЋИТЕ УЛИЦУ ОДМАХ

Податак је апсолутно поуздан: 1990. године по путевима САД крстариће 300 милиона аутомобила. Онима који намеравају да пређу улицу саветује се да то учине одмах. ■

Илустровао: Зоран Јоановић

МЕТЕОРИ ПАДАЈУ С НЕБА?! БУДАЊАШТИНА!

ПЛИТКА

ПАМЕТ

ДУБОКИХ

УМОВА

Бордано Бруно је општепознат. Године 1600. инквизиција га је усред Рима спалила на ломачи зато што је веровао у неке нечувене ствари, између осталог и у то да се Сунце не окреће око Земље, те да она нипошто није центар Свемира.

Галилео Галилеј био је довољно мудар да се јавно одрекне свог учења и тако извуче живу главу. Када је 1642. године умро, црква је забранила да му се подигне надгробни споменик. Добио га је век касније када су му кости положене у заједнички гроб са његовим учеником Вивијанијем.

Инквизиција је одавно проглашена за мрачну силу историје, али је мрака било и на неким другим местима, па чак и на оним где је, по титулама, требало да царује ум.

Прича за лудак

У осамнаестом, просвећеном, веку људи су признали разум за врховног судију свих ствари и мање-више престали да се међусобно спаљују. Најразумнији међу њима проглашени су бесмртницима и сврстани у редове академија наука одговарајућих земаља.

Једно место у Француској академији заузимао је, сасвим заслужено, астроном Жозеф Жером Лаланд. Лаландов допринос науци заиста је велики. За свог века проучавао је постанак Сунчевог система, усавршио Халејеве таблице, систематизовао више од педесет хиљада звезда и написао бројна астрономска дела.

Када је 1781. године Франсоа Бланшар поднео Академији нацрте за свој „летећи чамац“ (балон), међу бесмртницима који

су слушали његово излагање седео је и Лаланд. Замисао о летећој справи узбудила је извесан број академика и целокупну јавност у којој су се испредале приче о не тако далекој будућности када ће небом изнад Париза крстарили храбри аеронаути.

Лаланд је себи дао времена да о свему добро размисли, а онда у мају 1782. године у листу „Журнал д'Пари“ неукој публици објаснио како, заправо,

стоје ствари с лебдењем у балонима. „Ма из ког угла да размотримо овај проблем, увек ћемо доћи до једног, истог закључка, а то је да је немогуће да ће се човек икада дићи у ваздух и лебдети у њему.“ Не би било праведно да кажемо како је Лаланд свој закључак извео произвољно. Донео га је на основу прецизних прорачуна, а они га упутили на следеће: да би човек полетео, морао би да се

снабде крилима невероватних размера и уз то још да њима млатара брзином од деведесет центиметара у секунди. А „...само лудаци могу да очекују остварење такве једне претпоставке...“

Непуних годину дана касније, 5. јуна 1783, балон браће Монголфе ипак је лебдео изнад Париза, додуше без људске посаде. Две године касније, Франсоа Бланшар прелетео је Ламанш у балону. Акаде-

**УСТОЛИЧЕНА НАУКА,
ОДУВЕК ЈЕ ПАТИЛА
ОД ОПАКЕ БОЉКЕ:
НЕПОВЕРЕЊА У
ОТКРИЋА.
ФРАНЦУСКИ
АКАДЕМИЦИ СУ СЕ У
ТОМ ПОГЛЕДУ
ОБРУКАЛИ У ВИШЕ
НАВРАТА**

мик Лаланд се тим поводом није огласио.

Једанаестог јула 1783. године маркиз Клод Франсоа Дороте де Жофри д'Абанс провозао се Сеном у чамцу који је покретао парни мотор. Маркиз је свој проналазак понудио француској влади, ова га проследила Академији наука на стручну процену, а Академија одговорила да поменути експериментом ама баш ништа није доказано и да се у сваком случају ради о нечему на шта не вреди трошити новац.

Господин је трбухозборац!

Свет је закорачио и у 19. век, али је званична наука за проналаске остала слепа. На тврдње неких анонимуса да би парна машина могла да се употреби за покретање железничке локомотиве, извесан број бесмртника и осталих озваничених људи од ума сити су се насмејали. Чак и кад би неко направио такву локомотиву, она не би могла да се креће из простог разлога што би се њени точкови обртали у месту. Точкови су поступили супротно науци и кренули да се котрљају и то све брже и брже, вукући уз пут и локомотиве, а онда, богами, и вагоне с путницима.

Човек би очекивао да је железница тиме изборила себи право грађанства ме-

ђу најученијима. Брзине од педесетак километара на сат су „неприродне“ и могле би да изазову масовне епидемије, гласила је нова теза. Природу тих епидемија нико није поближе одредио.

Професори Краљевске баварске високе медицинске школе нису оставили места сумњи: они који буду путовали возом могу слободно да рачунају да ће добити потрес мозга, као што лакомисленима који га буду гледали у покрету гарантовано следе тешке вртоглавице. У том смислу, професори су баварској влади поднели званичан захтев да бар заштити недужно грађанство коме није до болештина. Понудили су и решење. С обе стране пруге изградити ограду високу бар колико и вагона...

Једанаестог марта 1878. године Француска академија наука поново се нашла у прилици да изрекне суд о једном заиста занимљивом проналаску. Овога пута била је реч о Едисоновом фонографу (претеча грамофона). Рад овог чуда од технике пред скупом је демонстрирао познати француски физичар Монсел.

С једним изузетком, академици су били више него задивљени чињеницом да је та неугледна справа заиста верно поновила речи које је малопре пред њима изговорио Монсел. Из свеопштег одобравања изузео се славни лекар Жан Бујо који је, наоружан подмилљивом научничком скепсом и са осамдесет две године на плећима, јурнуо на Монсела, шчепао га за врат и почео да га дави разјарено вичући:

— Бедниче! Како се усуђујете да покушате да нас преварите смешним триковима којима се служе трбухозборци!

Монсела су спасли, али Жан Бујо никако није могао да се смири. Шест месеци касније, на новом састанку Академије, тражио је и добио реч чиме му се указала прилика да, овога пута без примене физичке силе, понови свој суд: људски глас може да долази само са једнога места, из грла, а у случају шарлатана, и из трбуха.

Шта себи умишља тај Herr Тесла?!

Пошто је народ вековима гледао како метеори падају, витрине музеја широм света се пуниле њиховим остацима, а очевици под заклетвом понављали како су стварно видели то што су видели и, такође под заклетвом, наводили тачан датум и место догађаја, француска Академија наука коначно је решила да нешто предузме. Сачинила је комисију да ту ствар проучи. За председника је наименован славни хемичар Лавоазје.

Комисија је поштено обавила посао и онда Академији поднела извештај са закључцима до којих је дошла. Извештај је одлучно одбачен као невероватан, јер су академици с проницљивошћу бесмртника закључили како је претпоставка да „камење“ пада с неба преиспољна будалаштина. С обзиром на то да нова комисија, бар званично, никада није оформљена, биће да се до коначног става о пореклу метеорита дошло радом у неформалним група-

ма. А поменути став гласио је: једино научно, па према томе и разумно објашњење је да метеорите из Земљине утробе избацују некакве ерупције.

Не би ваљало када би се из свега овога извео закључак како је Француска академија наука држала монопол на глупост. На ширењу ове ионако распрострањене људске особине свесрдно су радили и многи други.

Деветсто једанаесте, дакле десет година пошто је Маркони послао бежичне сигнале преко Атлантика, један од водећих аустријских физичара написао је, а лист „Њујоркер“ обја-

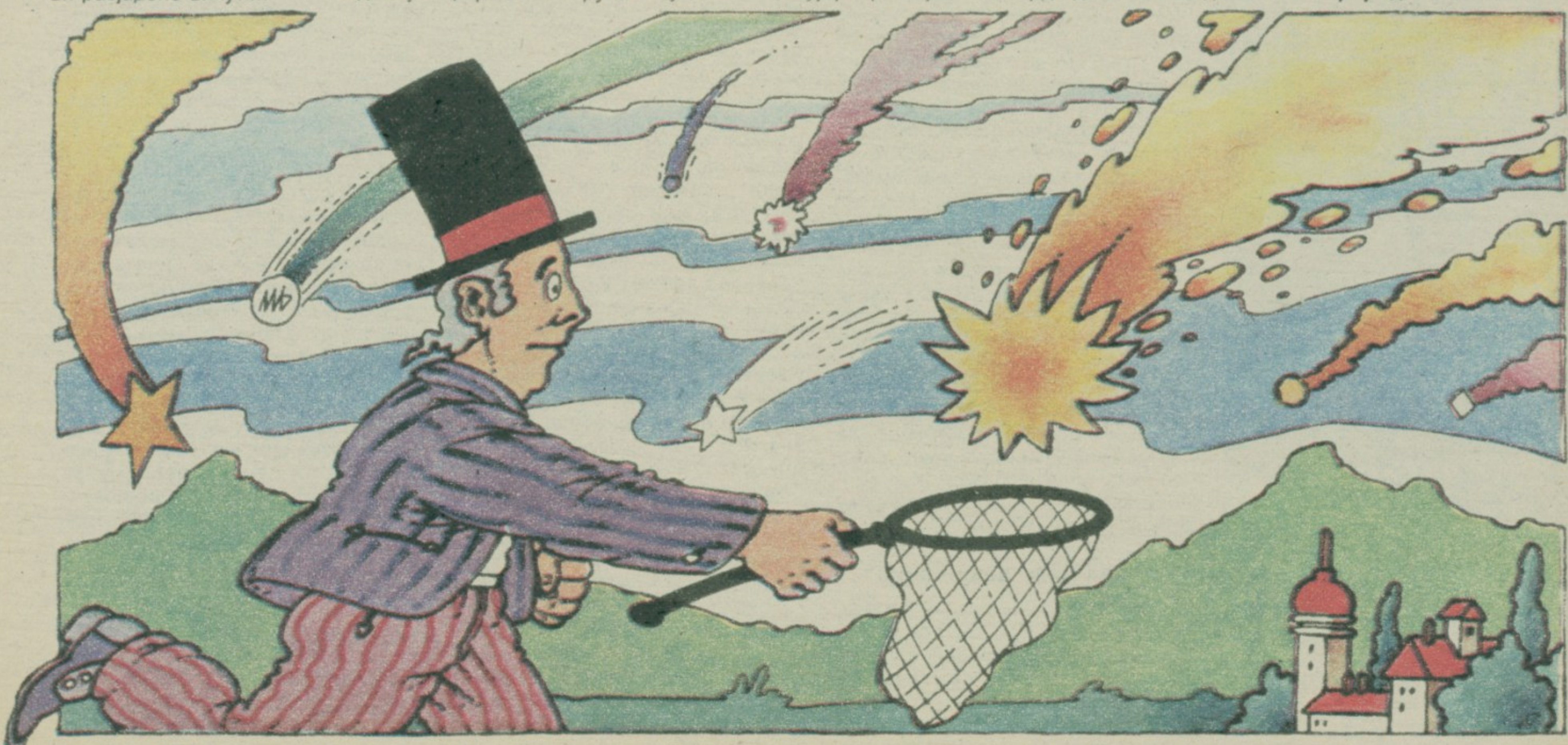
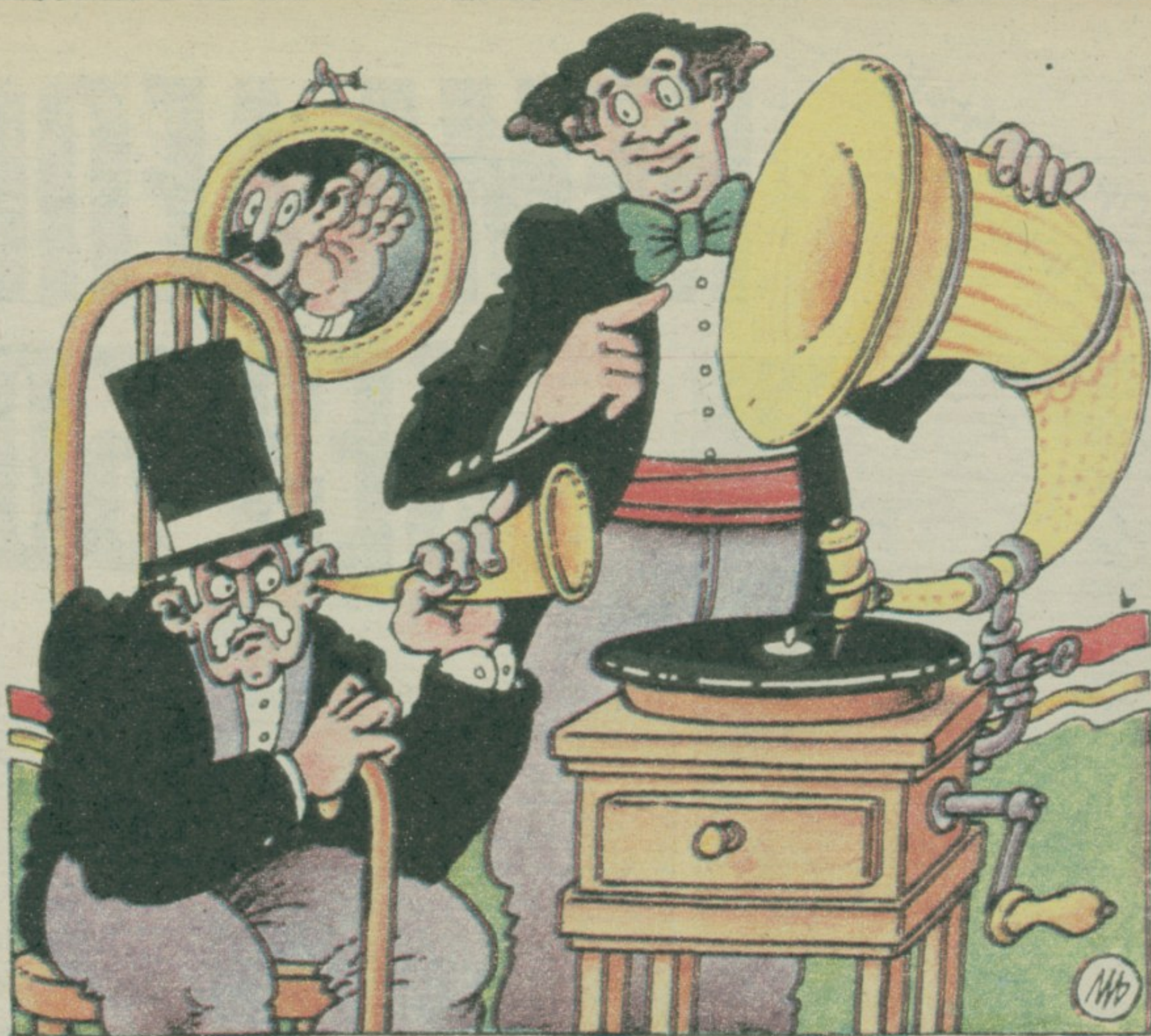
вио дугачак чланак о Николи Тесли.

„Herr Тесла нам обећава да ће изменити свет. Његов проналасак зове се „електрични светски поредак“. Тај нам човек безобразно тврди како би могао да начини такву апаратуру помоћу које би на сваку даљину могао да се преноси људски говор и штампана или писана реч. Па, на пример, ако неко буде на некој тачки Земаљске кугле нешто диктирао или написао, факсимил тога ће се готово у истом тренутку појавити на некој другој тачки Земаљске кугле. Herr Тесла иде и даље, па тврди да би могао да се

направи уређај за преносење музике помоћу електричних таласа, да ћемо једном удобно седети у наслоњачу држећи у руци мали пријемни апарат и, када га будемо укључили, у истом часу чути оперу коју неко пева негде неизмерно далеко! То нам јасно показује како је заправо нестваран и чак опасан сањар овај такозвани и самозвани научник. И такав човек има смелости да се сматра кандидатом за Нобелову награду.“

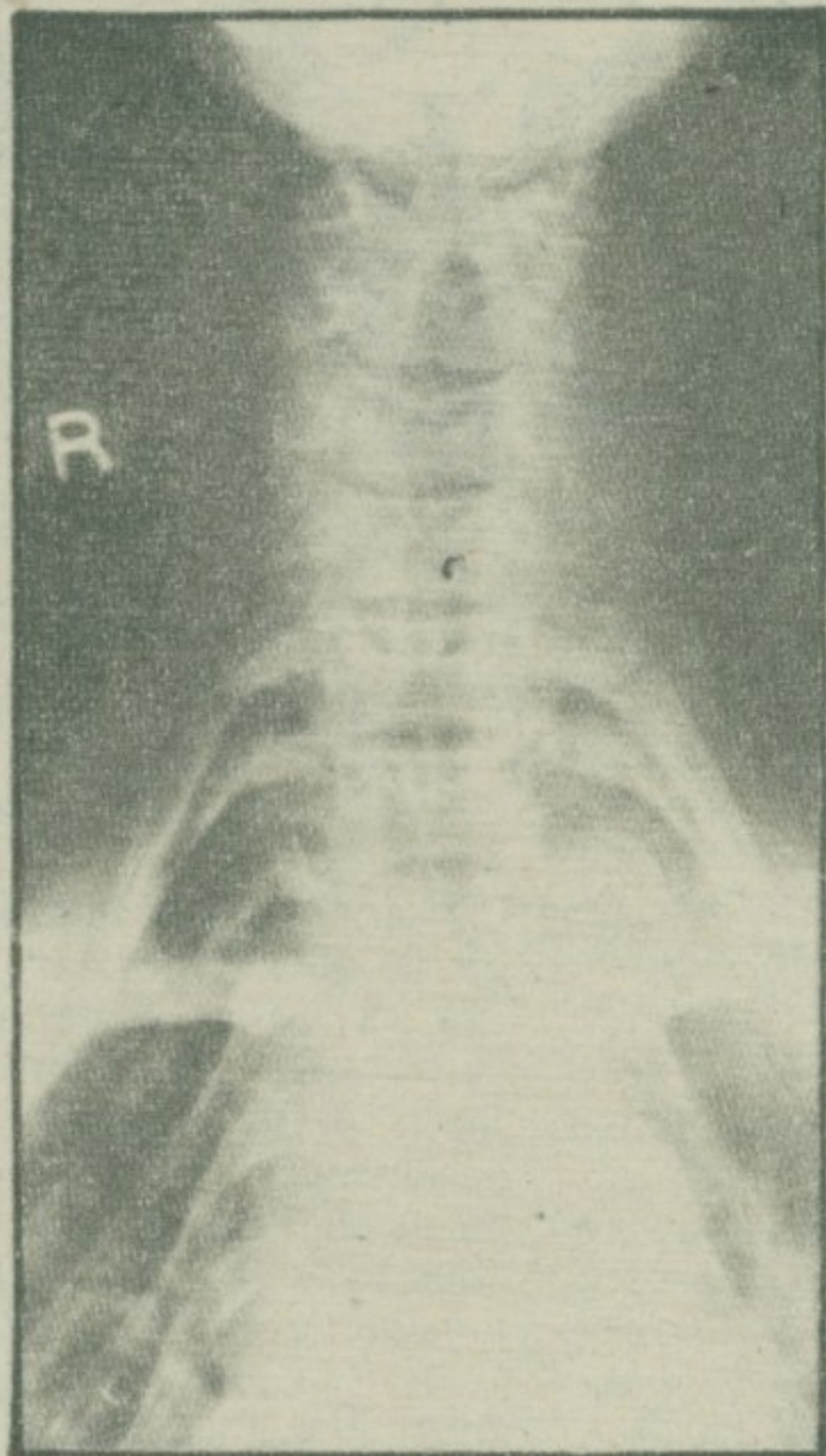
Тесла награду није добио, али су се његове „безобразне“ тврдње, упркос томе, до последње обистиниле.

Приредила Минна Илић

Илустровао: Љубомир Милојевић — Љубац

НЕМА ЛЕПОТЕ БЕЗ БОЛА

Све за лепоту: Падаунжанка са прстеновима на врату и рендгенски снимак који приказује тешку деформацију кључне кости и горњих ребара

Намерно сакаћење људског тела попут истезања врата у племену Падаунг, у Бурми, није уобичајено само међу примитивним племенима. Викторијанске даме које су се смејале пљоснатим дисковима причвршћеним на усне црпкиња и саме су плаћале данак „лепоти“. Тадашњи стандарди налагали су да идеална мера струка не сме да премаши 55 центиметара. Незамисливо узани корсети деформисали су тело и стискали унутрашње органе, што је озбиљно нарушавало здравље – висока цена за „идеални“ стас. Узани струк је излуђивао енглеску господу истичући облик груди и кукова. Облине су се наглашавале и нарочитим улошцима, козметичким „кошарама“ постављеним коњском длаком. Настојање да се постигне узан струк ишло је дотле да су се неке младе даме подвргавале хируршком уклањању доњих ребара!

Глава међу дашчицама

Осим струка, на разним странама света страдали су, све у име допадања, још неки делови тела, пре свега лобање. Овај, за појмове савременог човека стравичан метод, примењивао се само код сасвим мале деце, старе до годи-

ЉУДИ СУ СЕ ОДУВЕК
ШАРАЛИ, БОЦКАЛИ,
СТЕЗАЛИ, ИСТЕЗАЛИ... ДА
БИ БИЛИ ЛЕПШИ, МА
КОЛИКО ИХ ТО БОЛЕЛО

ну дана, код које су кости још мекане, а шавови лобање отворени. Да би се добио жељени облик, довољан је благ притисак. Постигне се смештањем главе између две дрвене дашчице или стезањем главе завојем. Лобања која је сувише проширена када се гледа спреда, на пример, обликована је стављањем једне дашчице на чело, а друге на потиљак и њиховим притезањем каналом.

Обичај је био раширен међу племенима око Црног мора, а деформације тако необичне да су научници у прошлом веку поверовали да је у питању непозната људска раса. Сматра се да се обичај преко Крима и Балкана проширио до Мађарске, јужне Немачке и Француске. У зависности од начина притиска на лобању у раном детињству, могу да се добију различити облици: приликом ископавања на територији Индијанаца Начез у Северној Америци нађена је лобања у облику седла.

Обичај мењања облика лобање веома је стар. Зна се да је још пре десет хиљада година примењиван у Јерихону, а пре четири миленијума у Египту, на Криту и на Кипру. Изгледа да је, најчешће, био привилегија девојака из највише друштвене класе. Познате жртве биле су краљица Нефретета и кћерке фараона Акенатона. Зачуто, упркос благом продужењу стражњег дела лобања, ове жене ни модерном човеку не изгледају непривлачно.

Обичај деформисања лобања био је, пре свега, жеља да се постигне идеал лепоте, тежња да се издвоји од осталих. Сва је прилика да су и религиозни и магијски ритуали играли извесну улогу. До-

кази о прекрајању лобање могу да се нађу широм света, осим у Кини и Аустралији.

Ситан корак, верна жена

Али, Кинези су примењивали нешто друго: савијање стопала. Готово хиљаду година кинеске племкиње могле су да се крећу једино уз болно тетурање, и то само на кратким растојањима. Поступак намерног деформисања стопала почињао је у петој или шестој години живота. Стопала девојчице добро се напраще талком, прсти, осим палца, подвију под табан, а онда читав предњи део стопала савије ка пети. Тако стиснуто сotpало обмота се завојем дугим три метра, а широким пет центиметара. После неколико дана завоји се мењају, а након две недеље читав замотуљак се утрпа у ципелице упола мање од претходних. Девојчице које кришом олабаве завоје добијале су батине.

После две године сotpала се смање на отприлике пет сантиметара. Касније неминовно расту, као и читаво тело, али у закржљалом облику. Дужина стопала одрасле жене ретко је премашивала 15 центиметара.

Сматра се да су обичај, на извештај начин, увеле плесачице на царском двору на почетку владавине династије Сунг (960–1279. године наше ере). У почетку је обмотавање савијених стопала било симбол високог статуса: жена којој је била потребна помоћ и за краткотрајно ходање, сигурно није била „обична“ жена, из народа.

А пошто због деформисаних стопала жена, без туђе помоћи, није могла да оде даље од куће, мужевима су тај обичај сматрали сигурном мером верности. Касније се обичај проширио и до нижих слојева кинеског друштва и постао еротски симбол – више векова Кинезе су опчињавале скривена стопала. Скривена завојима од очију радозналаца, стопала су постала најличнији део тела. На портретима су често могле да се виде голе женске груди, али никада и гола стопала! Сликање жене без завоја на стопалима за Кинезе је био чиста порнографија.

Обичај деформисања стопала дуго се задржао у Кини – укинут је тек 1911. године.

Истежање врата, савијање стопала, обликовање лобање и друге облике прекрајања људског тела модерна цивилизација не само да не примењује него их се ужасава. Ипак, неке форме „ритуалног“ деформисања преживеле су до наших дана, на пример бушење ушију код жена и мушкараца. Мада су данашњи начини „прекрајања“ нешто сасвим друго, у име моде и лепоте навелико се предузимају разноврсни облици модификовања људског тела: повећавају се или смањују женске груди, пресађује се коса, облик носа мења се по жељи власника, у Јапану жене дају грдне паре да би им се косе очи исправиле и... Пластичне операције су веома скупе, али хирурзи широм света имају пуне руке посла.

Времена као да се не мењају. Попут Нефретете, и данашњи човек може да прекроји властито тело – ако може да плати. **Е. Ј.**

ПУК ИЗ

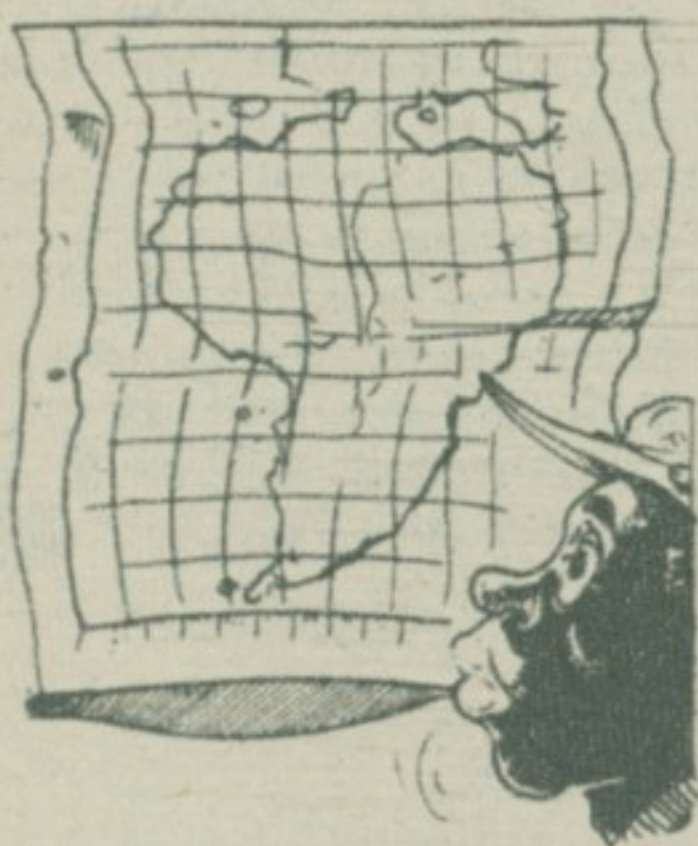
ЗАБАВНИКОВ КВИЗ

Уколико желите да проверите своје опште знање, покушајте да одговорите на ових тринаест питања. Пазите! За свако питање дали смо по три одговора од којих је само један тачан. Ако погодите сва питања, честитамо. Одговоре, ипак, проверите у дну стране, можда ћете ту наћи нешто што нисте знали.

М'БАБАНИЕ

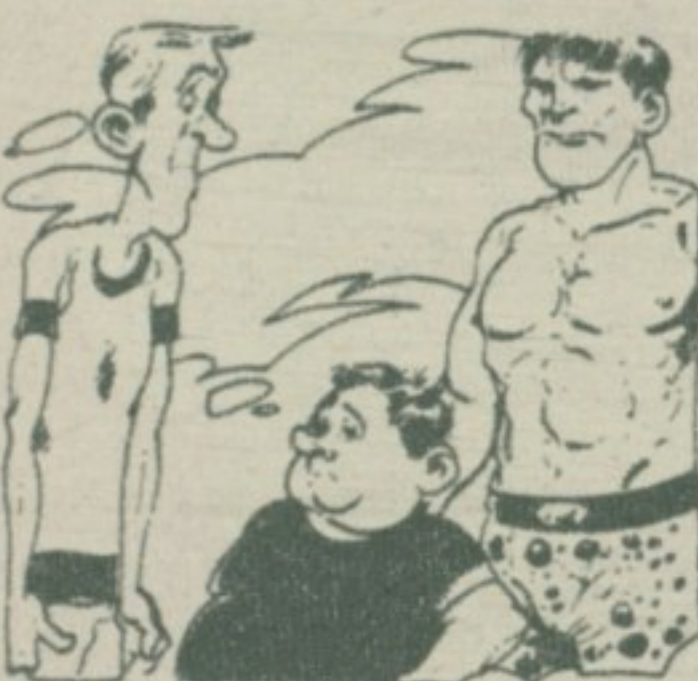
1. Главни град Свазиленда, државе на југу Африке, зове се М'бабане и има:

- а) 700.000 становника
- б) 70.000 становника
- в) 20.000 становника

2. Ако за неког кажемо да је астеничан тип, он је:

- а) висок и мршав
- б) мали и дебео
- в) као од брега одваљен

3. Судански тркач на кратке стазе, који је заједно с Бобом Гелдофом, успео да заинтересује јавно мишљење за „Трку против времена“ и 25. маја окупи 30 милиона долара широм света у акцији помоћи гладнима Африке зове се:

- а) Омар Калиф
- б) Кипчонге Кеино
- в) Хенри Роно

4. Јакобова капица је:

- а) капа чувеног краља Јакова
- б) врло позната и раширена шкољка
- в) лековита биљка

5. Кијев је удаљен од Београда:

- а) 3000 км
- б) 2800 км
- в) 1000 км

6. Славни комичар кога нико није видео да се смеје звао се:

- а) Чарли Чаплин
- б) Бастер Китон
- в) Гручо Маркс

7. Велики информативни дневни лист „Њујорк тајмс“ често има велике недељне додатке. Број од 7. априла 1963. имао је:

- а) 100 страница и био тежак 400 гр
- б) 500 страница и 2,5 кг
- в) 702 стране и 3 кг

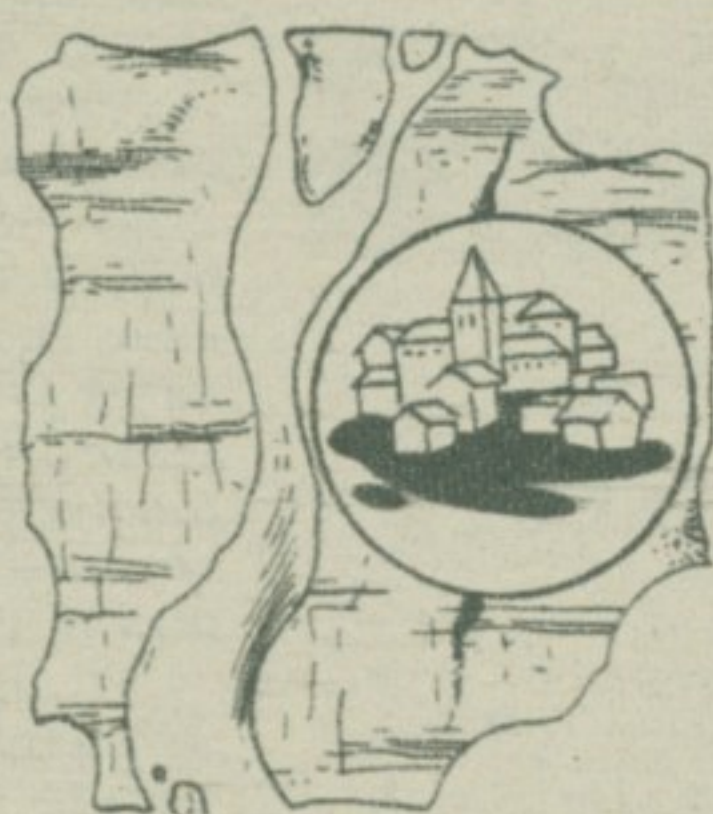
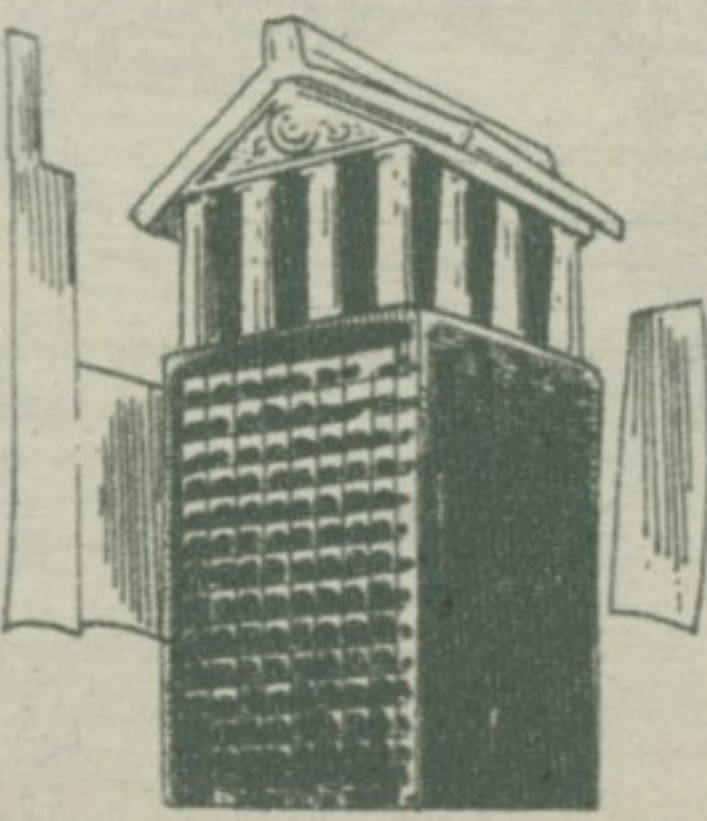
8. Уљештура је:

- а) индустријска биљка
- б) кит
- в) крвoločни инсект

9. Мегалополис је:

- а) град у Грчкој
- б) врло велики град
- в) град из научно-фантастичног филма

10. Доњи Михаљац лежи на доњем току реке:

- а) Драве
- б) Дунава
- в) Тисе

11. СИМПО, име познате фабрике намештаја у Врању, у ствари је:

- а) стари назив једне столарске радионице у овом граду
- б) назив италијанске фирме чији је кооперант
- в) скраћеница од почетних слогова имена и презимена једног народног хероја

12. Југословенска фудбалска репрезентација најбоље се досад пласирала на светском првенству у:

- а) Чилеу 1962.
- б) Уругвају 1930.
- в) Шпанији 1982.

13. Пук је:

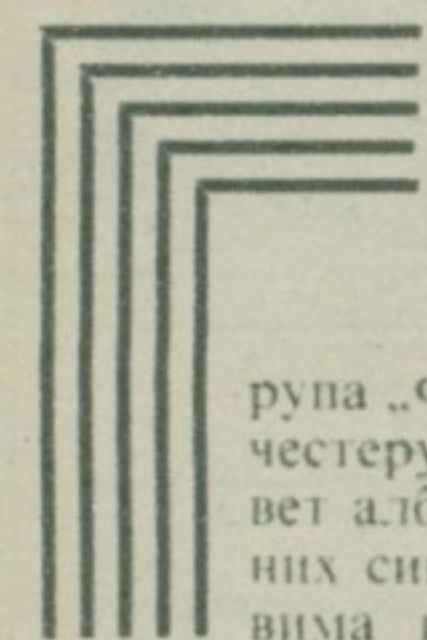
- а) народ
- б) војна формација
- в) личност из Шекспирове комедије

ТАЧНИ ОДГОВОРИ

1. (в) цела држава Свазиленд, која је са три стране окружена Јужноафричком Републиком, а с четврте Мозамбиком, има 700.000 становника, а престоница краља Маса-тија Мбабене само 20.000 житеља.
2. (в) висок и мршав: мали и дебео је пикнички тип, а трећи тип је атлетски.
3. (в) Омар Калиф: Афри-бедин Роно и Кеино који је такође трчао за гласне у Африци улицама Најробије.
4. (б) шкољка коју сви познају јер је има и у Јадра-ном мору.
5. (в) Само 1000 километара! Бастера Китона засмејава и данас гледајући широм све-та. Овај чувени амерички глумица редитељ градио је глумице на привидној равно-душности.
7. (в) добро сте прочитали, 702 странице и три килогра-ма!
8. (б) зубати кит (има зубе само у доњој вилици), ко-пљасте главе и огромних ди-мензија (до 22 метра).
9. (б) уиновски град (Мек-сико, Њујорк, Токио итд.).
10. (а) Драве: ова река из-вире у источним Алпима, ду-гачка је 723 км, више од по-ловине тока јој је у Југосла-вији и на граници са Мађар-ском. Улива се у Дунав код Осијека.
11. (в) Фабрика носи име народног хероја Симе Поре-чаревића која су 1941. убили бугарски фашисти.
12. (б) у Монтевидеу 1930. освојили смо 3. место, иза Уругваја и Аргентине; у Чи-леу 1962. били смо четврти; Шпанију боље да не поми-њамо.
13. Промене ради, сва три одговора су тачна! Овај тре-ћи Пук је вишењак из Шек-спировог комада „Сан летче-ићи“.

УПОЗНАВАЊА

Група „Фол“ („Fall“) основана је у Манчестеру и од 1978. године објавила девет албума и серију сада већ класичних синглова са енигматским насловима и магичном музиком. После много промена у групи су сада: Марк Е. Смит (Mark E. Smith) – певач, аутор песама и вођа групе, његова супруга Брикс (Brix), Карл Барнс (Karl Burns), Крејг Скенион (Craig Scanlon) и Стефан Хенли (Stephen Hanley). Њихов последњи албум „This Nation's Saving Grace“ објављен је недавно и код нас. Та плоча и овај интервју с Марком Смитом су чврст доказ да „Фол“ – у преводу „Пад“ – није пад, већ испад из садашње, углавном безвредне, тржишно оријентисане музике. И то испад са дебелим покрићем.

Тешко је замислити да би плоче групе „Фол“ икада могле да се појаве у издању једне куће као што је „Тамла Мутаун“ („Tamla Motown“) – специјализоване за приличке соул извођаче. Ипак, мало је недостајало да се овој неobiчној групи догоди и то. Представништво „Мутауна“ у Великој Британији желело је да под окриље узме све „занимљиве“ групе о којима су новине доста писале, а стање у њиховим диско кућама није било на завидном нивоу.

Пре непуних две године „Фол“ умало да постану нови пулени куће „Мутаун“, али су шефови фирме у Лос Анђелесу проценили да група са текстовима који секу све појаве у друштву ипак није за њих. И то је било добро за ову групу. Чињеница да се једна таква кућа интересовала за „Фол“ донела је групи много понуда, а њени чланови определили су се за понуду куће „Бегера Банкет“ („Beggars Banquet“).

Марк каже: – Тај уговор нам је добродошао јер смо били без новца и у дуговима, јер више нисмо желели да снимамо на „Раф Трејд“ („Rough Trade“) па макар умрли од глади. Зашто? Па зато што се нису коректно понашали према нама. То је најбоље што могу да кажем о њима. Да би човек данас опстао бавећи се музиком, има две могућности: да буде део независне музичке сцене и ствара песме за узак круг људи, или да буде везан за кућу која је део великог система. Ми смо, музички, негде на средини, па нам је и одговарајућа кућа која је пословно у сличној позицији, што је управо случај са „Бегерс Банкетом“. Они су у могућности да ураде баш оно што нам је у одређеном тренутку потребно а што независне куће не могу... Или боље речено – неће. У већини тих кућа седе људи који се понашају као да вам чине велику услугу објављујући вам плочу,

а у ствари само скупљају паре, док музичари живе на ивици пропасти.

– Групи „Фол“ се у последње време све чешће ставља примедба да је и сама постала нека врста установе објављујући гомили у основи истих песама за исту публику?

– Тврдим да је свака плоча коју смо снимили другачија и од оних пре и од оних после. „Фол“ само изгледају као институција, јер већина других група, за разлику од нас, има врло кратак век. После две-три године већина група се распада и њихови чланови почињу соло каријеру или престају да се баве музиком.

А што се публике тиче, и она се мења. Ослобађамо се свих оних тупавих помодера који се каче за нас тако што се систематски трудимо да их узбуђујемо и нервирамо. Када су у моду ушли „Еско енд д Банимен“ („Esco And The Bannermen“), ми смо постали антистудентски, интелектуално опредељени. Увек гледамо шта се тражи и радимо супротно.

Да ли „Фол“ настоје да се допадне млађој публици, оријентисаној првенствено на поп музику?

– Не, то се догађа сасвим спонтано. Не покушавамо да се било коме допаднемо, а ја чак нисам сигуран да млађи од тринаест година треба да слушају нашу музику, мислим да није поштено на било који начин натурати то деци.

У дванаестој години нисам имао ни грамофон, уопште нисам слушао плоче. И мислим да деца од девет или десет година не треба да слушају „Калчер Клаб“ („Culture Club“). Ја се, уосталом, грохотом насмејем сваки пут кад чујем да Бој Џори мисли да је појава од изузетног културног значаја зато што просечан купац његових плоча има једанаест година.

Ни „Уем“ („Wham!“) нису битно другачији што се пријема код деце тиче, али њих поштујем, јер је Џори Мајкл изузетан певач и композитор. Увек се пријатно изненадим када чујем неку од њихових песама коју раније нисам чуо.

Ако ме неко заиста нервира онда је то Лојд Кол (Lloyd Cole). То је продуцент шесте класе, не музичар. А што је далеко најгоре, мисли да је изузетно добар и напада нас и све остале који изгледају опасни по његову каријеру. Немам ништа против тога да ме критикује неко ко је бољи од мене, али да ме оговарају људи који не разликују гитару од гајди то ми се никако не допада. Он је комплетан шарлатан – такве треба законом одстранити из музике или добро изударати да би престали да сметају.

„Фол“ је основан да би се борио против таквих типова и ми ћемо постојати све док буде таквих, па макар то трајало још дуго.

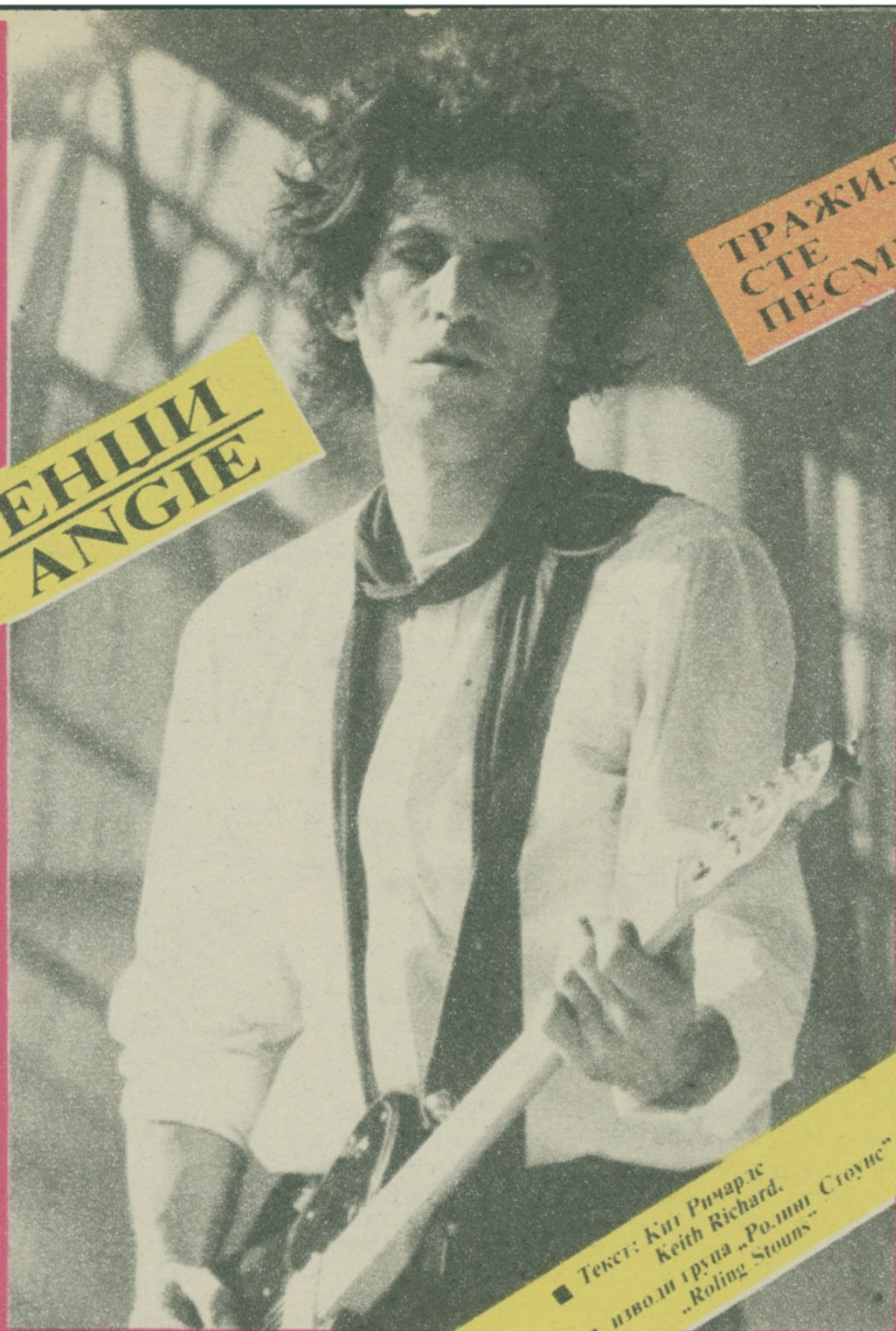
(ИС)ПАД СА ПОКРИЋЕМ

ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ

Oh, Angie, oh, Angie,
when will those dark
clouds disappear
Angie, Angie, where will it
lead us from here
With no loving in our
souls and no money in our
coats
You can't say we're
satisfied
But Angie, Angie, you
can't say we never tried
Angie, you're beautiful,
but ain't it time we said
goodbye
Angie, I still love you,
remember all those nights
we cried
All the dreams we held so
close seemed to all go up
in smoke
Let me whisper in your ear
Angie, Angie, where will it
lead us from here
Oh, Angie don't you weep,
all your kisses still taste
sweet
I hate that sadness in your
eyes
But Angie, Angie, ain't it
time we said goodbye
With no loving in our
souls and no money in
your coats
You can't say we're
satisfied
But Angie, I still love you,
baby, ev'rywhere I look I
see your eyes
There ain't a woman that
comes close to you, come
on baby dry your eyes
But Angie, Angie, ain't it
good to be alive
Angie, Angie, they can't
say we never tried

ЕНЦИ
ANGIE

ТРАЖИЛИ
СТЕ
ПЕСМУ

ХИТ ХИТ ХИТ

Енци, Енци, где ће нас то
одвести
Без љубави у срцима и
пара у капутима
Не можеш рећи да смо
задовољни
Али, Енци, Енци, не
можеш рећи да нисмо
покушали
Енци, лепа си, али зар
није време да се
опростимо
Енци, још увек те волим,
памтиш ли све ноћи које
смо проплакали

Сви снови су нестали као
дим
Пусти да ти шапнем на
уво
Енци, Енци, где ће нас то
одвести
О, Енци, зар не плачеш,
пољупци су ти још увек
слатки
Мрзим ту тугу у твојим
очима
Али Енци, Енци, зар није
време да се опростимо
Без љубави у срцима и
пара у капутима
Не можеш рећи да смо
задовољни
Али, Енци, још увек те
волим, мала, где год
погледам видим твоје
очи
Ниједна ти није ни
близу, хајде, мала,
обриши очи
Али, Енци, Енци, зар
није лепо живети
Енци, Енци, не могу рећи
да нисмо покушали.

■ Текст: Кит Ричардс
Keith Richard.
■ извођач група „Ролинг Стоунс“
„Rolling Stones“

ОВО НИСТЕ

ЗНАЛИ

НАЈ-
ДУГО-
ВЕЧНИЈИ
МЕЂУ
ДУГОВЕЧНИМА

У овом времену брзих смена звезда и омиљених музичара ретки су они којима успева да више година остану међу најуспешнијима. Један од таквих је и Елтон Џон. Песма „Никита“, објављена на малој плочи, донела му је пласман међу првих четрдесет на америчкој листи најпродаванијих синглова. Ништа необично за овог симпатичног, дебељушкastoг Британца (који је између осталог познат и као власник једне од највећих колекција наочара за сунце на свету), пошто је 1986. седамнаеста година заредом у којој бележи овакав резултат. Успешнији од њега је само Елвис Присли који је то постигао за двадесет и две године (1956–1977).

Едвард Брајант

ПОКЛОН ЗА БУДУЋНОСТ

Мир. У прерији се сем дечака ништа није мицало. На празном небу није било чак ни лешинара. Жега је као тешки застор прекрила непомицни свет. Тринаестогодишњи Мика нечујно се кретао путићем кроз високу траву, не тако тихо као Индијанац, али много вештије од свих у каравану. Нејаки прст држао је на орозу тешке очеве пушке. Како би добродошла једна мала антилопа! Млади јелен би био још бољи, а задовољио би се и зецом.

Мика зачу неки звук у мртвом ваздуху. Стаде као укопан и ослушну. Лом стакла. Мрмљање. Звучи су допирали иза завијутка, нешто даље низ пут. Два гласа, још сувише далеко да би разазнао речи. Бели људи? Или Сијукси? Црна нога? Слушао је свакојаке приче о свирепостима Индијанаца. То је била омиљена тема људи из каравана када би се увече сакупили око ватре.

Стегао је очеву пушку и почео да се шуња. Бели људи, хвала богу! Додуше, двојица веома необичног изгледа. Опрезно је вирио кроз шипраг. Претурали су по хрпама одбачених ствари поред стазе. Овај путић којим су се пробијали каравани био је оивичен разноврсношћу имовином коју су одбацили исцрпљени, преоптерећени сопственици на свом мукотрпном путу ка Западу. Кола, волови, коњи и људи нису могли да издрже терет месецима и хиљадама миља дугог путовања. Већ после тврђаве Фил Кирни, много пре половине преваљеног пута, Мика је почео да наилази на одбачене кућне потрепштине, алат, чак и драгоцености.

Правила се поштују

И сада су пред Микиним очима ова два чудна белца као кртице рили по тим негдашњим драгоценостима. Били су му окренути леђима, тако да их је извесно време посматрао без њиховог знања. Обојица су били необично високи. Један је био црнокош, а други је имао праву гриву косе светле као сува трава. Били су обучени у иста одела, каква Мика никада раније није видео. Плавокоши је оном другом показивао вунену простирку, налик на ћебе које је Микина мајка љу-

боморно чувала у дну кола и од којег није хтела да се растане чак ни када су прелазили Рио Плате. Мика је размишљао да ли да им приђе или да се нечујно изгуби. Онда се црнокоши човек нагло окренуо и погледао право у Мика. Нешто је довикнуо свом сапутнику. Сада су обојица гледали дечака. Неудобну тишину прекинуо је плавокоши:

– Слободно приђи, синко.

Испустио је простирку и непомицно стајао празних руку. Други је полако раширио руке, длановима нагоре. Мика је приметио да обојица не тремиче зуре у очеву пушку. Скинуо је прст са ороза и опрезно им пришао.

– Како се зовеш, синко? – Мика им одговори.

– Драго нам је, господине Мико Травенеру – обратио му се љубазно плавокоши. – Ја сам Џон. Мој пријатељ се зове Друс. – Опет је наступио тајан. Мики се учинило да се ова двојица нешто очима договарају. Коначно, Џон је проговорио.

– Сигурно се питаш шта нас двојица радимо овде.

– То ме се не тиче – одговорио је Мика.

– Величанствено – рекао је Друс, окрећући дечака леђа. Ни дечак, ни пушка га више нису занимали. – Хајде, Џоне, натраг на посао!

Али Џон је био као опчињен дечаком.

– Смем ли да те питам шта ти радиш овде?

– Мајка ме је послала да уловим неку дивљач. Верује да ће добра супа можда помоћи Ани да оздрави.

– А ко је Ани?

– Моја сестрица. Болесна је, има велике богиње.

Друс се окренуо од дрвеног сандука по коме је пошло претуро.

– Велике богиње? Зар је могуће? Ми смо их искоренили пре више од једног века.

– У нашем времену – рече Џон.

– У вашем времену? – збуњено је упитао Мика.

– Ништа, ништа, дечаче. Дуга је то прича. Где су вам кола?

– Три миље одавде. Људи из каравана наставили су пут без нас. Рекли су да ће нас један дан чекати у Индепенденс Року. Плашим се да су сада већ отишли даље.

– Значи, твоја породица је остала сама?

– Ани је искувише слаба. Мајка је мислила да ће јој предаћу добро чинити. А отац се разболео и умро од колере убрзо пошто смо прешли Рио Плате.

Обојица су згрануто бленули у дечака.

– Људи су заиста овако живели и умирали! – узвикнуо је Друс.

– Мико – полако рече Џон – можеш ли да чуваш тајну?

– Само ако је часна.

– Шта ако ти кажем да смо нас двојица из будућности.

– Не разумем – рече дечак и одмахну главом.

Друс отвори уста као да ће да протестује, али Џон настави.

– Друс и ја долазимо са велике удаљености. Али наш пут није као путеви које ти знаш. Нисмо дошли из Енглеске, већ смо путовали кроз време.

Која је сада година?

– Лето господње 1850.

– Наш свет постоји више од два века у будућности.

Мика је био запрепашћен. Храна значи нешто. Болест значи нешто. Али будућност?

Тамнокоси се нестрпљиво умешао.

– Ово је против свих правила, Џоне. Зашто увек мораш да испаднеш будала?

Џон се није обзирао на њега. Сагнуо се и загледао Мики у очи.

Ми живимо у твојој будућности. Можемо да се вратимо и да посетимо твоје време, или време Римљана, или било које друго које изаберемо.

Долазимо из године у којој су велике богиње, као и све остале болести, одавно прогнане са Земље.

– Можете да излечите велике богиње? – са надом је упитао Мика.

– Још наши преци су научили како да их лече, као што ће и твоји унуци.

– Можете да излечите Ани?

– Па, верујем да би... – поче Џон.

– Не! – грубо одсече Друс.

Џон се љутито окрете ка свом сапутнику.

– Једном, само једном, Друс! Једно дете, један живот, побогу!

Друс испусти читаво туце сребрних кашчица у прашину.

– Да те подсетим само на неколико ствари, племенити витеже! Прво, као што знаш, за ову експедицију немамо дозволу.

Друго, Департман би нас наглавачке обесио кад би се сазнало да сакупљамо вредности из прошлости за продају у садашњости.

Треће, и најважније, прва наредба за путовање у времену...

– Хајде, хајде, немогуће да би један спасен дечји живот изменио будућност у било ком погледу...

– Ми то не можемо да знамо – прекинуо га је Друс веома повишеним гласом. Једно је сакупљати старине које би природа ионако уништила.

Сасвим је другачије мешати се у живот. А можда ће дете и оздравити...

– Ипак сам за то да је излечимо. Молим те, Друс!

– Правила су правила и морамо их поштовати. Такав је свет у коме живимо. – Друс је клекнуо и почео да сакупља кашчице. – Помири се са тим!

У муку који је наступио Мика је промуцао:

– Можете ли да излечите Ани?

Илустровао: Михајло Ђоковић – Тикало

**БДЕЛИ СУ ПОРЕД
КРЕВЕТА, ЈЕДАН САТ,
ДВА, ОСЛУШКУЈУЋИ
АНИНО ТЕШКО ДИСАЊЕ.
НА СМЕНУ СУ МЕЊАЛИ
ОБЛОГЕ НА
ДЕВОЈЧИЦИНОМ
ВРЕЛОМ ЧЕЛУ.
КОНАЧНО, ДИСАЊЕ ЈЕ
ПРЕСТАЛО...**

- Не, не можемо. Жао ми је. - Џон није могао да погледа дечаку у очи.
- Могли бисте, али нећете, је л' тако? - упитао је Мика веома полако. - Отац ми је увек говорио, помози пријатељима, Бог нека помогне твојим непријатељима!
- Ми нисмо твоји непријатељи, схвати! - узвикнуо је Џон. Мика није ништа одговорно. Окренуо се и удаљио без поздрава.

Породична драгоценост

Када је стигао у напуштени логор, сунце је већ увелико прешло зенит. Застао је крај задњег дела кола.
- Мама, донео сам зеча!
Мајка је промолила главу кроз платнени застор.
- Тихо! Сестра ти умире.
Бдели су поред кревета, један сат, два ослушкујући Анино тешко дисање. На смену су мењали облоге на девојчицином врелом челу. Коначно, дисање је престало. Мајка и син непомично су чекали у изненадној тишини. Мика је додирнуо мајчино раме. Отресла му је руку.
- Остави ме саму - тупо је рекла.
Нежно је скинула са девојчице фино вунено ћебе и узела мало тело у наручје. Без речи, сишла је из кола и упутила се према обали реке. Мика је остао сам, немо зурећи у мајчина погрбљена леђа. Какви су то људи који су допустили да дете умре на овакав начин, размишљао је. Каква је та моја будућност? Дуго је Мика непомично седео, дубоко замишљен. Онда је одлучно устао и из једног угла кола извукао најдрагоценији комад мајчи-

не имовине - њен садржај, па затим у њу нешто стрпао.
Два човека која су тврдила да долазе из будућности налазила су се готово пола миље даље од места где их је Мика први пут срео. Мика им се са леђа нечујно примакао и спустио шкрињу у прашину, свега неколико метара даље од места где су они и даље ревносно претурали по фиокама и сандуцима. Затим се нечујно удаљио, заобишао их и појавио се пред њима из супротног правца. Толико су били заузети претурњем да су дечака приметили тек кад је дошао сасвим близу.
- Хеј, опет ти! Добро дошао. Управо се спремамо да одемо. - Џон му се збуњено обратио.
Нетренице је посматрао прво једног па другог. Коначно је једва изустрио кроз тугом и прашином осушено грло:
- Зар заиста нећете да помогнете мојој сестри?
- Не можемо ништа да учинимо - одговорио је Друс.
Мика је скренуо поглед на Џона. Џон је оборио поглед и тужно одмахнуо главом.
- У реду - рекао је дечак уморним гласом, много старијим од његових тринаест година.
- Занста ми је жао - рекао је коначно Џон.
Дечак је ћутао. Није се више обазирао на покушаје ове двојице да наставе разговор. Сео је на дрвени сандук мало даље и само их посматрао.
- Хајде, Џоне, морамо да пожуримо - Друс је проверавао нешто на зглавку руке. Са удвострученом енергијом наставили су да претурaju и пакују, повремено бацајући поглед на Мика.
- Шта је ово? - Џон засташе код шкриње од сандаловог дрвета. - Какав рад! Ово је права драгоценост! - Затим је подигао поклопац. - Охо! - Извукао је задржај из шкриње и обратио се Друсу: - Шта мислиш, је ли ово ћебе од праве шетланд вуне?
- Без сумње - са дивљењем је одговорио Друс, пипајући меку тканину. И то ткано мајчином руком, у себи помисли Мика.
Друс је поново погледао на зглавак.
- Проклетство! Време је скоро истекло. Џоне прикључи трејсер на шкрињу. Ја ћу да завршим остало.
Одлазак није био нимало драматичан.
- Десет секунди - рече Друс подешавајући нешто на свом појасу.
- Збогом - тужно махну руком Џон - жао ми је.
Онда су ишчезли, као да никада нису били ту. Мика је посматрао како предмети поред пута нестају. Сандуци и вреће су се претапале у невидљивост ваздуха. Коначно је нестала и шкриња његове мајке у којој је било фино, руком рађено ћебе од шетланд вуне које је чувало и грејало његову сестрицу Ани све до њеног последњег даха. Ћебе, у чију су се сваку потку увукле клице опаке болести коју је будућност сматрала потпуно искорењеном.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	ОСОБА КОЈА СЕ БА- ВИ 300- ОТИ 30М	ЖЕНА, ОШТРО- КОН- БА	СПОРТ- СКА ПРИ- РЕДБА	БОРАЦ С ВИ- КОВИ- МА	БАРО- МЕТАР БЕЗ ЖИВЕ	ХИГИ- ЈЕН- СКИ ПАМУК	ОС- РЕТНЕ КИСЕ- ЛИНЕ
БАРЈАК	Ј	А	С	Т	А	В	А
ПОТ- ПОРА ПОДУ- ПРИМ	О	С	Л	О	Н	А	У
МУ ЗИКО- ЕЦЕН- СКА ДЕЛА	О	Т	Е	Р	Е	Т	Е
ПИСАЦ, КЊИ- ЖЕВ- НИК	Л	И	Т	Е	Р	Г	К
ПРЕД- ЛОГ	О	Г		А	О		А
ТЕЛЕСНИ СТРА- ЖАР, ВОДИЧ ИЗ ГР- ДЕ	Т	С	Р	Г	И	С	Т
ПЛАВ	Г	А	В	О	Г	А	Т
М	О	З	А	Р		И	К
МЕСТО НА БРАТУ	О	Л			О	Г	А
ВРСТА АУТО- МАТС- КОГ ИНСТРУ- МЕНТА	А	З	И	С		О	И
ВОШТИ- ЛО	Л	А	У	Т	И	Л	О
ХЕ- МИЈСКИ ЕЛЕ- МЕНТ	А		Т	А		И	И
СТАЈА- ТИ, ВРЕДЕ- ТИ	И	Л	Е	Г	И	И	А
АУТО ОЗНА- КА КОТОРА	К	О		А	С	А	Г
ВРСТА ПТИЦЕ, ХРАНИ СЕ ОСА- МА	О	С	А	И		В	А
ДЕО ФЕБАЛ- СКЕ ОПРЕ- МЕ ШТИЧНИК	И	Т	У	И	И	А	И
ЗНАК ЗА ТОНА	Т		Т	Е	О		Е
ТЕЛЕ- ФОНСКИ ПО- ЗИВ	А	Л	О		К	И	Р
ОР- КАН- СКИ ВЕТАР	Т	О	Б	И	А	Г	О
УЗВИК ЗА ТЕ- РАПЕ- КОКО- ШИ	М	У		С	И	И	И

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
ВОДОРАВНО: стратус, реалист, екватор, длакаво, Сињанин, тч, РК ц, В, стати, О, Н, ај, какаду, поголем, Абарку, Мр, паша, петорке, У, ар, од, реванши, Татић, Маниту, И, врша, Ориноко, м, понор.

Водомар: птица која воли одговорност

Такве ствари готово су незамисливе за људе: замислите само једног бигамисту, са децом и од једне и од друге жене, а да опет те жене толико воле једна другу да свака од њих стално жури да нахрани децу оне друге.

То је, међутим, могуће у породици водомара. Тако тврди орнитолог Џон Хејн: овај научник је својим очима видео водомара како се истовремено пари са две женке. Свака од њих има свој лепо уређен стан (један леп ходник избушен у глини на обали реке), где после извесног времена полаже 6 до 8 јаја. Али између могућих супарница владају одлични односи, до те мере да се оне, чим се из љуске промоле млади птићи, утркују која ће што боље да нахрани децу из другог гнезда.

Мужјак у таквим тренуцима нема мира. Нахрани и себе и младунце, није нимало лак посао за водомара. Тај подухват захтева срчаност, стрпљење, искуство. Та дивна мала птица блештавих боја углавном живи у тропским и супротропским областима, а једног представника своје врсте има и у Европи. Храни се искључиво рибом. Али да би до ње дошао, мора да уложи огроман напор.

Десет риба дневно

Водомар лови рибу на сличан начин као многе птице које се хране рибом. (мрки пеликан и соко риболовац, на пример). Он прво добро прегледа поток, реку или језеро летећи изнад водене површине, а ако затреба он може и да застане у ваздуху, као колибри. Када угледа рибу која му одговара, почне да пикира као ракета и покушава да је шчепа шиљастим кљуном. Наравно, он има савршен вид. У мрежњачи његових очију, као и код грабљивица, постоји не једна него две жуте мрље (једна централна и једна бочна), а то су мајусне зоне у којима је вид најизостренији.

И поред свега тога само мали број пикирања заврши се успешно, јер риба, наравно, не стоји мирно. Да би уловио десетак риба дневно, колико му је потребно за живот, водомар мора да се спусти у воду од 87 до 114 пута. Одраслима одговарају рибе дугачке од 7 до 9

**СВОЈУ МЛАДУ
ОСВАЈА ПЛЕНОМ
У КЉУНУ. И ТО НЕ
ЈЕДНУ, НЕГО ДВЕ.
ЗАТО ЈЕ ВРЕМЕНА
ЗА УЖИВАЊЕ
МАЛО, ЈЕР МОРА
ДА ХРАНИ ДВА
ГНЕЗДА**

центиметара, али за младунце су потребне мале рибе. Сваки од њих поједе пола туцета дневно, а пошто их у једном гнезду има просечно од шест до осам, онда је јасно колико отац и мајке морају да се намуче да би нахранили потомство.

Лепо васпитана деца

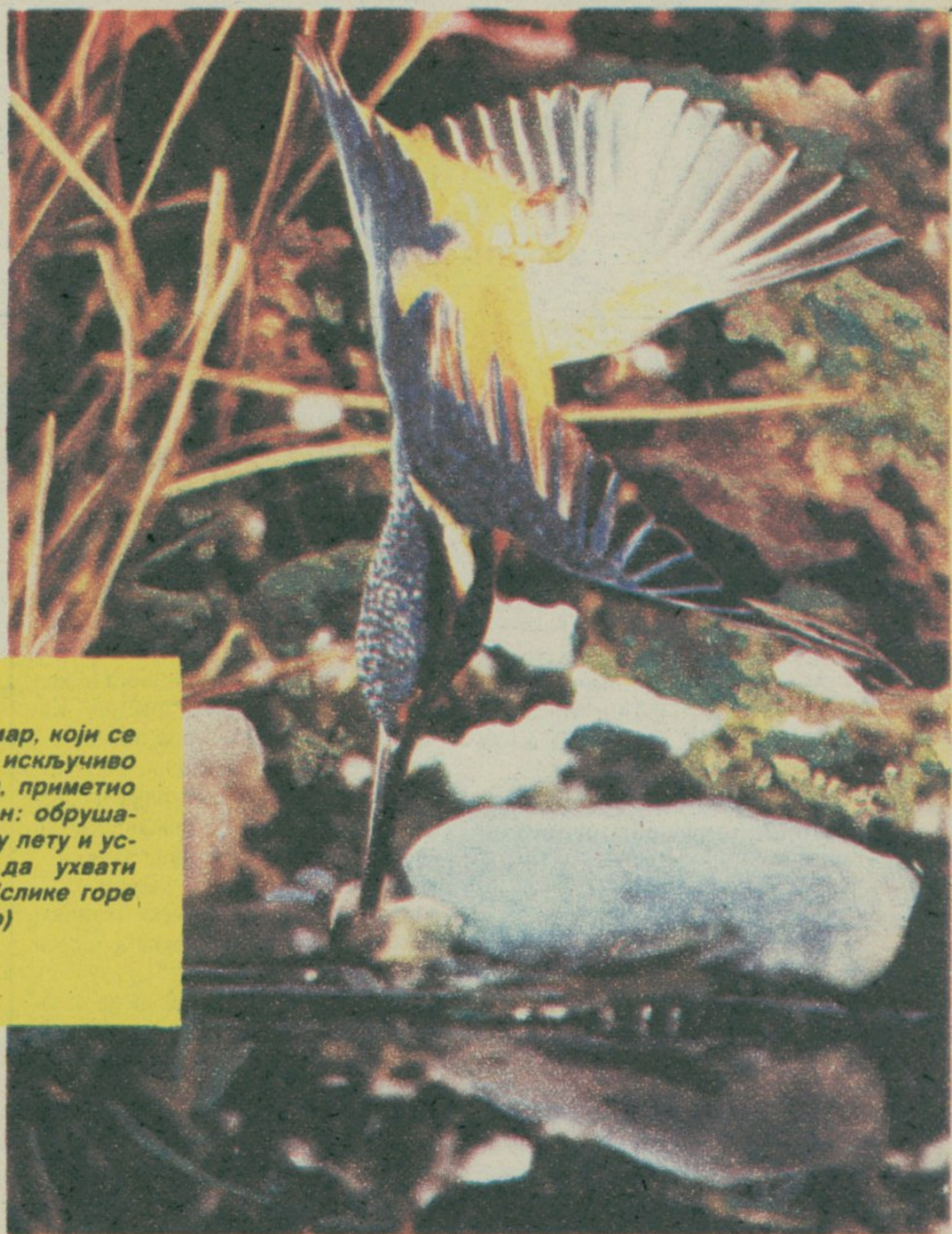
Ловљење риба није једини водомаров посао. Он мора и да их ошамути или убије да би их појео или дао младунцима. Том приликом служи се веома бруталном или ефикасном методом: док се риба копрцала у очајничком покушају да се измигољи и врати у воду, он је тресне о грану неког дрвета. Тек онда може мирно да је прогута или однесе младунцима.

Али, кад почне време парења, а то се водомару догађа сваког пролећа, онда будући младожења мора да води рачуна како ће се умилити женки. По

МАЛИ ТРУДБЕНИК ВЕЛИКОГ СТИЛА

његовом мишљењу најбољи начин је да јој понуди једну добру, тек уловљену рибу? Млада ретко кад одолева таквом поклону. Лако ју је освојити: кад прогута рибу, парење се зачас обави и за младенце отпочиње тежак посао. Пошто мужјак ову игру понавља са две женке, онда почиње мукотрпан посао градње гнезда. Тек ту се види водомарова упорност и стрпљивост. Мужјак са сваком женком поносно копа кљуном рупу на стрмини уз обалу све док не направе ходник који може да буде дугачак и један метар, а завршава се „собом“ за гнездо.

Бити родитељ за водомаре значи, пре свега,

Водомар, који се храни искључиво рибом, приметио је плен: обрушава се у лету и успева да ухвати рибу (слике горе и лево)

Мужјак доноси женки плен на поклон

тежак рад. Кад положи јаја са нежном љуском, женка и мужјак на смену леже на њима двадесетак дана. Кад дођу на свет, младунци су потпуно голи и тек касније почињу да добијају нежно разнобојно перје. Од родитеља одмах захтевају да их хране и тада започиње најтежа фаза непрекидног летења, пикирања и лова да би се заситиле мале гладнице.

На сву срећу, међу младунцима нема супарничке борбе, као што је то случај са осталим птицама. Чим се један од родитеља појави на улазу у ходник, мали водомари се организују: један одмах крене, а за њим се формира ред. Онај који је добио своју порцију враћа се назад, а на ред долази следећи. И тако један по један, док цело гнездо не буде сито.

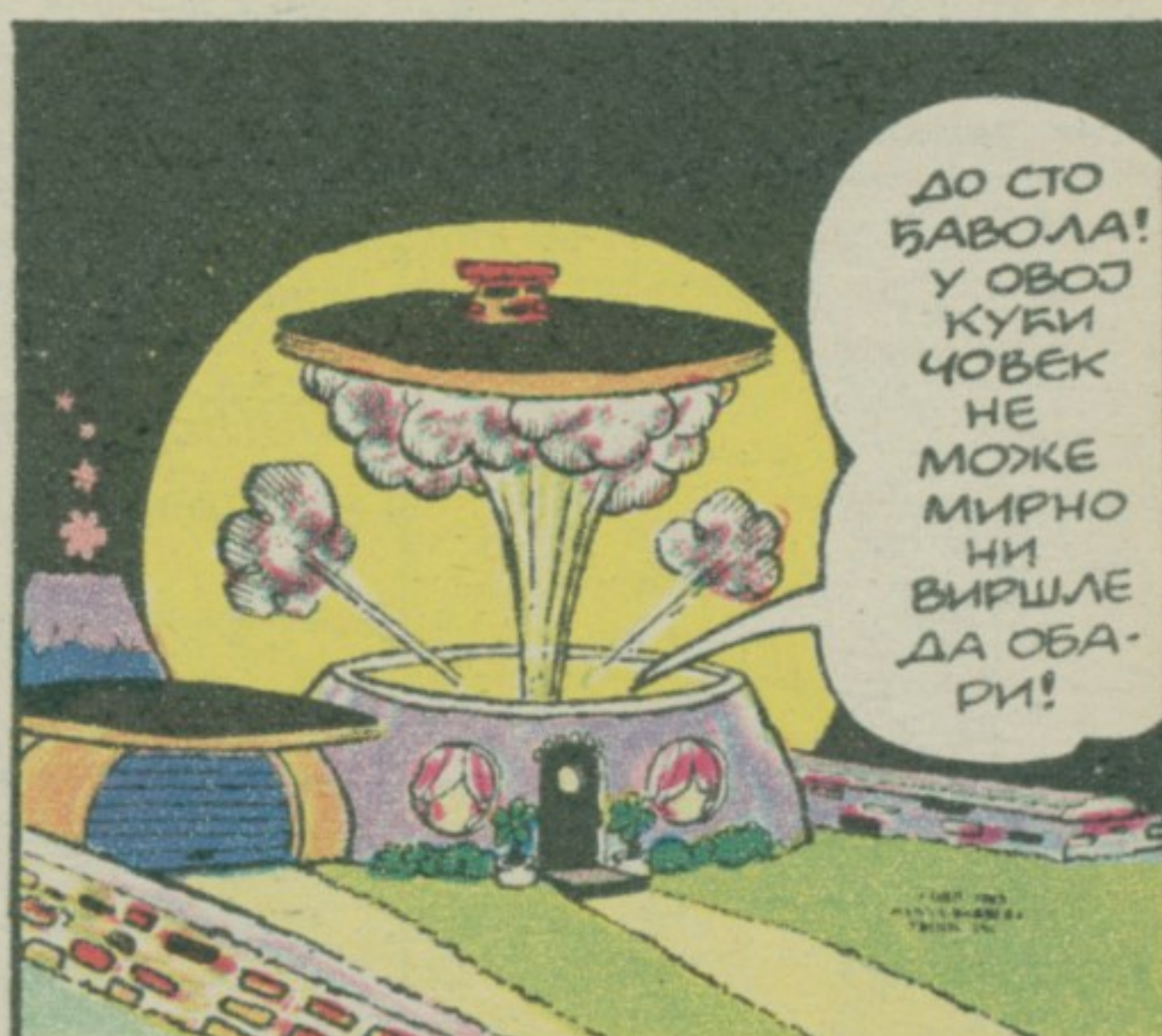
Све би то било у најбољем реду да се узан и мрачан ходник, у којем 23-27 дана живи шест или седам бића, не напуни ђубретом и смрадом. Вођени инстинктом, отац и мајка улазе унутра да би хранили своје потомство, а одатле излазе умазани да се не могу ни препознати. Због тога ова птица, која иначе воли ред и чистоћу, чим изађе из смрдљивог ходника, лети ка води.

Али не да би се стрмоглавила у њу: том приликом слеће благо и са уживањем, дуго се брчка, све док њено перје опет не заблиста тиркизним сјајем.

Водомари не подnose хладноћу. За време оштре зиме многе од ових птица страдају. Најчешће се нађу смрзнуте на гранама дрвећа са још чврсто закаченим канџицама.

Међутим, читав труд ове птичје врсте све је узалуднији. Водомарима живот постаје све тежи због загађења река и несташице рибе. На сву срећу прошла су времена кад су ову птицу немилосрдно ловили зато што је било распрострањено веровање да се од њеног перја може да начини чудесан љубавни напатак.

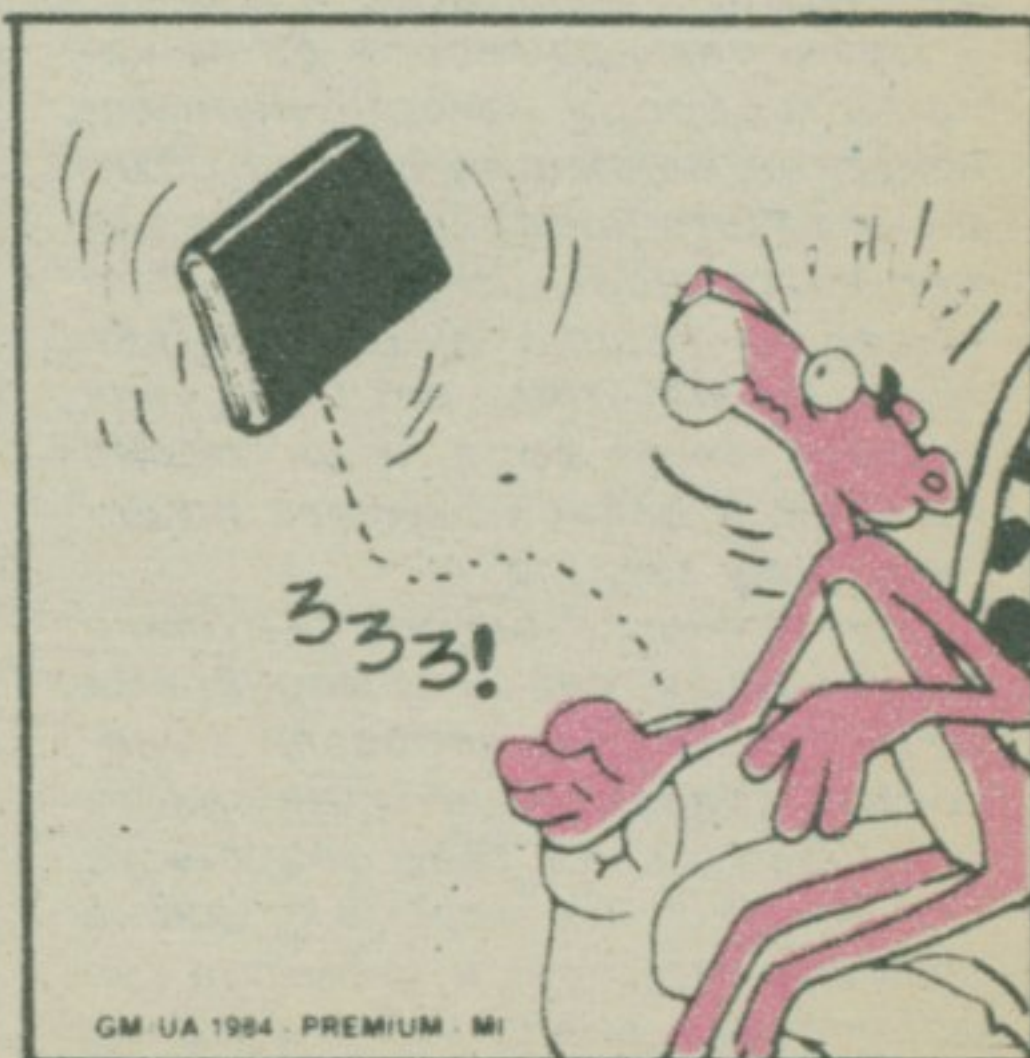
М. И. Ш.

ДО СТО БАВОЛА! У ОВОЈ КУБИ ЧОВЕК НЕ МОЖЕ МИРНО НИ ВИРШЛЕ ДА ОБАРИ!

ПАНТЕР ПАНТА

GM UA 1984 - PREMIUM - MI

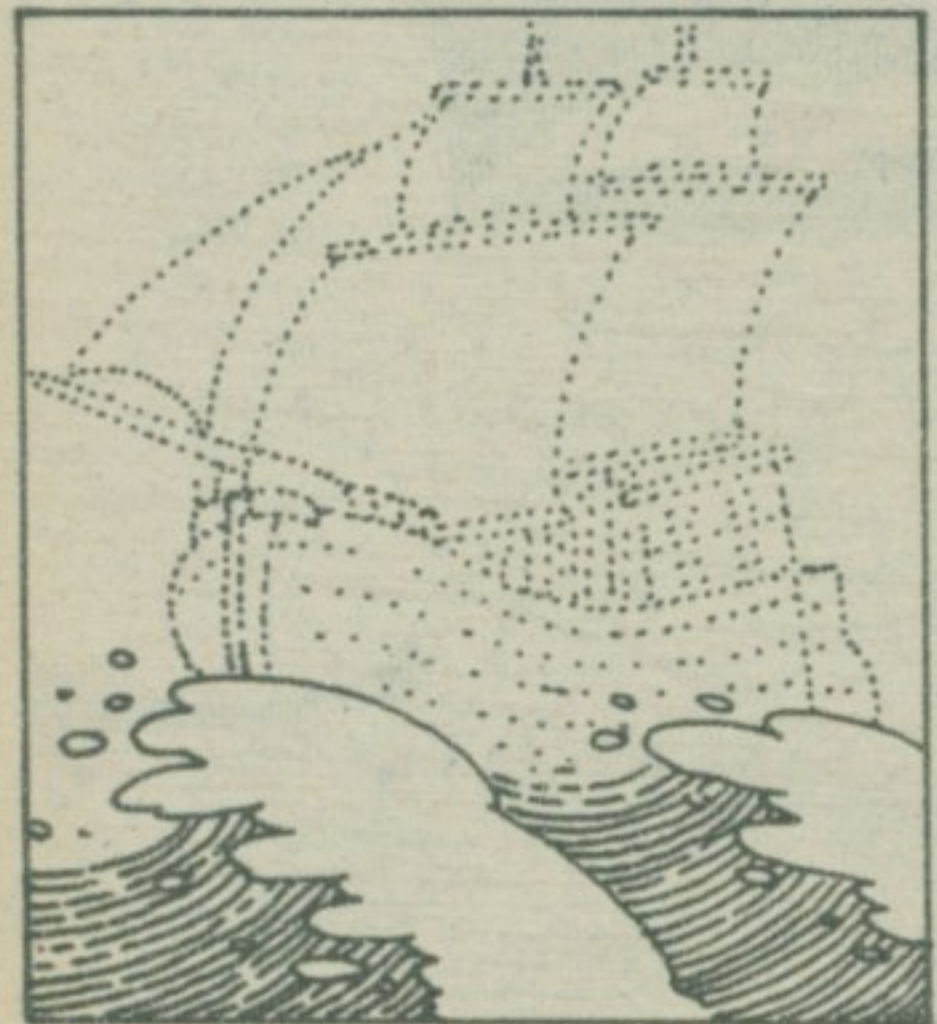

ПРОКЛЕТ ДА ВЕЧНО ЛУТА

Одакле потичу приче о „лутајућем Холанђанину“ и да ли се заснивају на стварном догађају?

МИРОСЛАВ ЈОВИЋ
Буре Јакшића 19
18400 Прокупље

„Лутајући Холанђанин“, коме су овај назив дали морепловци, био је, по њиховом веровању, брод који се пред буру или док олуја бесни појављује код Рта Добре

Наде. О том чудном и тајанственом броду испредене су многе легенде. По једној од њих, на њему се догодио злочин који никада није расветљен. Због тога је брод проклет и осуђен да никад више не уђе у луку, већ да без престанка плови морима, све док на Земљи буду постојали море и копно.

Друга легенда говори да се капетан тог брода, наводно неки Холанђанин, заклео да ће, без обзира на то што је море тамо увек немирно, опловити око Рта Добре Наде, ма колико дуго пловидба трајала. Међутим, ветрови увек враћају његов брод, и он, према легенди, и данас покушава да испуни своју заклетву.

Прича о уклетом броду толико је била раширена међу морнарима да су они не само веровали да несрећни холандски капетан заиста покушава да на свом једрењаку оплови око Рта који је у давна времена био страх и трепет за све морепловце, већ су многи тврдили

да су чули повике с његовог брода, чак и да су разговарали с капетаном који их је молио да понесу његова писма и поруке у Европу.

Легенде о „лутајућем Холанђанину“, међутим, поникле су на основу природне појаве. Научници тврде да је „проклети Холанђанин“ у ствари фатаморгана, лик непостојећег брода који се јавља због кривих путања светлосних зрака у густим слојевима ваздуха изнад хладног мора. Приче о „лутајућем Холанђанину“ послужиле су чувеном композитору Рихарду Вагнеру као мотив за истоимену оперу.

ПОГЛЕДАЈ МЕ КРОЗ КРИЛО ШИШМИША!

Недавно сам у Забавнику читала о шишмишама за које су везана разна народна веровања. Сад, у летње вечери, често их виђам и питам се да ли је њихово крило заиста „незаобилазни састојак љубавних напитака“?

МИОМИРКА ХРКАЛОВИЋ
22421 Буђановци

Ко зна због чега, али сигурно сасвим неоправдано, за слепог

миша, љиљка или шишмиша, људи широм света одувек верују да има чудесну и необјашњиву моћ. Због тога, иако потпуно невин, шишмиш често страда.

Око овог летећег сисара испреплетене су разне празновери-

це: по једнима он је симбол среће и љубави, а по другима представља оличење зла и мрачних сила.

На Далеком истоку љиљак је знамење среће. На древним кинеским бакрорезима украшава одећу генија. Пет унакрст поређаних шишмиша представљају, по старокинеском веровању, Пет Срећа: богатство, дуговечност, спокојство, здравље и – добру смрт. Међутим, код старих Маја слепи миш је био једно од божанстава подземних сила. Називали су га „онај који скида главе“, приказивали су га с очима мртваца и био је знак смрти.

За разлику од ових веровања, у неким крајевима Африке слепи миш је оличење проицљивости: он види чак и у мраку, док је цели свет потонуо у ноћ.

Наравно, испразна веровања о шишмишу нису заобишла ни наше подручје. Понегде се још погрешно сматра да праве љубави нема ако у њој на „чаробан“ начин не учествује и – слепи миш. „Најдрагоценија“ су његова крила и кости које се осуше, истуцају у прах и стављају у јело или пиће вољеној особи. Она се, после тога, наводно, слепо заљуби у оног ко му је понудио „чудотворни“ напитака или јело. У неким крајевима младожења носи око куће слепог миша да би га млада у браку још више волела. Да би заљубљени били срећни, машу једно на друго крилима шишмиша. А ако девојка жели да придобије младића који јој се допада, пробуди крило љиљка и кроз њега гледа изабраника срца свог! Стари обичај угоститеља у неким крајевима Босне је да крило слепог миша закопају испод прага кафане да би посетиоци били што бројнији. Ако шишмиш улеће и излеће на кућну бау, отвор на крову, нико га не тера, јер је то знак благостања. Међутим, ако улети у кућу кроз прозор или врата, слуги неслогу у породици.

ЗАБАВНИК У ДУИСБУРГУ

Моји родитељи су већ годинама на привременом раду у немачком граду Келну. У њему сам се и ја родио, пошао у школу: немачки говорим исто тако добро као и матерњи. Али иако сам се у Немачкој родио и сналазим се сасвим добро, имам и неколико веома добрих другова у Југославији, у коју долазим само лети. Замолио сам родитеље да ме претплате на ваш лист. Читајући га имам утисак да сам тамо, са вама. Међутим, не пишем вам због тога већ зато што се држећи „Забавник“ у рукама, понекад осећам запостављено. На нас, децу која живимо у иностранству као да не мислите. Нигде нас нема.

ГОРАН КРШЉАНИН,
Келн

Признајемо, нема вас пречесто али вас ипак има. Биће вас и више ако нам пишете, јављате се. А да вас нисмо запоставили најбоље

говори акција „Тражимо најбољу литерарну секцију“ у којој су Културно-просветна заједница Србије, Дечји лист „Невен“, Редакција „Вечерас заједно“ Радио-Београда и „Политикин забавник“ позвали на сарадњу све песнике и прозне ствараоце без обзира на

доба старости. Акција је кренула 28. марта а завршила се 30. маја.

Позиву Редакције „Вечерас заједно“ одазвали су се многи клубови Југословена, секције Допунских школа у иностранству и многи појединци. На састанку одржаном у Културно-просветној заједници жири у чијем раду су учествовали Гордана Цекић – КПЗ, Слободан Станишић – „Невен“ и Драги Бугарчић – „Нолит“, прегледао је све радове.

Како су радове слали и деца и одрасли, награде су подељене у две групе. Најбољом литерарном секцијом у I групи (дечјој) проглашена је Литерарна секција ЈДШ „Иван Горан Ковачић“ – Сошо, најбољом Литерарна секција ЈДШ из Траунштајна, најмлађом (по оснивању) Литерарна секција „Братство-јединство“ из Дуисбурга, најстаријом (по оснивању) Литерарна секција КЈ из Базела. Најмлађом (по годинама старости чланова) проглашена је Литерарна секција КЈ „Јадран“ у Дармштату.

С обзиром да је прispело више добрих дечјих радова, жири је одлучио да додели две прве и две друге награде. Две прве награде добиле су Божана Михаљевић за песму „Слобода“ и Музафера Хоџић за рад „Храбри дечак“. Две друге награде добиле су Драгана Миловановић за рад „Крв и пепео Јасеновца“ и Семира Мискић за песму „Сунце“.

Најбољом литерарном секцијом одраслих проглашена је секција КЈ „Слобода“ из Брауншвајга. Прву награду добио је, за песму „Јулски гост“, Стјепан Херман, другу Радунка Кунце за стихове „Чудан свет“ и трећу Марија Бертовић такође за стихове под насловом „Мом тати“.

Сви награђени добили су књиге. „Политикин забавник“ је доделио једногодишњу претплату најмлађој литерарној секцији „Братство-јединство“ из Дуисбурга.

ПОШТА У МАЛОЈ ПОШТИ

МИРОСЛАВ АНТИЋ (1932-1986)

✉ Погледајмо се у огледалу, озбиљније него иначе и с нешто сете, без обзира колико нам је година. Није важно да ли смо црнокуси или смеђи, седи или проћелави. Можда ће нам се за трен учинити да нам на челу још лелуја „један чуперак плави“...

Пронађимо давне или садашње фотографије из школских клупа, са излета, екскурзија, празника. Угледаћемо, опет, у мноштву већ далеких лица, на некој драгој глави – „један чуперак плави“.

Јер, свако је имао свој плави чуперак, и вршњаци Мирослава Антића, и они који су расли с његовим песмама. Уселиће се тај несташни, чудесни чуперак и у главе које су још у обдаништима или наручјима мајки, видећете...

Од овог јуна нема једног необичног Мирослава. Пред последње од својих безброј путовања, рекао је да су најлепше песме у његовом животу биле беле кошуље које му је, давно, спремила мајка Меланија у родном Мокрину, у Војводини, упитавши се у једној песми „Јао, шта ми се то са срцем догађа?“

То исто питамо се док читамо песму Мирослава Антића.

ПЛАВИ ЧУПЕРАК

✉ Чуперак косе обично носе неко на оку, неко до носа, ал има један чуперак плави замисли где? – У мојој глави.

Како у глави да буде коса?

Лепо – у глави.

То није мој чуперак плави, већ једне Сање из шестог „а“. Па шта?

Видећеш шта – кад једног дана чуперак нечије косе туђе мало у твоју главу уђе, па се умудриш, удрвениш,

па мало-мало па... поцрвениш, па грицкаш нокте и кријеш лице, па шаљеш тајне цедуљице, па нешто куњаш, па се мучиш, па учиш – а све којешта учиш.

Измешаш роткве и ромбоиде. Измешаш ноте и пирамиде. Измешаш лептире и градове и спортове и ручне радове. И тропско биље. И старе Грке.

И лепо не знаш шта ћеш од муке

Сад видиш шта је чуперак плави кад ти се данима мота по глави па од дечака – право јунака направи туњавка и неспретњака.

Илустровао: Ненад Милићев

БУДИ ЗДРАВ КАО ДРЕН

✉ Због чега је Марко Краљевић, да би доказао своју снагу, цедио суву дреновину, а не неко друго дрво?

ПЕТАР ИВАНОВИЋ
51315 Мркопаљ

Научни назив за дрен је *Cornus*, од латинског *cornu* што значи рог, јер је дрво дрена тврдо као рог. Овом роду припада око 50 врста које већином расту у источној Азији. Код нас је такође распрострањен као грм или до три метра високо стабло које не страда ни од болести ни од штеточина. Дрен цвета већ у рано пролеће јаркожутим цветовима, а у јесен се стабло окити дугуљастим, црвеним плодовима – бобицама опорог укуса које народ назива дрењине. Зато се у неким земљама, на пример у Француској, дрен гаји као питома воћка.

Сува дреновина је одувек симбол тврдоће, живавости и отпорности, због чега се употребљава у столарству и за резбарење. Није онда народни песник случајно ставио у десницу Краљевића Марка управо суву дреновину из које је славни јунак истиснуо воду: овај хиперболичан чин, неизводљив у стварности, показује колико је Марко снажан, јачи и од дреновине.

У нашем народу дрен је познато и омиљено дрво, које, наводно, има чудесну моћ. Људи се, у неким крајевима, у пролеће опасују дреновом граном, а прозоре и врата оките дреновим лишћем да би домаћинство и укућани били јачи и здрави као дрен. Из истог веровања у пролеће се људи и стока прскају водом са дренове гране. Младенци једу дренов цвет да буду здрави као ово дрво.

СИМБОЛ СА БРАДОМ И ШЕШИРОМ

✉ Често видим да се у новинама појављује Ујка Сам као симбол Сједињених Држава.

ГОРАН МИЦЕВСКИ
91445 Удово

Многе земље и народи имају неки свој, карактеристични симбол. Такав је случај са Маријаном, знамењем Француске, или Џоном Булом који представља времешног Енглеза...

Ујка Сам је „заштитни знак“ Сједињених Америчких Држава и њених грађана. Назив овог симбола настао је игром речи: скраћеница оригиналног назива *United States of America*, односно *USA*, *Uncle Sam*, духовито је преведена, то јест ујак Сам.

Овај често нимало добродушни ујак на карикатурама је понекад представљен као старији, витки господин шиљате брадице, с цилиндром на глави око којег је обавијена америчка застава...

Прен број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

в. д. директор НО ПОЛИТИКЕ
др ЖИВОРАД МИНОВИЋ

В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирини Греси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љилана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирини Греси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мили Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Станковић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Станевић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слати на дефинитиван рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Eskenko

C
CENTRO
proizvod

ПОПАЈ

ДО БАВОЛА! ЕНО ГА
ОНАЈ ГРЕБАТОР!

ШТА МУ ЈЕ САД?
САМО КУТИ И БЛЕ-
НЕ У МЕНЕ?!

НИТ' РОМОРИ НИТ' ГОВОРИ!
ДА НИЈЕ ОЧЕМЕО?

ДОБРО, ДОБРО... КУПИЌУ ТИ
ХАМБУРГЕР!

ЛЕПО НАШ
НАРОД
КАЖЕ...

... КУТАЊЕ
ЈЕ
ЗЛАТО!

МДАА!
МДАА!

5/12

BUD AGENDORF

